

Archeo-rapport 458

Het archeologisch vooronderzoek aan de Tichelrij te Mechelen

Vanessa Vander Ginst, Stephanie Cousin, Laurane Dupont & Wouter Yperman

Archeo-rapport

**Het archeologisch vooronderzoek aan de Tichelrij te
Mechelen**

Vanessa Vander Ginst, Stephanie Cousin, Laurane Dupont & Wouter Yperman

**Tienen, 2018
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeo-rapport Het archeologisch vooronderzoek aan de Tichelrij te Mechelen
--

Opdrachtgever:	Aannemingen Janssen NV
Projectleiding:	Maarten Smeets
Leidinggevend archeoloog:	Vanessa Vander Ginst (Bureaustudie) Wouter Yperman (Terrein onderzoek)
Auteurs:	Vanessa Vander Ginst Stephanie Cousin Laurane Dupont Wouter Yperman
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

D/2018/12.825/31
Studiebureau Archeologie bvba
Bietenweg 20
3000 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2018, Studiebureau Archeologie bvba

Administratieve fiche

Site	Mechelen - Tichelrij
Locatie	Antwerpen, MechelenTichelrij 10-14 en Thaborstraat 35-37
Lambert 72- coördinaten	9010 (X: 157370,65 Y: 190846,01 Z: 5,48m) 9020 (X: 157360,62 Y: 190852,75 Z: 5,48m)
Oppervlakte projectgebied	0,3 ha.
Kadastergegevens	Mechelen, Afdeling: 1 sectie: E percelen: 305d, 308p, 308w, 308x, 308y, 310p, 310s, 355c, 355e, 1141a en 1141b
Opdrachtgever	Aannemingen Janssen NV Van Doornelaan, 2440 Geel
Vergunningsnummer	2018-032
Vergunningshouder	Wouter Yperman
Bijzondere voorwaarden	Zie bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: 2018-032-Mechelen-Tichelrij
Termijn veldwerk	3/09/2018
Aard van de bedreiging	In het plangebied (ca. 3000 m2) zullen de bestaande gebouwen gesloopt worden en vervangen door 35 wooneenheden met een ondergrondse parking in twee verdiepingen.
Archeologische verwachting	Het plangebied ligt in de vastgestelde archeologische zone 'Historische stadskern van Mechelen', op de rechteroever van de Dijle.

Inhoudstafel

Hoofdstuk 1 Inleiding	p. 3
1.1 Algemeen	p. 3
1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied	p. 3
1.3 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen	p. 4
Hoofdstuk 2 Werkmethode	p. 7
2.1 Bureauonderzoek	p. 7
2.2 Proefputtenonderzoek	p. 7
Hoofdstuk 3 Bureauonderzoek	p. 9
3.1 Beschrijving van de geplande werken	p. 9
3.1.1 Huidige situatie	p. 9
3.1.2 Geplande werken	p. 11
3.2 Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw	p. 19
3.2.1 Algemeen	p. 19
3.3 Historische voorkennis	p. 25
3.3.1 Historische beschrijving Mechelen	p. 25
3.3.2 Het projectgebied en haar omgeving	p. 27
3.3.2.1 De Tichelrij	p. 28
3.3.2.2 De Abdij van Aulne	p. 29
3.3.2.3 De Thaborstraat	p. 31
3.3.2.4 Dobbelhuizen	p. 31
3.3.2.5 'T Veer	p. 31
3.3.2.6 Melaan	p. 31
3.3.3 Cartografische gegevens	p. 31
3.4 Archeologische voorkennis	p. 40
3.5 Archeologische verwachting (datering en interpretatie) voor het onderzoeksgebied	p. 43
3.6 Beantwoording onderzoeksvragen	p. 43
3.7 Impact van de geplande werken	p. 44
3.8 Aanbevelingen	p. 45
Hoofdstuk 4 Proefputtenonderzoek	p. 47
4.1 Inplanting	p. 47
4.2 Bodemkundige opbouw	p. 49
4.2.1 Profiel 1	p. 49
4.2.2 Profiel 2	p. 50
4.2.3 Profiel 3	p. 51
4.2.4 Profiel 4	p. 53
4.2.5 Profiel 5	p. 54
4.3 Het sporen- en vondstenbestand	p. 55
4.3.1 Algemeen	p. 55
4.3.2 Landwinningssporen	p. 62
4.3.3 Bewoningssporen	p. 64
Hoofdstuk 5 Synthese	p. 73
5.1 Interpretatie en datering	p. 73
5.2 Beantwoording onderzoeksvragen	p. 73

Hoofdstuk 6 Besluit	p. 75
Bibliografie	p. 77
Bijlagen	p. 77
Bijlage 1: Sporeninventaris	p. 79
Bijlage 2: Vondsteninventaris	p. 83
Bijlage 3: Fotoinventaris	p. 85
Bijlage 4: Profielinventaris	p. 87
Bijlage 5: Allesporenplan	p. 93

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Algemeen

Wegens de plannen voor een woonblok met ondergrondse parking heeft Onroerend Erfgoed Antwerpen een bureauonderzoek en een archeologische prospectie met ingreep in de bodem opgelegd (vergunningsnummer 2018/032). Het terrein is gelegen aan de Dijle tussen de Tichelrij en de Thaborstraat te Mechelen en heeft een oppervlakte van ca. 0,3 ha. Het bureauonderzoek vormde de basis voor het bepalen van de onderzoeksstrategie van het veldwerk. Het veldwerk bestond uit 5 proefputten en werd uitgevoerd door Studiebureau Archeologie bvba op 3 september 2018.

1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het terrein is gelegen in een stedelijke context in het centrum van de stad Mechelen (fig. 1.1) en is kadastraal gekend als Mechelen, Afd. 1, Sectie E, nrs. 305d, 308p, 308w, 308x, 308y, 310p, 310s, 355c, 355e, 1141a, 1141b (fig. 1.2). De percelen bestonden op het moment van het bureauonderzoek uit bebouwing in de vorm van drie appartementsgebouwen aan de zijde van de Tichelrij (huisnr's 10, 11 en 14; fig. 1.5), een garagecomplex en twee eengezinswoningen aan de Thaborstraat (huisnr's 35 en 37; fig. 1.6) en garagecomplexen en een magazijn centraal in het binnengebied. Geo-archeologisch gezien is het projectgebied gesitueerd op de grens tussen de Zandstreek in het zuidwesten en de Kempen in het noordoosten (fig. 1.3).

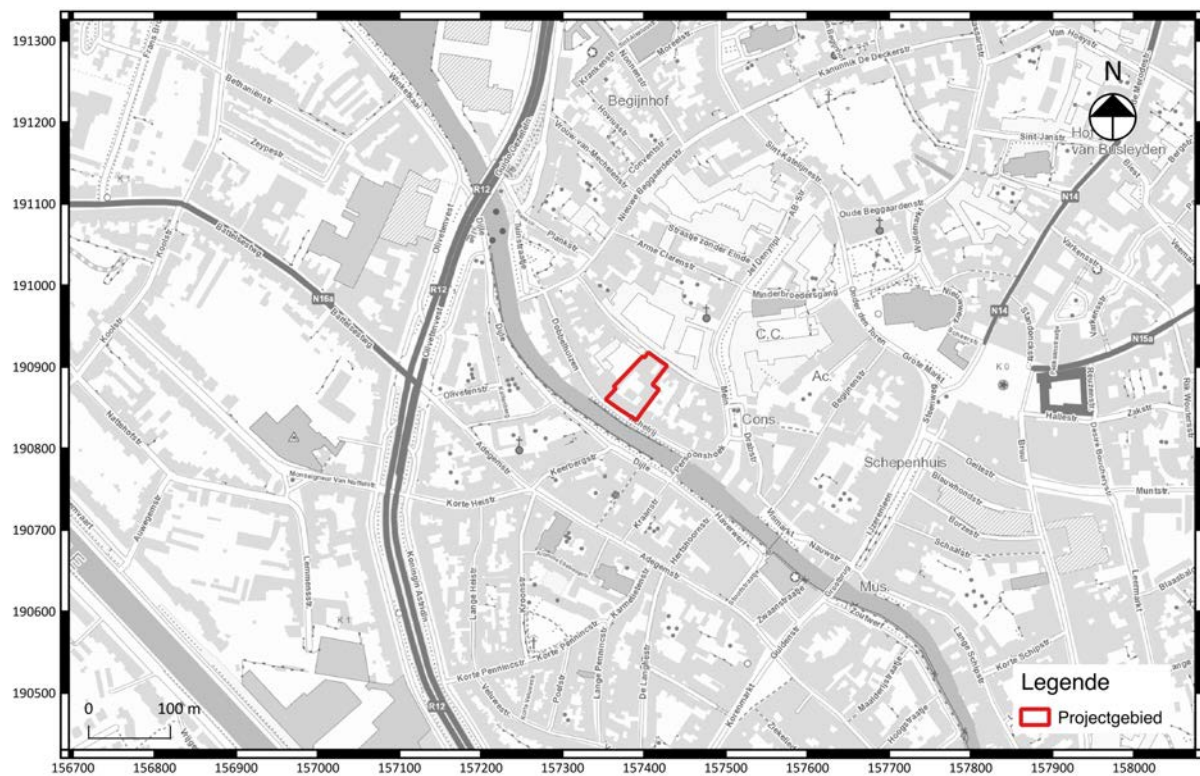

Fig. 1.1: Uittreksel van de topografische kaart met situering van het projectgebied¹

¹ Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV).

Fig. 1.2: Uittreksel van het kadastrale plan met situering van het projectgebied².

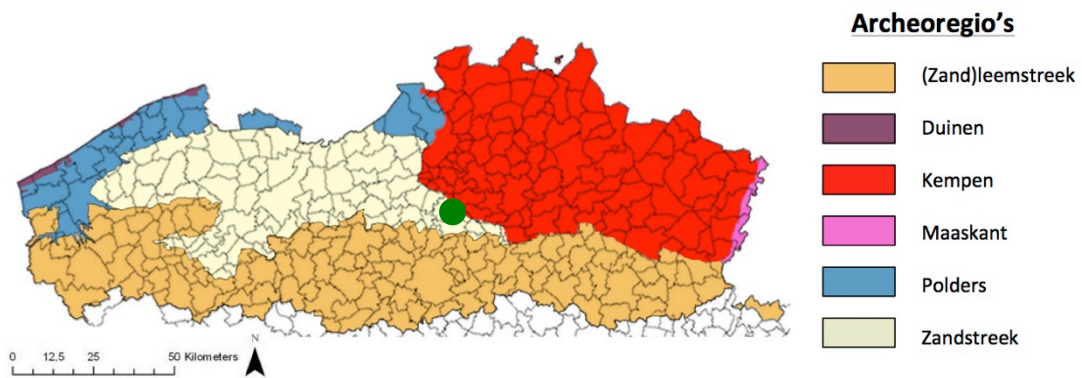

Fig. 1.3: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's³.

1.3 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen

Het doel van de archeologische bureaustudie is om de aanwezigheid en bewaringstoestand van de archeologische monumenten te kunnen inschatten en om de historische bebouwing te kennen. Dit gebeurt op basis van bestaande bronnen en houdt in dat er informatie wordt verzameld over de mogelijke aanwezigheid of afwezigheid van archeologisch erfgoed binnen het projectgebied. De kenmerken, de relatie met het omringende landschap, de bewaringstoestand en de waarde van

² Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV).

³ Kaart op basis van <https://onderzoeksbilans.onroerenderfgoed.be/onderzoeksbilans/archeologie>

Het archeologisch vooronderzoek aan de Tichelrij te Mechelen

eventueel aanwezig archeologisch erfgoed worden ingeschat. Ook de manier waarop de geplande bodemingrepen worden uitgevoerd maakt deel uit van deze evaluatie. Op basis van de bureaustudie formuleert de archeoloog een voorstel voor het inplanten van proefputten zoals vooropgesteld in de Bijzondere Voorwaarden.

Het bureauonderzoek en het geformuleerde vervolgonderzoek moeten minimaal de volgende onderzoeksvragen kunnen beantwoorden, zoals gesteld in de Bijzondere Voorwaarden:

- *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
- *Hoe was de oude perceelsindeling?*
- *Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en opbouw van het aanwezige bodemarchief?*
- *Zijn er archeologische sporen aanwezig, zo ja, op welke diepte?*
- *Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband?*
- *Hoeveel verschillende lagen/welke stratigrafie zijn/is te onderscheiden in de verschillende proefputten? En hoe zijn die over verschillende proefputten heen gelinkt?*
- *Bevatten deze lagen archeologische vondsten?*
- *Uit welke periode dateren de vondsten?*
- *Hoe is de bewaringstoestand van de archeologische sporen?*
- *In welke mate is het terrein reeds verstoord?*
- *Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verharding op het archeologisch erfgoed?*
- *Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem? Betreft het (een restant van) een podzolbodem?*
- *Wat is de impact van de geplande werken op het archeologische erfgoed?*
- *Kunnen de archeologische sporen in situ behouden blijven en welke acties dienen hiervoor ondernomen te worden?*
- *Welke onderzoeksvragen moeten bij een eventueel vervolgonderzoek beantwoord worden?*
- *Wat is de te volgen opgravingsstrategie bij een vervolgonderzoek?*

Het doel van de prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- *Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?*
- *Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?*
- *Zijn er tekenen van erosie?*
- *In hoeverre is de bodemopbouw intact?*
- *Is er sprake van een of meerdere begraven bodems?*
- *Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.*
- *Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?*
- *Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?*
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*
- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
- *Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?*
- *Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?*
- *Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja;*

- Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?
- Wat is de omvang?
- Komen er oversnijdingen voor?
- Wat is het, geschatte, aantal individuen?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologisch vindplaatsen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie, ...)?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud *in situ*)?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet *in situ* bewaard kunnen blijven:
  - Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
  - Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
  - Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Hoofdstuk 2   Werkmethode

2.1 Bureauonderzoek

Voor wat betreft de beschrijving van de fysisch geografische gesteldheid van het terrein werden de topografische kaart van België, de tertiairgeologische kaart, de quartairgeologische kaart, de bodemkaart, het kadasterplan en luchtfoto's geraadpleegd. De geomorfologische kaart werd niet geraadpleegd vermits deze niet beschikbaar is voor het projectgebied. Deze plannen - via Geopunt Vlaanderen en het NGI online ter beschikking gesteld - werden verder bewerkt tot publicatieplannen met behulp van de software QGIS.

Om de evolutie van het grondgebruik gedurende de laatste 500 jaar te reconstrueren werden de voornaamste beschikbare cartografische bronnen geraadpleegd:

- Deventerkaart (1550-1565)
- Van Hanswijkstraat (ca. 1576, kopie)
- Braun en Hogenbergkaart (ca. 1612)
- Blaeukaart (1649)
- Tindal en Basirekaart (1754)
- Ferrariskaart (1771-1778)
- Huninkaart (ca. 1800)
- Primitief kadaster (1830-1834)
- Vandermaelenkaart (1846-1854)
- Poppkaart (1842-1879)
- Topografische kaart uit 1892, 1930 en 2017
- Luchtfoto's uit 1971, 1979-1990, 2000-2003, 2017.

Het historisch grondgebruik werd vergeleken met de huidige toestand om de impact van eventuele verstoringen te kunnen inschatten.

Aan de hand van de gegevens van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd de archeologische situering van het onderzoeksgebied bepaald. Via het geoportaal van Onroerend Erfgoed⁴ werden de inventaris van beschermde archeologische sites, bouwkundig erfgoed en de kaart van gebieden waar geen archeologie te verwachten valt geconsulteerd.

2.2 Proefputtenonderzoek

In de bijzondere voorwaarden werden proefputten opgelegd. De locatie en aantal proefputten was afhankelijk van het bureauonderzoek. Over de volledige oppervlakte van het terrein werden vijf proefputten aangelegd. Oorspronkelijk waren er vier proefputten voorzien op basis van het bureauonderzoek, maar na het voltooiën hiervan werden grondbogen aangetroffen bij het voorbereiden van de palenwand op de projectgrenzen. Na een terreinbezoek op 20 juni 2018 werd

⁴ <https://geo.onroenderfgoed.be>

een extra proefput voorzien op die locatie (fig. 2.1/PP1). In totaal werd een oppervlakte van 58 m² (fig. 2.2) onderzocht. Dit komt overeen met ca 5 % van de totale oppervlakte (ca 0,3 ha) van het projectgebied. Voor een vooronderzoek in stedelijke context is dit een representatief percentage.

Fig. 2.1: Het sleuvenplan.

Proefput	Oppervlakte (m ²)
1	17
2	13
3	9
4	8
5	11
Totaal	58

Fig. 2.2: Tabel met de oppervlaktes per proefput.

Tijdens het veldwerk werd bij elke proefput een profielput gemaakt en beschreven door een archeoloog. De aangetroffen bodemsporen werden opgeschaafd, gefotografeerd en beschreven. De aanwezige verhardingen maakte uitbreidingen op de op voorhand bepaalde locatie van de proefputten moeilijk tot onmogelijk. Aangezien er geen grondsporen werden aangetroffen werden er geen sporen gecoupeerd om de diepte, aard en bewaringstoestand te achterhalen. Op bepaalde locaties werd er wel dieper gegaan om bij vloeren de onderliggende stratigrafie en eventuele oudere vloeren te onderzoeken. Hierbij werden bij voorkeur locaties uitgekozen waar de vloer reeds zwaar beschadigd was of zelfs volledig ontbrak. Artefacten werden per spoor en eventueel per laag ingezameld. De contouren van de proefputten, de locatie van de profielen, de sporen en de maaiveldhoogtes werden ingemeten met behulp van een RTS die later op basis van vaste punten werd gegeoreferereerd aan de hand van een GPS.

Hoofdstuk 3 Bureauonderzoek

3.1 Beschrijving van de geplande werken

3.1.1 Huidige situatie

Het terrein is momenteel integraal bebouwd en verhard door middel van dikke betonplaten (fig. 3.1 & fig. 3.2). De inrichting van het terrein omvat drie appartementsgebouwen aan de zijde van de Tichelrij (huisnr's 10, 11 en 14; fig. 3.3), een garagecomplex en twee eengezinswoningen aan de Thaborstraat (huisnr's 35 en 37; fig. 3.4) en garagecomplexen en een magazijn centraal in het binnengebied. De huidige gebouwen stammen uit de jaren '60. De bouwheer meldt dat het terrein onderkelderd is maar kan geen gedetailleerd zicht geven van de exacte locatie en dieptes van de kelders.

Fig. 3.1: Huidige terreingesteldheid.

Fig. 3.2: Overzicht van de huidige bebouwing en verhardingen binnen het projectgebied.

Fig. 3.3: Weergave van de Tichelrij met de Dijle (links) en het projectgebied (in het rood)⁵.

⁵ Google streetview

Fig. 3.4: Weergave van de Thaborstraat met het projectgebied (in het rood)⁶.

3.1.2 Geplande werken

De initiatiefnemer wenst de bestaande gebouwen te slopen ten behoeve van 35 wooneenheden met een ondergrondse parkeergarage in twee verdiepingen (fig. 3.5 & fig. 3.6). Er worden drie hoofdvolumes geplaatst op het terrein waarvan één volume tegen de rooilijn van de Tichelrij (blok W op fig. 3.5), één volume centraal in het binnengebied (blok M op fig. 3.5) en één volume tegen de rooilijn van de Thaborstraat (blok T op fig. 3.5) komt te staan. Het volume aan de Tichelrij wordt verbonden met het centrale volume door bouwvolumes aan de randen van het terrein te plaatsen (aangeduid als blok D op fig. 3.5).

Bouwblok W bedraagt een totale oppervlakte van 2.001 m² met vijf bouwlagen ten behoeve van 16 wooneenheden. Blok M voorziet een totale oppervlakte van 730 m² met drie bouwlagen ten behoeve van 8 wooneenheden. Tot slot bedraagt blok T een totale oppervlakte van 750 m² met drie bouwlagen voorzien voor 7 wooneenheden.

Onder de bouwvolumes wordt één gemeenschappelijke ondergrondse parkeergarage voorzien van twee niveaus (fig. 1.10 t.e.m. 1.15). Voor de parkeergarage, die overigens het volledige oppervlakte van het projectgebied zal innemen, wordt een maximale uitgravingsdiepte van ca. 6m onder het maaiveld voorzien (fig. 1.9). De inrit van de garage situeert zich aan de linker zijde van gebouw "blok W". Ook wordt er ruimte voorzien voor de aanleg van septische putten, bufferputten en een hemelwaterput.

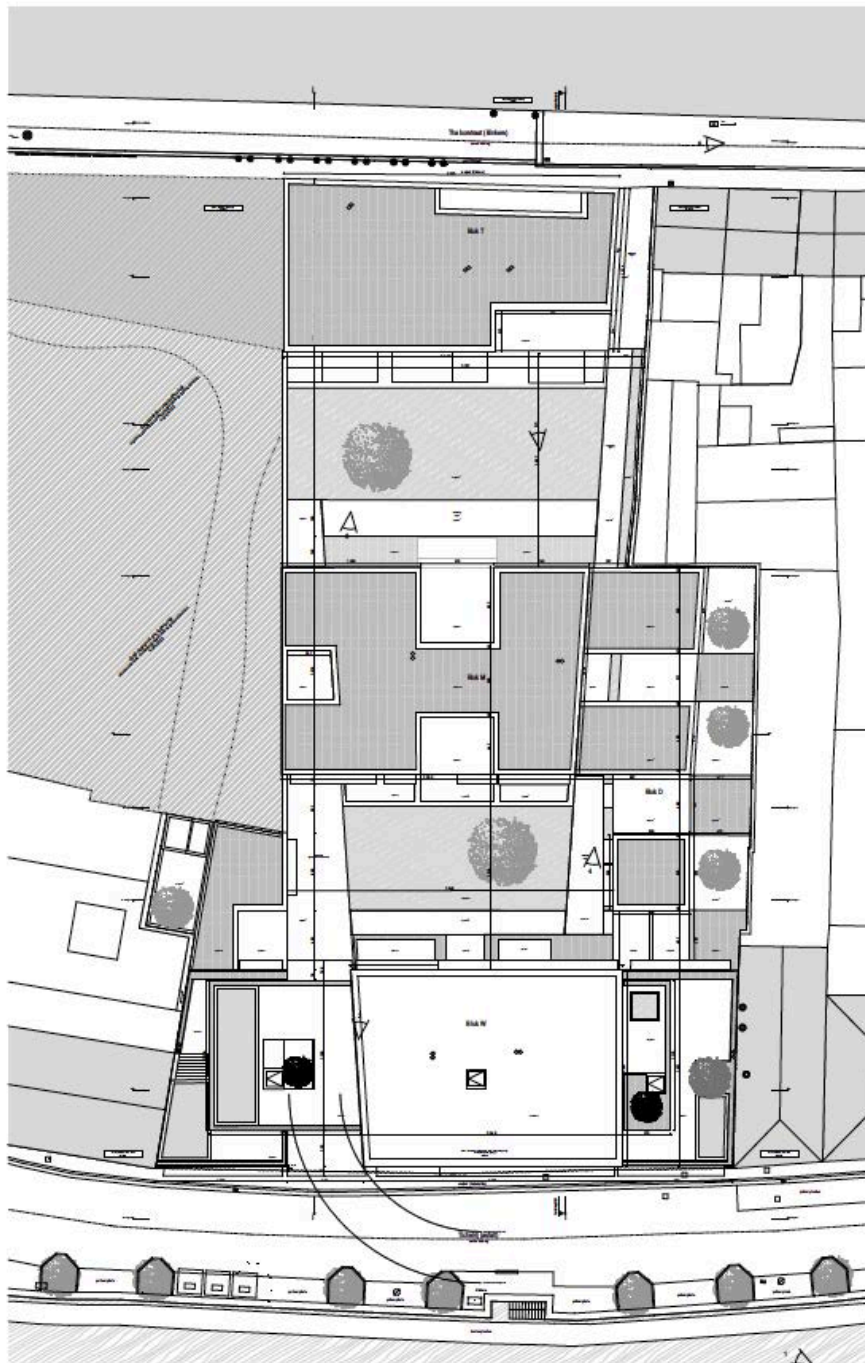
---

⁶ Google streetview

In de buitenaanleg wordt een padenstructuur aangelegd in witte beton. Voorts worden ook twee grote waterpartijen voorzien (in elk van de twee gemeenschappelijke buitenruimtes).

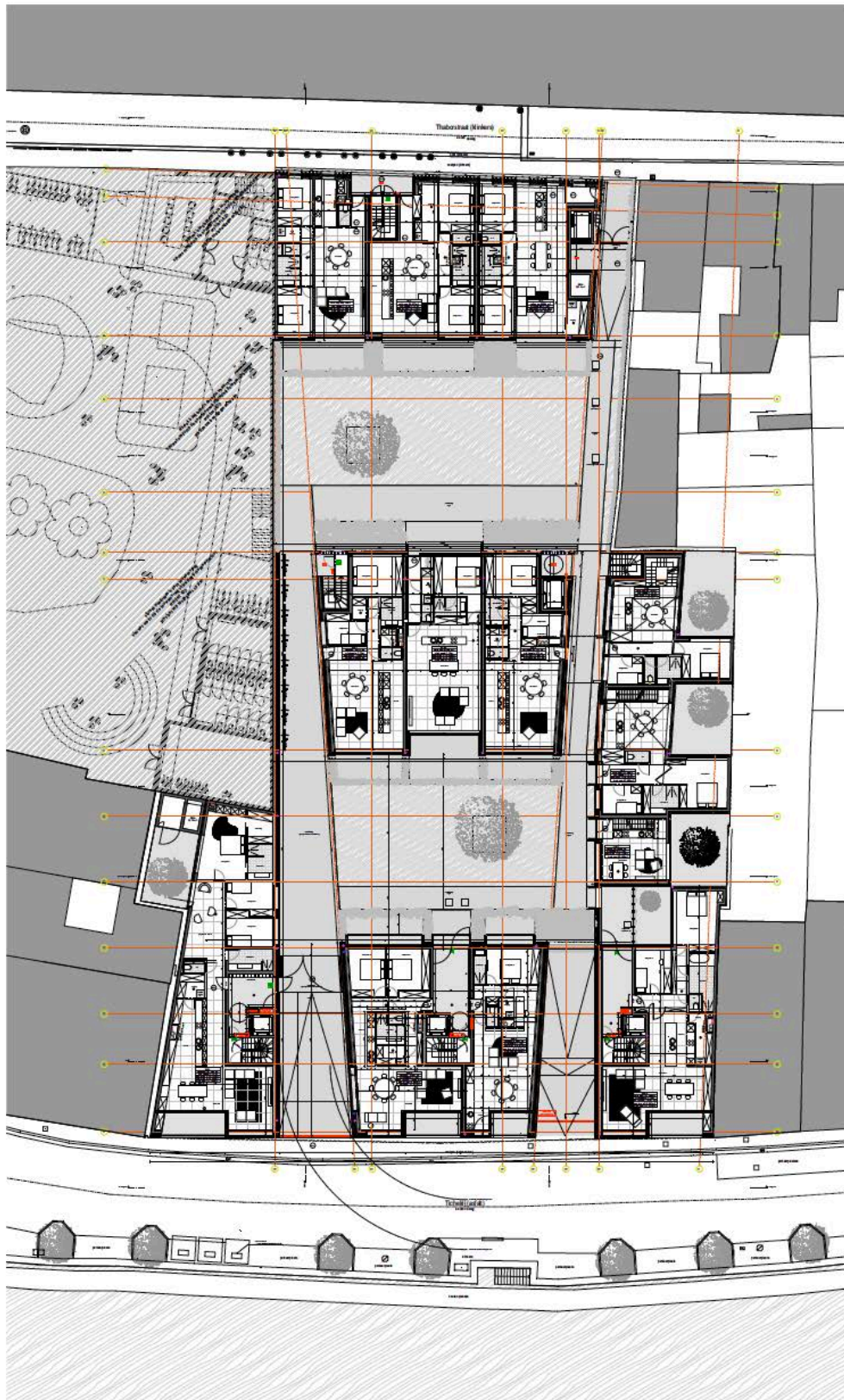
Gezien de omvang van de geplande werken (uitgravingsdiepte van – 6 m onder het maaiveld over het volledige areaal van het projectgebied; fig. 1.16), kan worden geconcludeerd dat - ondanks de reeds aanwezige verstoring door de huidige bebouwing- de ontwikkelingen een volledige vernietiging van het bodemarchief zullen betekenen.

Inplantingsplan
schaal 1:2000

Fig. 3.5: Integraal inplantingsplan.

niveau +0

Fig. 3.6: Inplantingsplan niveau +0.

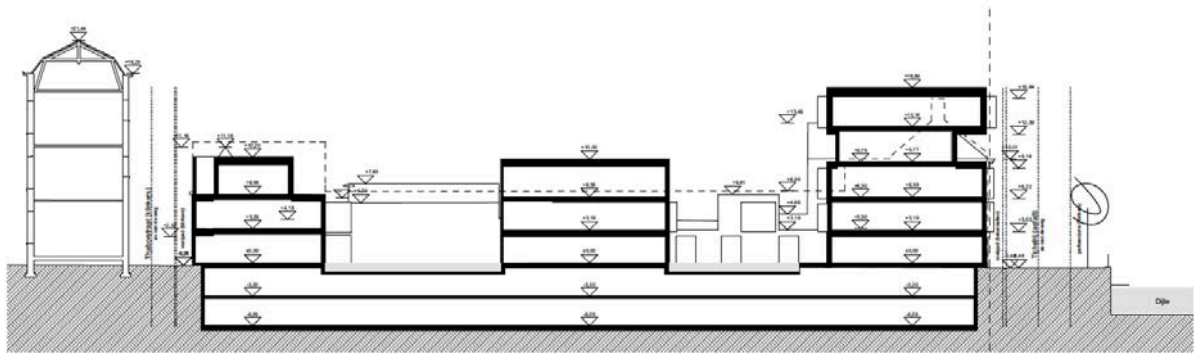

Fig. 3.7: Terreinsnede met aanduiding van de bouwniveau's (t.o.v. het maaiveld).

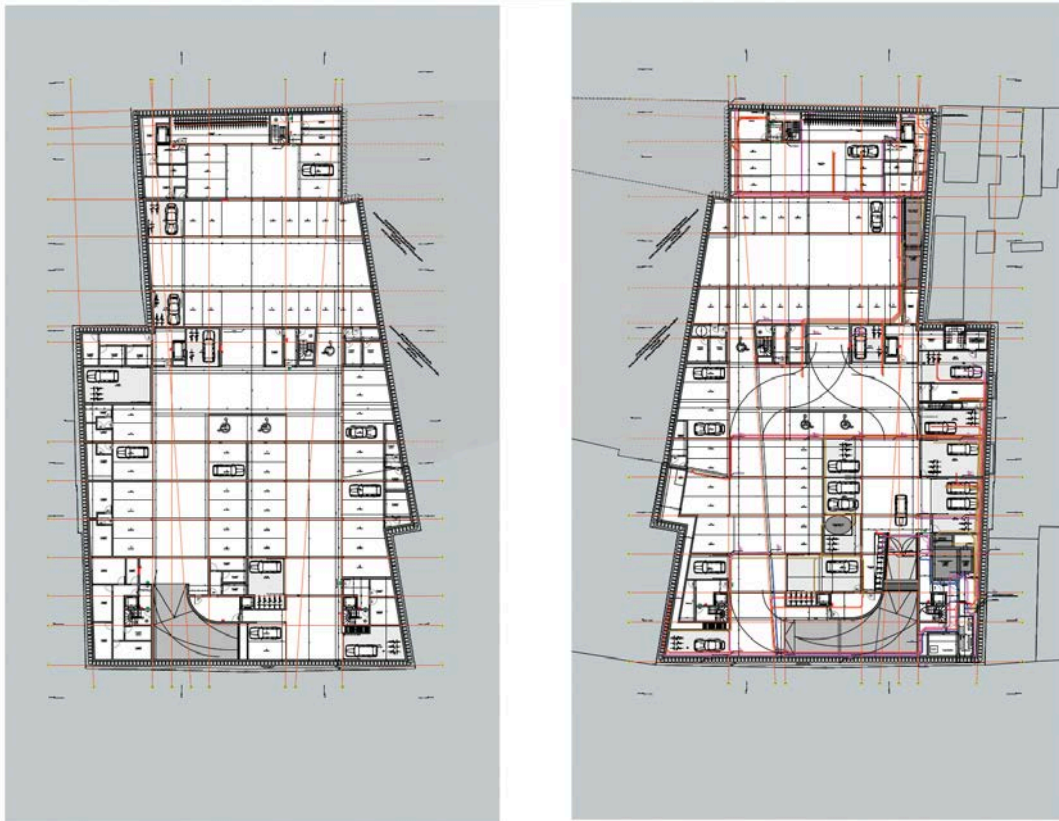

Fig. 3.8: Inplantingsplan van de ondergrondse parkeergarage: niveau -2 (links) en niveau -1 (rechts).

Fig. 3.9: Terreinsnedes van blok W, M & T.

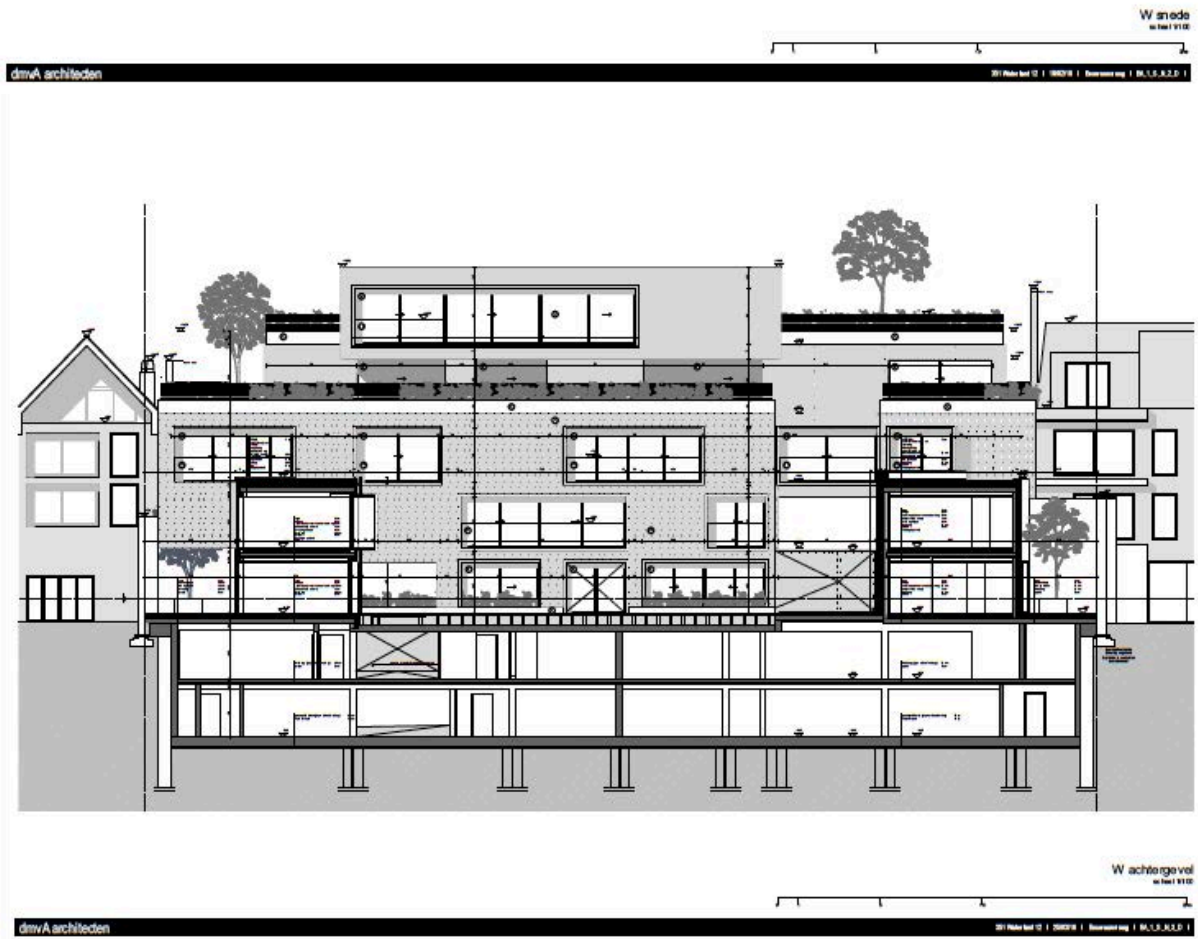

Fig. 3.10: Terreinsnedes van blok W.

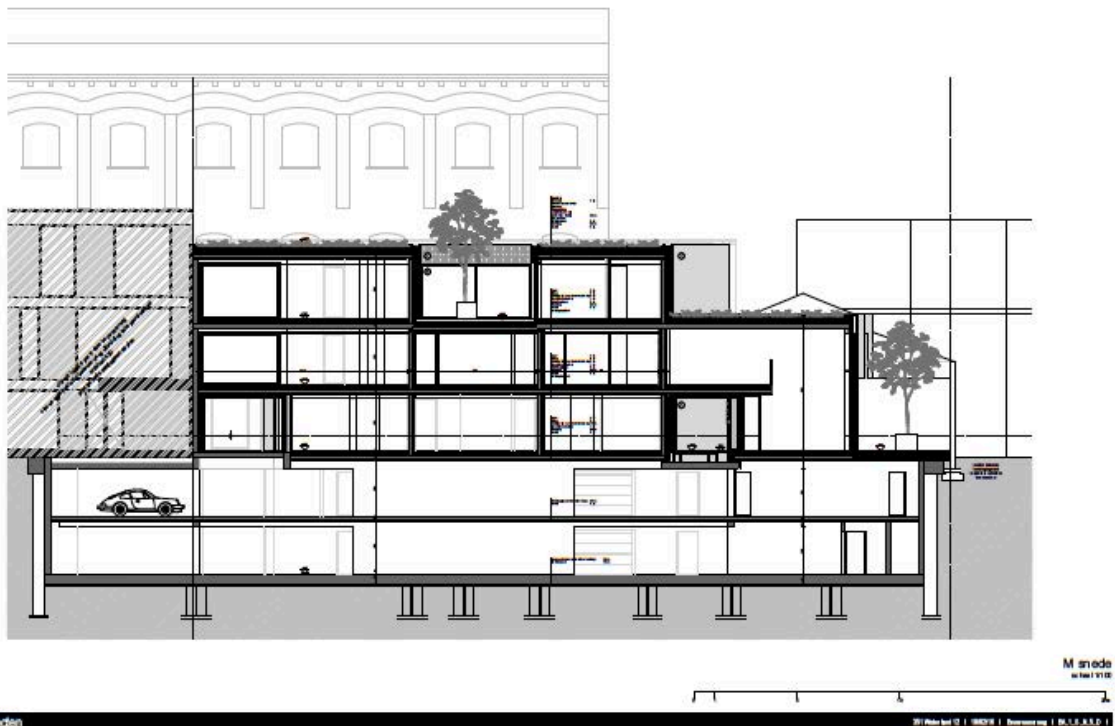
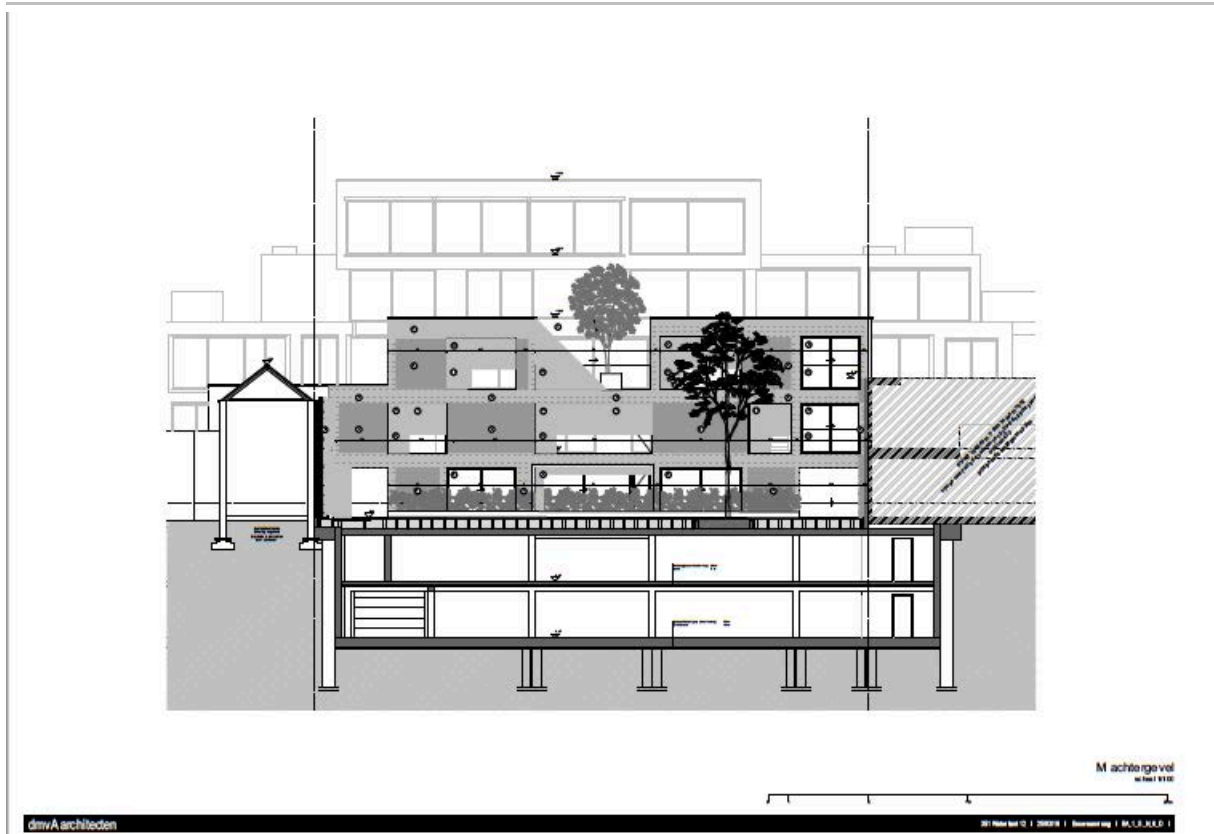

Fig. 3.11: Terreinsneden van blok M.

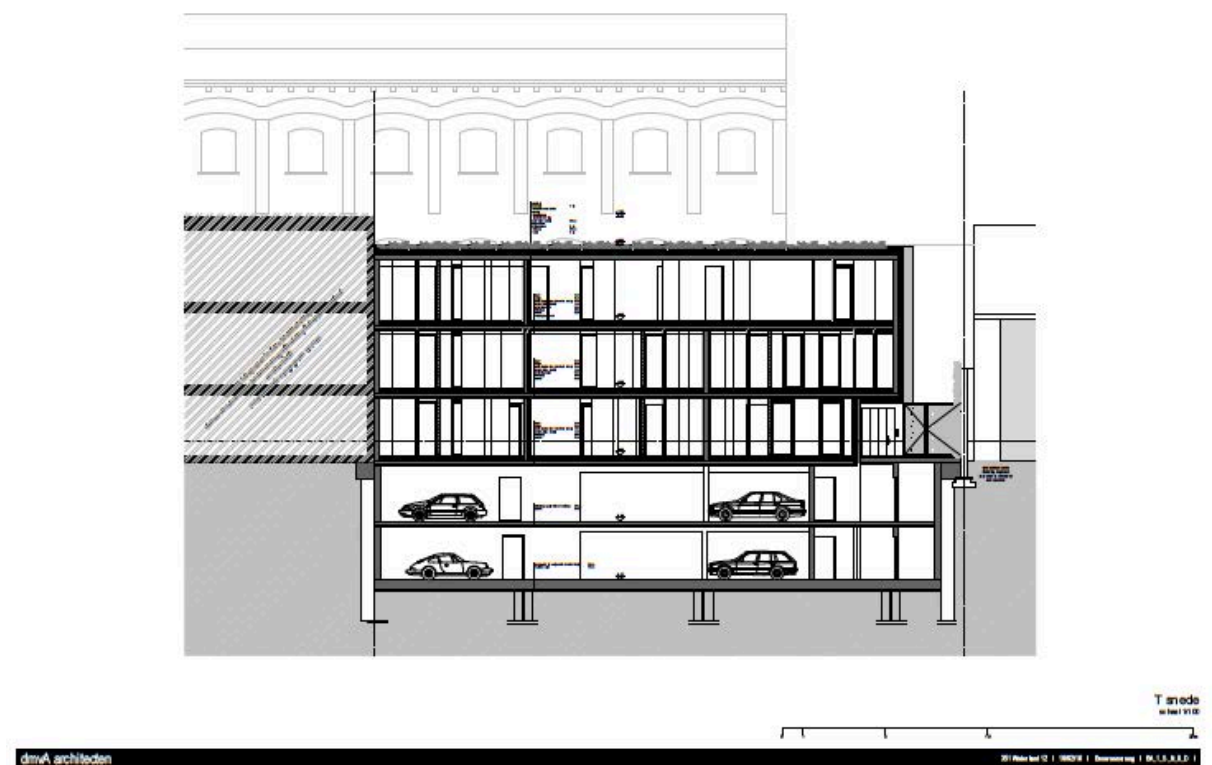
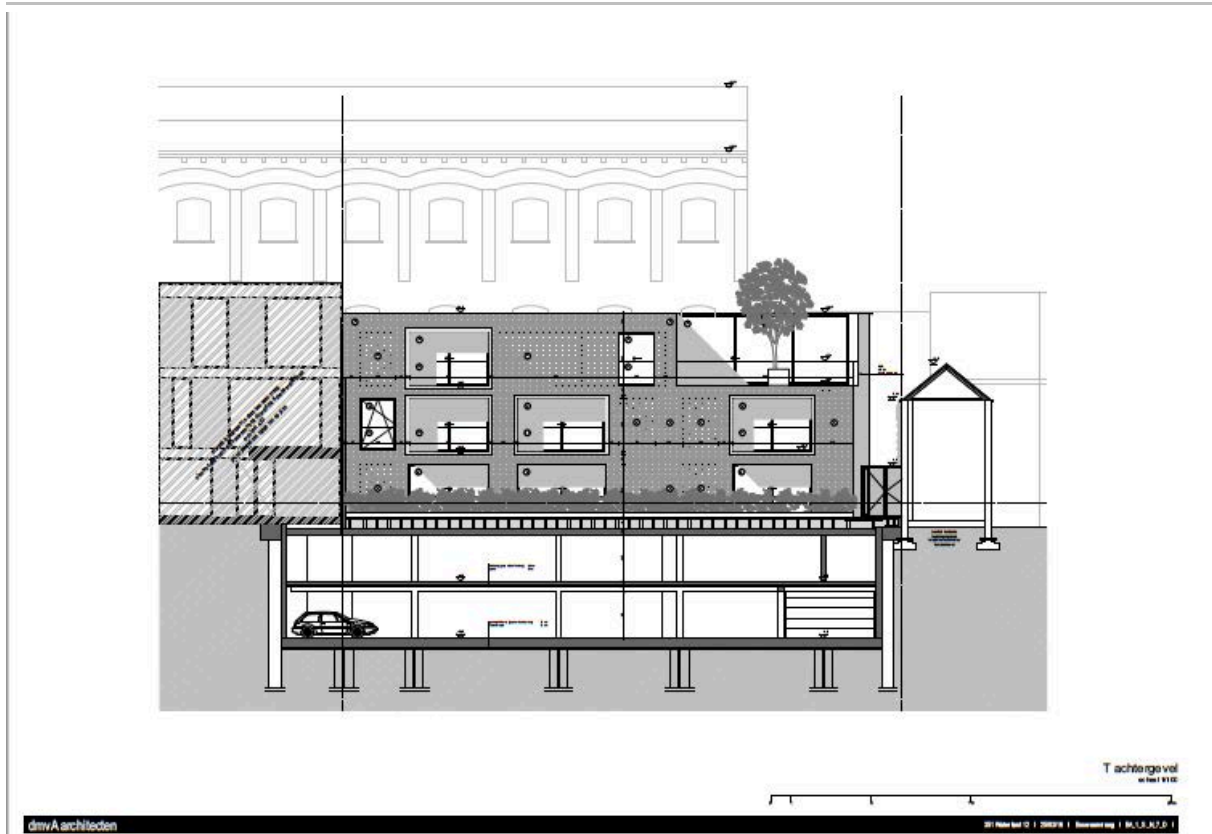

Fig. 3.12: Terreinsnedes van blok T.

Fig. 3.13: Inplantingsplan van niveau -2 geprojecteerd op een topografische kaart uit 2017 met aanduiding van het projectgebied.

3.2 Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw

3.2.1 Algemeen

Het projectgebied situeert zich binnen de oude stadsvesten van de stad Mechelen ten oosten van de Grote Markt (provincie Antwerpen). Het terrein bevindt zich net ten noorden van de Dijle. In het zuiden wordt het terrein begrensd door de Tichelrij, in het westen en het oosten door huizenblokken met achter- en binnentuintjes en in het noorden door de Thaborstraat. Momenteel is het terrein binnen de grenzen van het projectgebied dichtbebouwd met uitzondering van twee verharde binnenkoeren (fig. 1.1, fig. 1.2, fig. 3.1 & fig. 3.2). De Tichelrij is een beboomde kaai aan de noordelijke Dijle-oever.

Binnen het projectgebied is een licht hellend reliëf waar te nemen dat verloopt van 5,5 m TAW in het zuidoosten tot 6,1 m TAW in het centrale deel en het noorden (fig. 3.14 - fig. 3.17). Het projectgebied bevindt zich in de Dijlevallei ca. 20 m afstand van de Dijle. Hydrografisch gezien behoort het projectgebied tot het Dijlebekken dat op zijn beurt deel uitmaakt van het Scheldebekken.

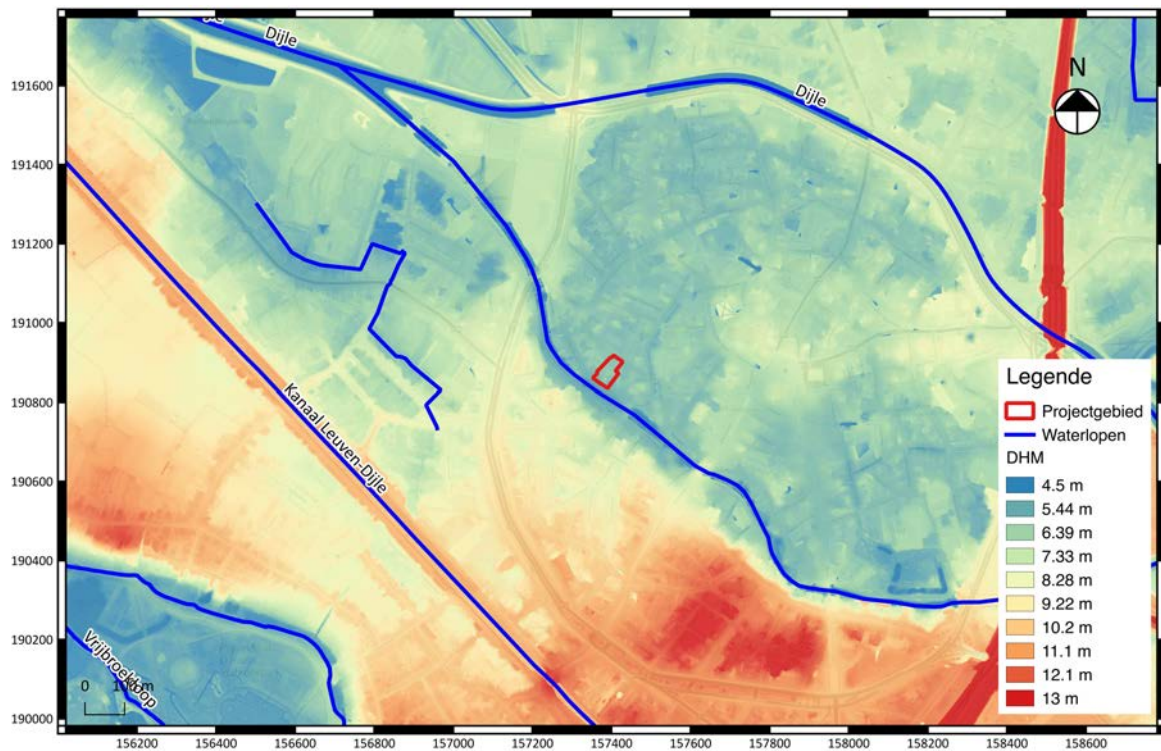

Fig. 3.14: Uittreksel van het Digitaal Hoogtemodel (DHM) met waterlopen en situering van het projectgebied⁷.

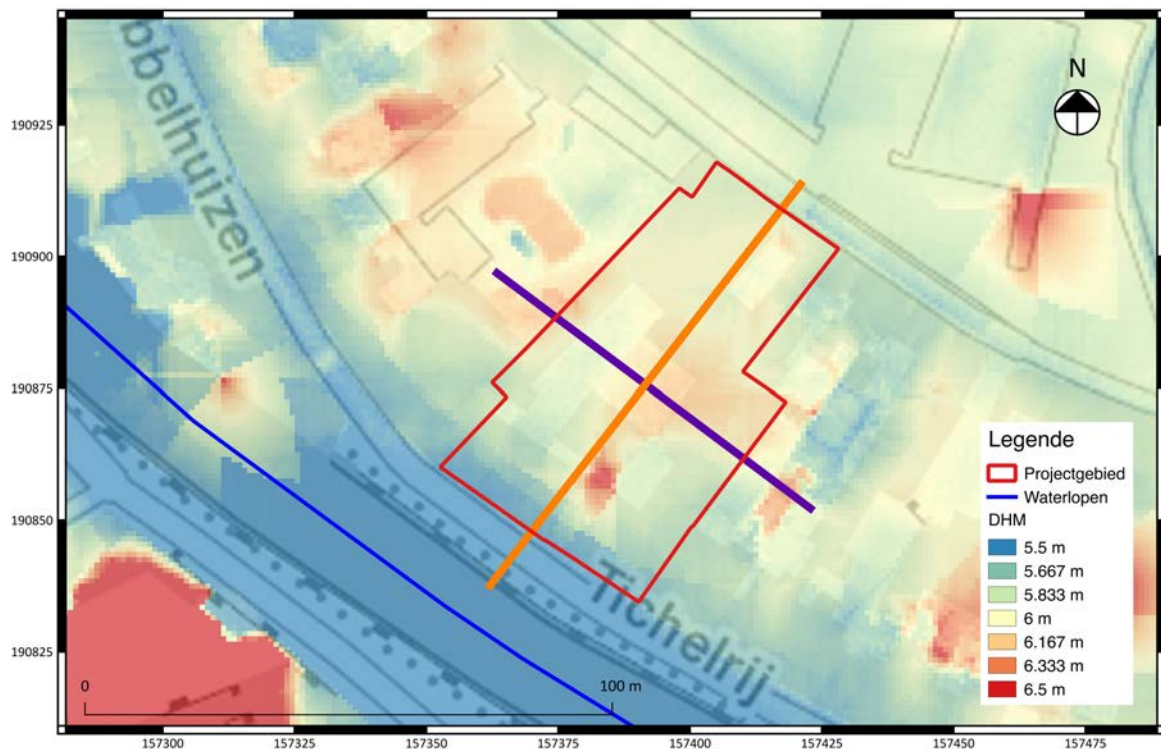

Fig. 3.15: Detail van het DHM met situering van het projectgebied en de terreinprofielen⁸.

⁷ Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV).

⁸ Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV).

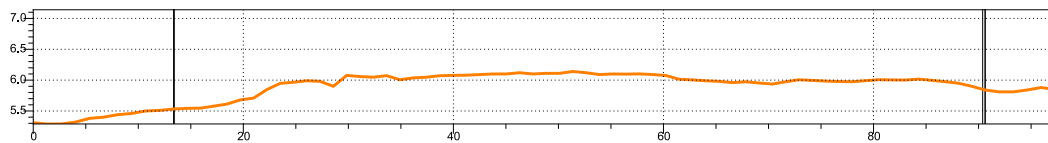

Fig. 3.16: Hoogteverloop van het terrein van zuidwest naar noordoost.

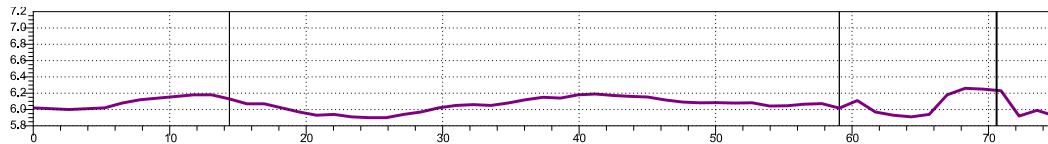

Fig. 3.17: Hoogteverloop van het terrein van noordwest naar zuidoost.

De ondergrond van het projectgebied bestaat op een diepte vanaf ongeveer 15 m. volgens de tertiairgeologische kaart uit het Lid van Ruisbroek (fig. 3.18 / ZzRu), het jongste lid van de Formatie van Zelzate. Het Lid van Ruisbroek bestaat uit mariene zanden en kleien afgezet tijdens het Vroeg-Eoceen (54,8 – 49 Ma). Deze formatie behoort tot de Zenne-Groep en is bijna in heel centraal België te vinden.

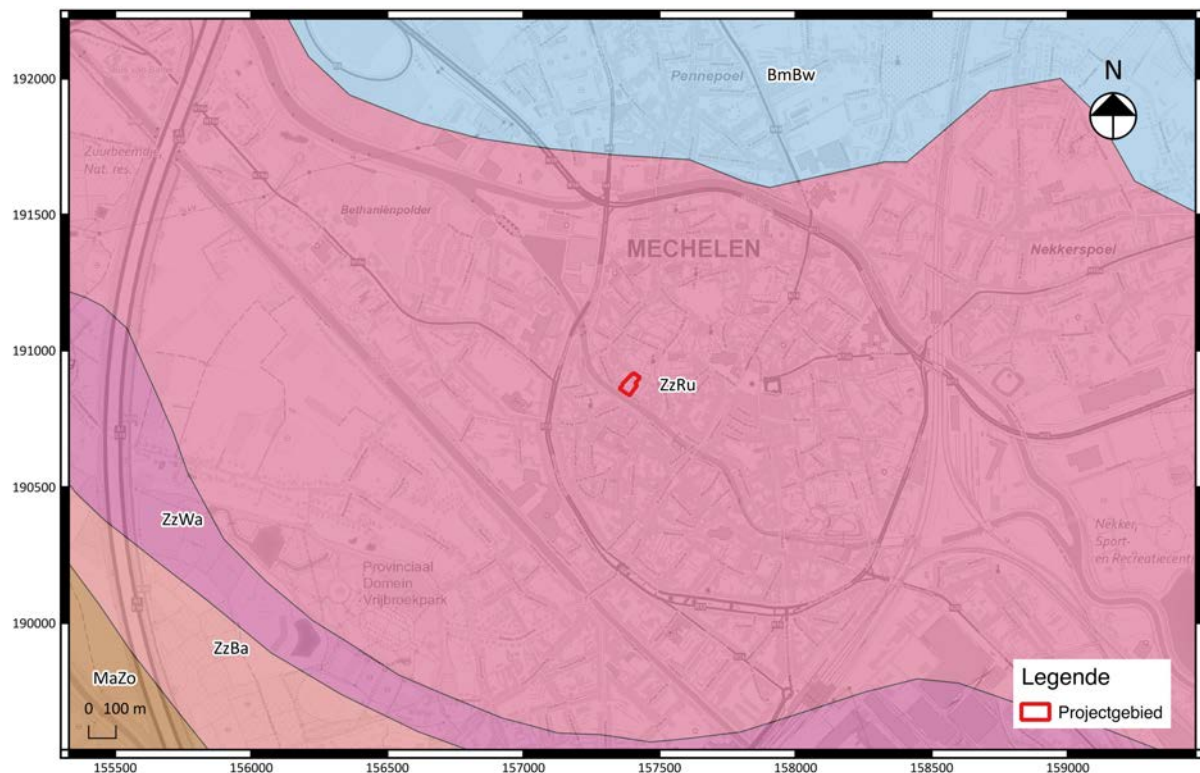

Fig. 3.18: Uittreksel van de Tertiairgeologische kaart met situering van het projectgebied⁹.

De Quartaire ondergrond (fig. 3.19) bestaat uit fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (0,116-0,0117 Ma, Laat-Pleistoceen) en eolische afzettingen uit het Weichseliaan of Holoceen (vanaf 11560 jaar BP) en/of hellingsafzettingen van het quartair. Bovenop deze afzettingen bevinden zich Holocene, mogelijk Tardiglaciale (11650-11650 jaar BP), fluviatiele afzettingen.

⁹ Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV).

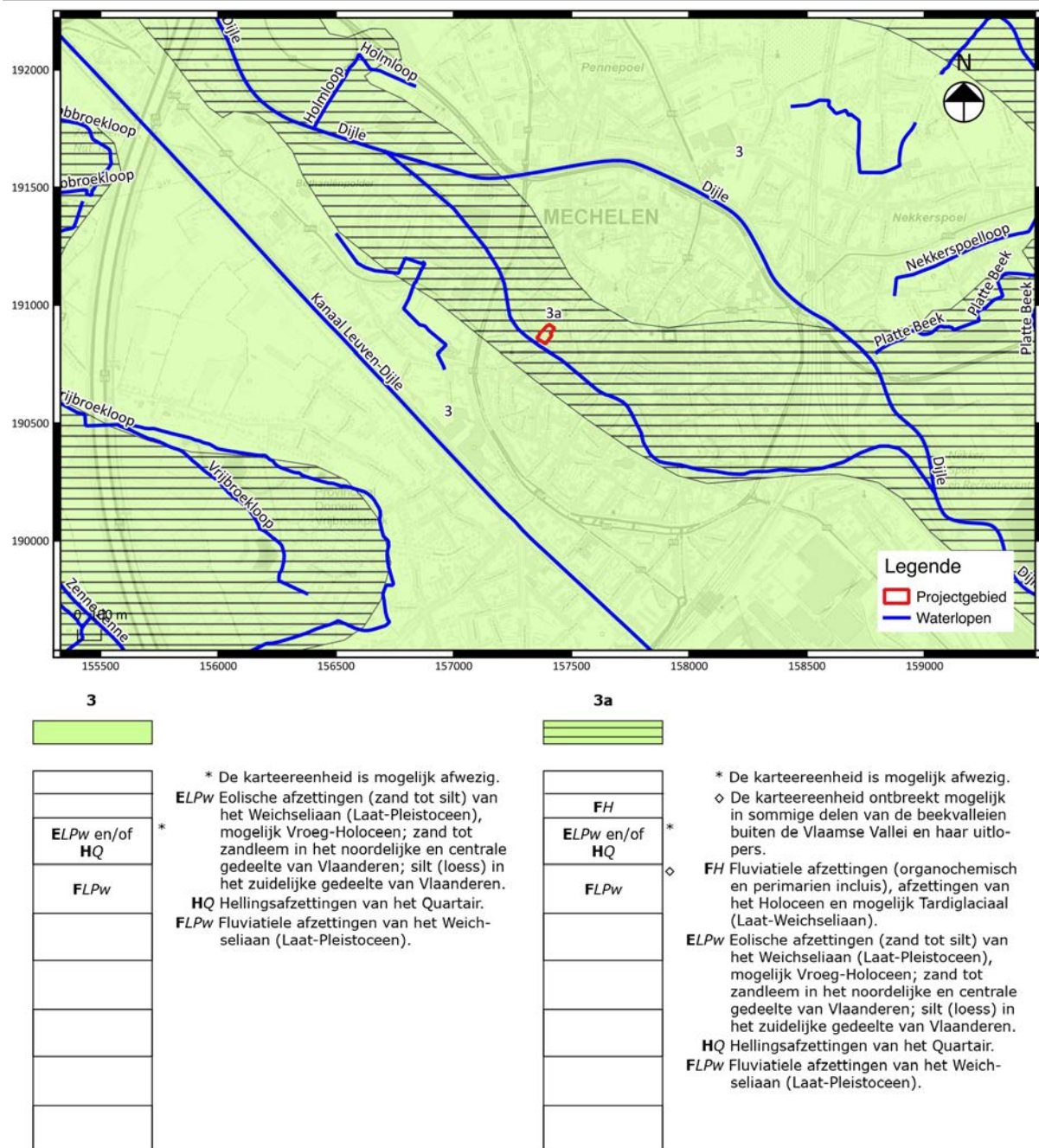

Fig. 3.19: Uittreksel van de Quartairgeologische kaart met waterlopen en situering van het projectgebied¹⁰.

Binnen de grenzen van het projectgebied komen volgens de bodemkaart OB-gronden voor (fig. 3.20). OB-gronden zijn niet gekarteerde bodems in bebouwde zones. Ten westen van het projectgebied situeren zich matig natte en matig droge zandbodems met dikke antropogene humus A horizont (Sdm en Scm), matig droge lemige zandbodems met weinig duidelijk ijzer en/of humus B horizont (Scfy), zeer natte zandleembodems zonder profiel (Lfp) en antropogeen beïnvloede bodems (sterk vegraven (OT) of opgehoogde gronden (ON)).

¹⁰ Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV).

Het archeologisch vooronderzoek aan de Tichelrij te Mechelen

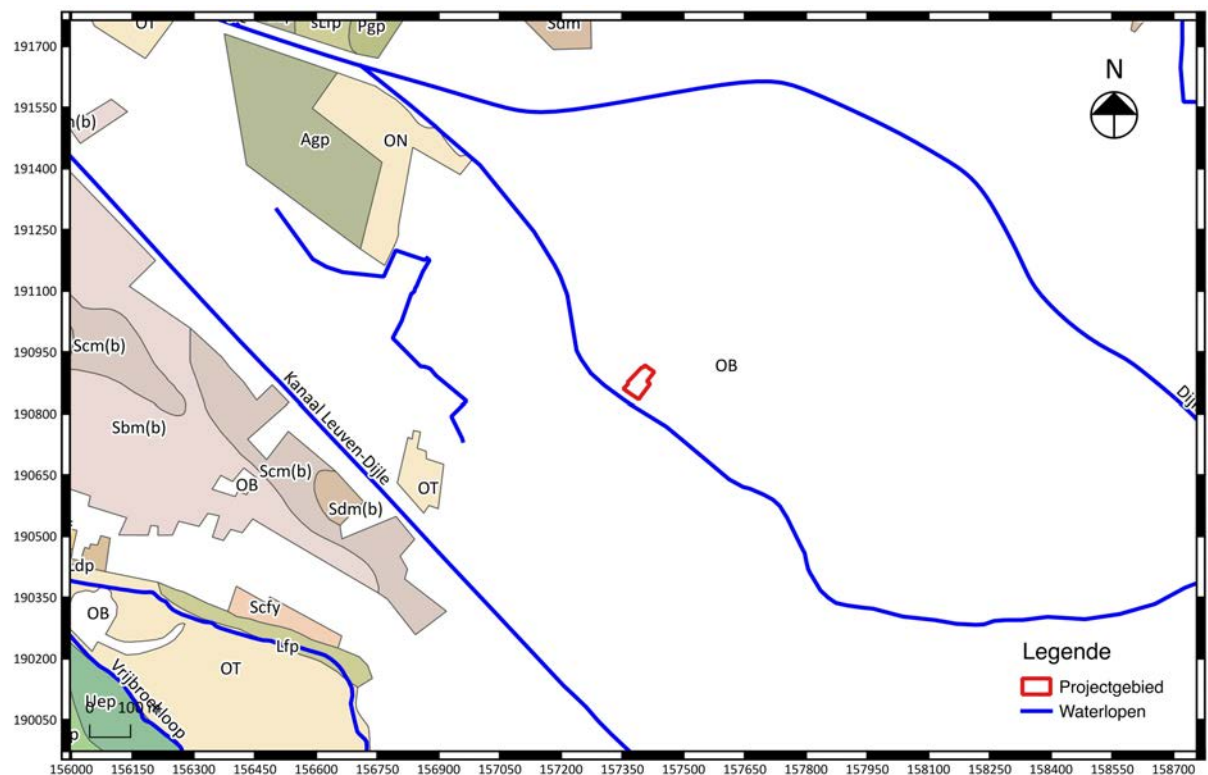

Fig. 3.20: Uittreksel van de bodemkaart met waterlopen en situering van het projectgebied¹¹.

Uit de resultaten van de uitgevoerde sonderingen¹² op het terrein blijkt de bodem tussen de 4 a 6 m onder het maaiveld opgebouwd te zijn uit een zwak pakket van alluviale oorsprong onder de verharding (fig. 3.21). Het grondwater werd bereikt tussen de 1,3 en 2,6 m onder het maaiveld.

¹¹ Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV).

¹² Advison bvba, 2018.

Rapport 1916718
Tichelrij 11 - 14
2800 Mechelen

Fig. 3.21: Locatie van de uitgevoerde sonderingen op het projectgebied

3.3 Historische voorkennis

3.3.1 Historische beschrijving Mechelen¹³

Over het ontstaan en de ontwikkeling van Mechelen heerst nog veel onduidelijkheid. Archeologisch onderzoek aan de Nekkerspoel- een gehucht ten noordoosten van de stadskern- onthulde vroege bewoningssporen uit de Romeinse en Frankische periode. Hier werden resten van zogenaamde paalwoningen, een 8,4 meter lange prauw, talrijke dierenbeenderen en La Tène-aardewerk (500 v. Chr.- 100 n. Chr.) aangetroffen. Ook aan de Steenweg en de IJzerenlaan werden resten van soortgelijke structuren waargenomen. Voorst getuigen verspreide toevalsvondsten van het Romeins en Frankische verleden van Mechelen. De Merovingische periode is daarentegen eerder schaars gedocumenteerd en over de Frankische en Karolingische vondsten heerst nog grote onduidelijkheid.

Mechelen wordt van oost naar west doorkruist door de Dijle, die de binnenstad in twee aparte delen splitst. Deze zouden eertijds onafhankelijk van elkaar zijn geëvolueerd. De oudste nederzetting zou aanvankelijk op de linker-Dijle oever zijn ontwikkeld, op de kruising van twee wegen (die aan de basis liggen van het Mechelse stratennet): de oost-westas van de Schelde naar Leuven en aan de noord-zuidbaan van Utrecht naar Bavai. Hier zou zich (volgens sommige historici) vermoedelijk een Romeins cirkelvormig “castrum” hebben gesitueerd. Er werden echter nog geen tastbare archeologisch bewijzen gevonden die deze stelling onderbouwen. Ter hoogte van deze locatie kon echter in een latere periode een *portus* (9de eeuw) van 12 a 15 ha, met een vrije bevolkingskern en een eigen bedehuis, worden gesitueerd. Deze nederzetting met handelskarakter was omzoomd door een houten palissade en wallen die vertrekkend vanuit de Dijle via het 't pleintje, de Gebroeders Verhaegenstraat, de Milsenstraat, de ganzendries, de De Langhestraat en het Hertshoornstraat terug naar de Dijle liepen. Het huidige stratenpatroon weerspiegelt het typisch Romeins blokvormig patroon met de Korenmarkt als centrum, en kleine “brandstraatjes” naar de Dijle.

Het ontstaan van de tweede stadskern wordt ook wel gelinkt aan de Romboutlegende: Sint-Rombouts zou omstreeks 750 naar Mechelen gekomen zijn om de plaatselijke bevolking te bekeren. Hij stichtte een abdij op de “Holm”, ten noorden van de stad (buiten de voormalige Sint-Katelijnepoort) waar nu het huidige gehucht Galgenberg ligt. Na zijn marteldood in 775 zou Rombout begraven zijn in een kapel gewijd aan Sint-Steven, behorende tot de abdij. Door de inval van de Noormannen in 837 raakte het centrale bestuur in verval en werd de abdij vernield. Het verdrag van Meerssen (870) voegde de plaats als abdijsdomein bij Lotharingen toe. Hier werd de naam “Mechelen” voor het eerst vermeld. Vermoedelijk was in dezelfde periode (tweede helft 9de eeuw – begin 10de eeuw), onafhankelijk van de Sint-Romboutsabdij, de rechteroever van de Dijle bevolkt. Na de invallen gingen diverse bevolkingsgroepen samenwonen. Deze samensmelting van twee onafhankelijk ontstane woonkernen weerspiegelt zich in het zeer grillig en onregelmatig stratenpatroon. Pas in 913 werd de Sint-Romboutsabdij heropgebouwd.

In de 10de eeuw kreeg de prins-bisschop van Luik het domein Mechelen in leen. Door het verwerven van heerlijke rechten ontstond de "heerlijkheid Mechelen", die samen met de dorpen Muizen, Hombeek, Heffen, Hever en Leest zou uitgroeien tot het district Mechelen (Luiks bezit) binnen het Land van Mechelen (hertogelijk bezit). De heerlijkheid ontstond uit het samenvloeien van de gronden van de Sint-Rumoldus abdij en de vrije nederzetting op de linker Dijle-oever. Een geduchte tegenstander van de Luikse heren was de familie Berthouts. Deze leenmannen van de hertogen van Brabant

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Mechelen binnenstad* (online). Monumenten & Landschappen, 1984.

verwierven in het begin van de 13de eeuw de voogdij over de Mechelse bezittingen van de Luikse grondheer. Waar precies de lijn ligt tussen het rechtsgebied van beide partijen is niet zo duidelijk: waarschijnlijk had de Luikse bisschop meer te zeggen in het stadscentrum terwijl de gebieden van de Berthouts meer in de buitenwijken en dorpen rondom Mechelen lagen. Na een kortstondige overheersing door de hertog van Brabant kwam Mechelen in 1356 in het bezit van Lodewijk van Male, graaf van Vlaanderen, waarbij het werd opgenomen in het hertogdom Bourgondië.

Het economische belang van de heerlijkheid Mechelen was in de 11de en 12de eeuw aanzienlijk gestegen. De economische bloei (bijvoorbeeld door de internationale lakennijverheid) resulteerde in een sterke bevolkingsgroei. Er ontstonden nieuwe parochiewijken en in de 13de eeuw kreeg Mechelen zijn definitieve omgrachte stadsomwalling. Verschillende belangrijke wegen verbonden de stadskern met het platteland via de twaalf versterkte stadspoorten. Na een reeks machtsconflicten, verpandingen en voogdijen verwierf Lodewijk van Male, graaf van Vlaanderen, de heerlijkheid in volle eigendom door het huwelijk met Margareta, erfdochter van Brabant. De oude voorrechten met inbegrip van de stapels van zout, haver en vis en de vrije handel doorheen Vlaanderen werden bevestigd. De weg naar verdere ontwikkeling lag open. Mechelen kreeg vrije vaart op de Schelde en vrij verkeer in Vlaanderen en Brabant, wat resulteerde in een opbloeiende nijverheid: scheepsbouw, goudsmederij, huidenvetterij en lakenhandel waren nog steeds de belangrijke activiteiten. De gunstige economische situatie zorgde voor de oprichting van verschillende belangrijke nieuwe gebouwen. Aan de Grote Markt werd een nieuwe Lakenhal gebouwd (1311-1326), aan het Schepenhuis werd een vleugel toegevoegd (1374) en de zogenaamde "*Beyaert*" werd in 1383 aangekocht om in 1474 te worden ingericht als stadhuis. De Hoogbrug en de Fonteinbrug dateren ook uit deze periode. In de nieuwe parochiewijken werden kerken gebouwd, soms op de plaats van een kapel. Van de godsdienstige bloei getuigen ook de talrijke kloosteroorden die zich kwamen vestigen in Mechelen.

In 1383 huwde Margareta van Male Filips de Stoute, waarna Mechelen in het hertogdom Bourgondië werd opgenomen. In 1473 stichtte Karel de Stoute naast de "Rekenkamer", ook het "Parlement" of "Opperste Gerechtshof", waardoor Mechelen omwille van zijn centrale ligging de hoofdstad der Nederlanden werd. Zijn weduwe, Margareta van York, maakte van de stad bovendien haar voornaamste residentie. Dit had een grote weerslag op de industrie in de stad: vooral de luxenijverheden zouden grote opgang maken, terwijl de verzwakte lakennijverheid en de bestaande ambachten zich vastklampten aan verscherpte reglementeringen. Toen Margareta van Oostenrijk in 1507 landvoogdes der Nederlanden werd en zich hier eveneens vestigde, werd Mechelen ook de politieke hoofdstad. De stad bereikte een hoogtepunt, niettegenstaande de grote economische bloeiperiode voorbij was. Vooral de brons- en geelgieterij en de "draperie" kwam volledig tot verval. Door het mecenaat van Margareta van Oostenrijk werkte het hof als culturele magneet waardoor belangrijke kunstenaars werden aangetrokken. Het hof met zijn uitgelezen hofhouding -waaronder eminente geleerden en kunstenaars- werd het centrum van waaruit de nieuwe humanistische gedachten en renaissancevormen uitstraalden. Opnieuw ontstond er een intense bouwbedrijvigheid. Na de dood van de landvoogdes vestigde haar opvolgster, Maria van Hongarije, zich in Brussel. De voordelen verbonden met de aanwezigheid van het hof verdwenen hierdoor volledig. In 1546 zorgde een blikseminslag op het buskruitmagazijn in de Zandpoort voor een zware ontploffing waarbij een groot deel van de stad werd vernield. In de tweede helft van de 16de eeuw werd Mechelen verheven tot religieus centrum als zetel van een aartsbisdom. Godsdiensttwisten zorgden echter ook voor chaos. Het bestuur van de aartshertogen Albrecht en Isabella zorgde voor een tijdelijk economisch en kerkelijk herstel. Het Groot Begijnhof kreeg toestemming om zich binnen de stadsmuren te vestigen en verschillende kerken en andere gebouwen – die vernield waren tijdens de Beeldenstorm – werden heropgebouwd. Verschillende kloosterorden verhuisden om veiligheidsredenen naar de binnenstad. De omwalling werd gebastioneerd en aangepast aan de nieuwe manier van oorlogsvoering.

De 18de eeuw betekende aanvankelijk een achteruitgang door de nasleep van de oorlogen tegen Lodewijk XIV, maar onder het Oostenrijkse regime (1713-1792) ontstond opnieuw een periode van relatieve rust en bloei. Door de aanleg van nieuwe wegen werd de handel en de nijverheid aangewakkerd. Onder het bestuur van Jozef II (1780-1790) verloor Mechelen haar stapel- en tolrechten en in het kader van de hervormingspolitiek begon de geleidelijke ontmanteling van de stad. De voorpoorten van de stadsomwalling werden gesloopt. Toen de Fransen op het einde van de 18de eeuw de Zuidelijke Nederlanden annexeerden, betekende dit een grondige wijziging voor de maatschappij en haar instellingen. Verschillende orden, ambachten en gilden werden ontbonden, hun goederen werden geconfisqueerd en gebouwen kregen vaak een andere functie. Verschillende kerken en kloosters, zoals het Predikherenklooster, werden gebruikt als kazerne of opslagplaats. In de loop van de 19de eeuw werden verschillende van deze complexen afgebroken om ruimte te maken voor nieuwe openbare gebouwen en huizen.

Aan het begin van de 19^e eeuw woonde 90% van de inwoners van Mechelen binnen de stadsmuren. Het landelijke Mechelen bestond uit kleine kernen van landbouwerswoningen. Onder Napoleon werd de volledige omwalling afgebroken. De lege ruimte werd eerst volgebouwd met zogenaamde kommiezenhuisjes, maar als snel maakten deze plaats voor een groene gordel, de zogenaamde vesten, als beboomde promenades met residentiële bewoning. Na de omwenteling van 1830 en de daarop volgende crisis verloor de stad al zijn middeleeuwse kenmerken en begon de industrialisatie. Toen Mechelen in 1834 gekozen werd als vertrekpunt voor verschillende spoorlijnen betekende dit een keerpunt. In 1836-1837 kreeg het zijn eerste station en werd de stad aangewezen als de locatie voor al het herstel en onderhoud aan de locomotieven en wagons. De bouw van dit zogenaamde "Arsenaal" lokte talrijke arbeiders uit de omliggende regio aan. Een aantal aanverwante fabrieken vestigden zich eveneens in de stad en zo ontstond de Mechelse metaalnijverheid. De middeleeuwse stad werd tijdens de 19de eeuw systematisch volgebouwd met woonhuizen en arbeiderswoningen. Gronden van vroegere kloosters werden verkaveld en volgebouwd. Door de bevolkingsaan groei in de eerste helft van de 19de eeuw en door de afbraak van de stadsomwalling, was een lintbebouwing ontstaan langs de grote invalswegen naar de stad, die zich na 1892 uitbreidde tot lobvormige woongebieden met aaneengesloten bebouwing rond de uitvalswegen als centrale as. Tijdens de Eerste Wereldoorlog liep Mechelen zware beschadigingen op, onder meer aan de Sint- Romboutskerk. De behoefte aan noodwoningen in deze periode versterkte de gedachte om sociale woon- en villawijken te bouwen. Zo ontstonden na 1920 de eerste villawijken en sociale woonwijken in de vorm van een vereenvoudigd tuinwijkpatroon rond de binnenstad, die na de Tweede Wereldoorlog tot verdere ontwikkeling kwamen. Na de vernielingen van de Tweede Wereldoorlog vond na 1945 weer een belangrijke heropbouw plaats. Zo had onder andere de Tichelrij zware schade opgelopen tijdens de Tweede Wereldoorlog. De wederopbouw vond voornamelijk plaats onder impuls van burgemeester A. Spinoy. Onbewoonbare panden werden afgebroken en de vrijgekomen gronden werden opnieuw bebouwd.¹⁴

3.3.2 Het projectgebied en haar omgeving¹⁵

Het projectgebied bevindt zich in een zone die in het verleden werd gekenmerkt door een relatief hoge dichtheid aan bebouwing, zoals blijkt uit de gegevens van het historisch kaartenmateriaal (zie verder). Het terrein situeert zich ten westen van de stadskern, in een historisch bouwblok langsheen de rechteroever van de Dijle. De historische straten die dit bouwblok begrenzen zijn de Tichelrij en de

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Mechelen binnenstad* (online).

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Mechelen binnenstad* (online)

Dobbelhuizen in het zuiden, het Veer in het noordwesten, de Thaborstraat in het noorden en de Melaan in het oosten.

3.3.2.1 De Tichelrij¹⁶

De oudste vermelding van de 'Tichelrij' zou teruggaan tot de 13de eeuw. Tijdens deze periode werden beide oevers gebruikt als loskade voor schepen. De naam zou verwijzen naar het laden en lossen van bakstenen en dakpannen, zogenaamde "Tichels", vermoedelijk afkomstig uit de Rupelstreek.

In het kader van de intense bouwbedrijvigheid onder het bewind van Margareta van Oostenrijk werden tal van adellijke hoven opgetrokken en werden braakliggende gronden volgebouwd. Verschillende abdijen richtten binnen de stadskern een refugium op. Ook in de Tichelrij bevond zich een refugium, namelijk dat van de abdij van Aulne (vermoedelijk te situeren ter hoogte van de huidige huisnr. 6-8). Tijdens de 19de eeuw werd de middeleeuwse stad systematisch volgebouwd met woonhuizen en arbeiderswoningen. In deze context vestigden er zich in en rond de Tichelrij vooral arbeiders (schippers, stoelenmakers en havenarbeiders) daar de industrie hier geconcentreerd was (fig. 3.22). Ten gevolge van de zware vernielingen tijdens de Tweede Wereldoorlog werd onder andere in de Tichelrij gestart met de afbraak en heropbouw van woonhuizen. Met uitzondering van huisnr. 1 en 4 stamt de huidige bebouwing uit de 20ste eeuw. Zo stammen de gebouwen op het huidige projectgebied, gebouwd in Expo-58 stijl, uit de jaren '60¹⁷.

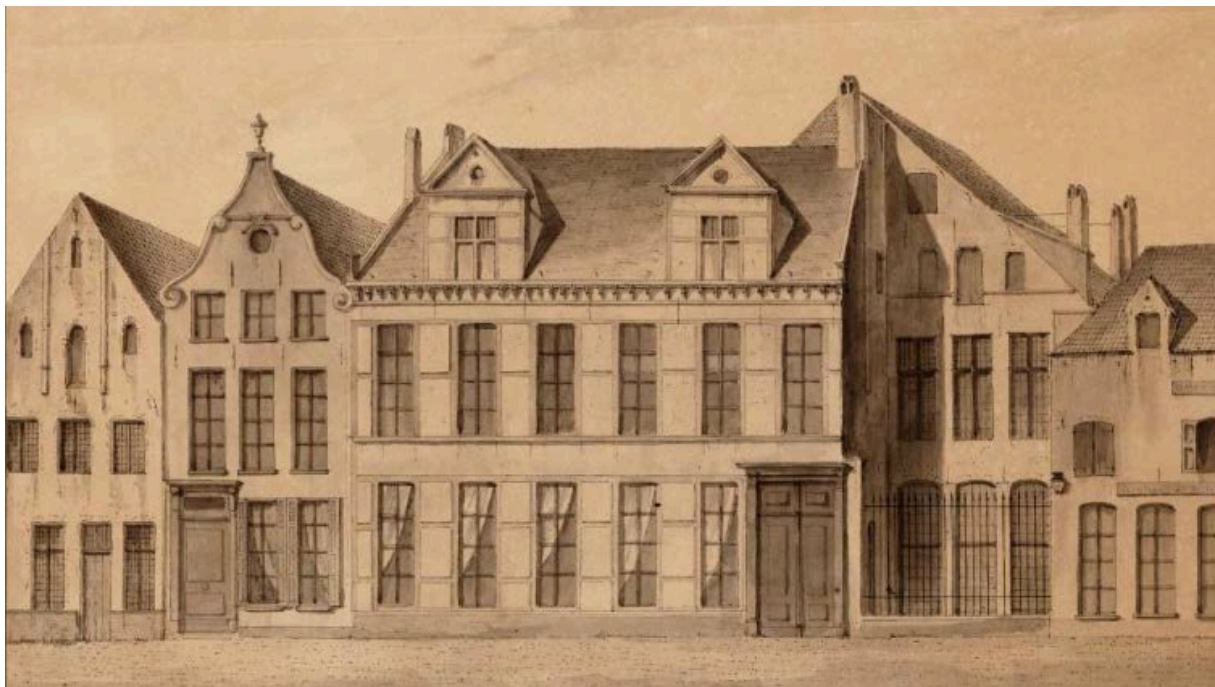

Fig. 3.22: Weergave van de voormalige bebouwing aan de Tichelrij door H. F. Talbot (1864)¹⁸

¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Tichelrij* (online)

¹⁷ <https://www.regionalebeeldbank.be>

¹⁸ <https://www.regionalebeeldbank.be>

3.3.2.2 De Abdij van Aulne¹⁹

De abdij van Aulne wordt al in 1312 vermeld als eigendom bestaande uit 2 huizen en aanhorigheden dat zich uitstreckte tussen de Tieulerie (nu de Tichelrij) en de Molenstraat (nu de Thaborstraat) (fig. 3.23 & fig. 3.24). Het bezit van de Abdij wordt in talrijke Mechelse bronnen vermeld als *“1317 hereditatem monachorum de aa, 1339 der Moenke van Aen, der monke van Anen, 1342 hereditatem monasterij de ane, 1342 hereditatem monasterij de aa, 1348 (vertaling) de monniken van Aa, 1349 (vertaling) de monniken van Aa, 1351 (vertaling) de monniken van Aa, 1352 (vertaling) erf van de abdij van Naen, 1352 (vertaling) het klooster van Nane, 1359 de moencke van ane, de moenchke van ane, 1404 monasterium de ane, 1406 mansionem monasterii Alnensis, 1417 ortum monasterii de alna, 1421 mansionem monasterii de alna, 1462 huis van Alna”*.

In 1473 is de abdij niet meer in het bezit van het goed. De dochter van Floris de Bock, Johanna, verkocht ‘*thuys van Aen*’ op 27 juni 1500 aan Mattheus Kelderman, zoon van Andries. Het huis wordt gesitueerd op de Tichelrij, en kwam achteraan uit in de Molenstraat²⁰.

Volgens René de Roo²¹ gaat het hier om Mattheus II Keldermans, lid van de bekende Mechelse familie van architecten. Verschillende andere leden van de familie Keldermans hadden eigendommen gelegen aan de Tichelrij en de Molenstraat:

- Mattheus I 1453 huis Tichelrij
- Antoon I 1476 huis Tichelrij en hof in de Molenstraat, 1485 huis in de Molenstraat uit erfenis van zijn moeder, 1493 verwerft tweede huis Tichelrij dat uitkwam in de Molenstraat, 1503 verwerft derde huis Tichelrij
- Antoon II 1501 verwerft huis op de Tichelrij, nadien uitgebreid tot aan de Molenstraat en aan de Tichelrij
- Rombout II 1516 neemt eigendom aan Tichelrij over van zijn broer, zijn echtgenote overlijdt op de Tichelrij in 1518, 1519 verkoopt zijn huis op de Tichelrij

De Tichelrij was zeer geschikt om bouwmaterialen te laden en te lossen. De diepte van de percelen aan de Tichelrij die zich uitstreckte tot de Thaborstraat, maakte deze terreinen zeer geschikt om bouwmaterialen te stockeren. Dit is dan ook wellicht de reden waarom de familie Keldermans er zo lang bezittingen had.

¹⁹ Deze informatie werd verleend door Frank Kinnaer van de Stedelijke Dienst Archeologie Mechelen

²⁰ Stadsarchief Mechelen, Fonds OCMW, nr. 3071

²¹ Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen, 56 (1952), pp. 68-89.

Fig. 3.23: Detailweergave van de vermoedelijke locatie van het refugium van de abdij van Aulne op de stadkaart van Mechelen door Tindal en Basire (1754)²²

Fig. 3.24: Zicht op de overblijfselen van het refugium van de abdij van Aulne (1975)²³

²² <https://www.regionalebeeldbank.be>

²³ <https://www.regionalebeeldbank.be>

3.3.2.3 De Thaborstraat²⁴

De huidige Thaborstraat stond voorheen bekend als de “Molenstraat”, vernoemd naar de windmolen die op de zogenaamde “Molenberg” (aan ‘t Veer) stond. Sinds 1982 werd de straat vernoemd naar het voormalige Thaborklooster. Het klooster en de Onze-Lieve-Vrouw ter Engelschool (een weeshuis) bevonden zich aan de noordzijde van de straat en de oostelijk gelegen Melaan. Het weeshuis werd gesticht door Catharina Peremans in 1676, in de Thaborstraat gevestigd in 1696, uitgebreid in 1700 en in 1808 overgebracht naar de Schaalstraat. Tussen 1810 en 1836 werd het gebouw ingericht als armenschool en bestuurd door de Zusters van Liefde. Onder de Broeders van Liefde fungeerde het in 1838 als bejaardentehuis en vanaf 1844 als jongensschool. In 1859 werden de gebouwen opgekocht door de Broeders van Onze-Lieve-Vrouw van Barmhartigheid die er het zogenaamde Scheppersinstituut oprichtten. Dit instituut domineert vandaag de dag de noordelijke straatkant.

3.3.2.4 Dobbelhuizen²⁵

De Tichelrij was aanvankelijk slechts aan één zijde bebouwd. Later werd een gedeelte, tussen de Tichelrij en ‘t Veer, aan weerszijde bebouwd en ontstond vanaf de 17de eeuw de huidige benaming de Dobbelhuizen.

3.3.2.5 ‘t Veer²⁶

Deze korte straat was voorheen gekend als “Molenberg” naar de nu verdwenen windmolen, en later ook bekend als “Galgenbergstraat”.

3.3.2.6 Melaan²⁷

Deze straat situeert zich op de rechteroever van de eertijdse gelijknamige vliet, die als vertakking van de Dijle naar de Winket vloeide. De Melaan stond, zeker vanaf de 16de eeuw, in verbinding met de Minderbroedersgang, via de Minderbroedersbrug²⁸.

3.3.3 Cartografische gegevens

Verscheidene historische kaarten brengen de stadsontwikkeling van Mechelen in kaart. Aan de hand van de vroegste historische kaarten kan een indruk gevormd worden van de inrichting van het desbetreffende stadsdeel. Het is echter pas vanaf de 19de eeuw dat een indruk op individueel perceelsniveau kan worden geschetst.

Op de **Deventerkaart** (1550-1565; fig. 3.25) is het projectgebied te situeren in een reeds dichts bebouwd areaal, gelegen in het westen van de omwalde stad. Het terrein is onderdeel van een lobvormig

²⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Thaborstraat* (online).

²⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Dobbelhuizen* (online).

²⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *‘t Veer* (online).

²⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Melaan* (online).

²⁸ <https://www.mechelen.be/melaan-archeologie>

woonblok langsheen de rechteroever van de Dijle, begrensd door de Tichelrij (zuiden) en de Thaborstraat (noorden). De twee stadsdelen (linker- en rechteroever) worden verbonden door een brug ten zuidoosten van het projectgebied. De Dijle verlaat de stad in noordwestelijke richting via de Waterpoort/Winketpoort in het noorden en de Adegemsepoort/Gentsepoort in het zuiden. Ter hoogte van de Waterpoort en de huidige Battelsesteenweg situeert zich het ondertussen verdwenen Bethaniënklooster uit 1588 (verwoest door de spanjaarden in 1572). Het Thaborklooster – dat in 1572 werd afgebrand door de geuzen – situeert zich meer noordwaarts.

Een tekening van de stad Mechelen rond het laatste kwart van de 16de eeuw (opgemaakt door Jan-Baptist de Noter (1812) naar een origineel van **Jan van Hanswijck**; fig. 3.26) geeft een gedetailleerde weergave van de bebouwing in en rond het projectgebied. Het maakt deel uit van een afgesloten blok rijwoningen met achtererven. Vermoedelijk situeert zich ten oosten van het projectgebied het refugiehuis van Aulne. De 17de -eeuwse kaarten van **Braun & Hogenberg** (fig. 3.27) en **Blaeu** (fig. 3.28) tonen eenzelfde beeld weer.

Op een **stadskaat** uit 1754 (fig. 3.29) is vermoedelijk het refugium weergegeven als versterkte woning met een binnenkoer ingericht met tuintjes.

De daaropvolgende kaarten tonen slechts een schematische voorstelling van de bebouwing binnen het projectgebied. Op de **Ferrariskaart** (ca. 1775; fig. 3.30) is het woonblok van het projectgebied gekarteerd als bebouwd. Het stratennet blijft ongewijzigd en komt redelijk overeen met de actuele situatie. **Het primitief kadaster** (1830-1834; fig. 3.31) toont vooreerst de inrichting van het terrein vóór de inplanting van de huidige bebouwing (jaren '60). Het terrein is opgedeeld in verschillende percelen en bebouwd aan straatzijde (zowel aan de Thaborstraat als de Tichelrij).

Op de **19de -eeuwse kadasterkaarten** blijft het uitzicht van dit stadsdeel onveranderd (fig. 3.32 & fig. 3.33). Het "Scheppersinstituut" wordt op de kadasterkaart van Popp aan de noordzijde van de Thaborstraat weergegeven als "*Couvent des frères de Notre Dames des Miséricorde*".

Ook op **topografische kaarten** (1882 en 1930; fig. 3.34 & fig. 3.35) wordt een redelijk ongewijzigde topografie van Mechelen weergegeven. Opmerkelijk is dat de brug ten zuidoosten van het projectgebied, in tegenstelling tot alle andere kaarten, niet wordt afgebeeld in 1882. Hier worden aan weerszijde van de Dijle twee structuren voorgesteld. De situatie op individueel peceelsniveau kan niet worden opgesteld daar de kaarten de bouwblokken enkel gearceerd schetsen.

Het is pas op een reeks **luchtfoto's** van 1971 tot nu (fig. 3.36 - fig. 3.39) dat de naoorlogse gesteldheid van het projectgebied en haar omgeving zichtbaar worden. Hier zien we de inplanting van de huidige bebouwing op het terrein. De kade aan de zijde van de Tichelrij is ontwikkeld tot aanlegsteiger voor pleziervaartuigen.

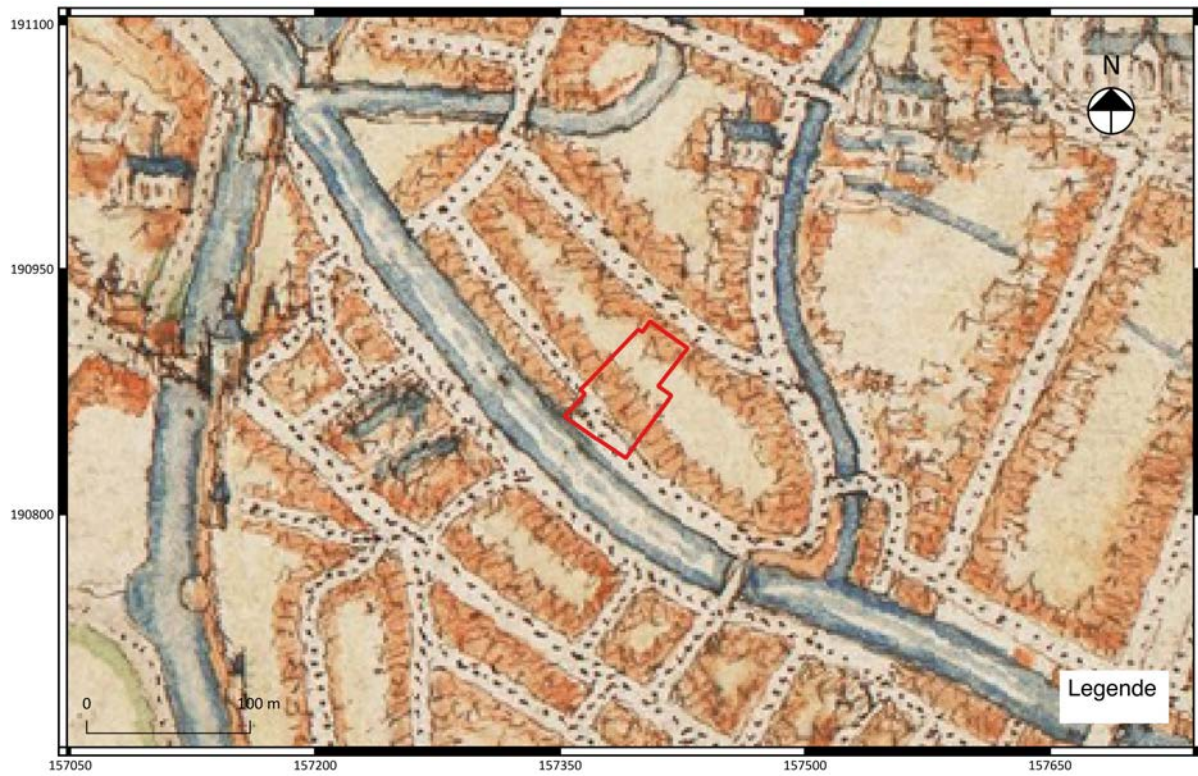

Fig. 3.25: Kaart van Deventer (1550-1565) met aanduiding van het projectgebied²⁹

Fig. 3.26: Kaart van Hanswijk (ca. 1576) naar origineel door J.-B. De Noter in 1812 met situering van het projectgebied.³⁰

²⁹ <https://www.regionalebeeldbank.be>

³⁰ <https://www.regionalebeeldbank.be>

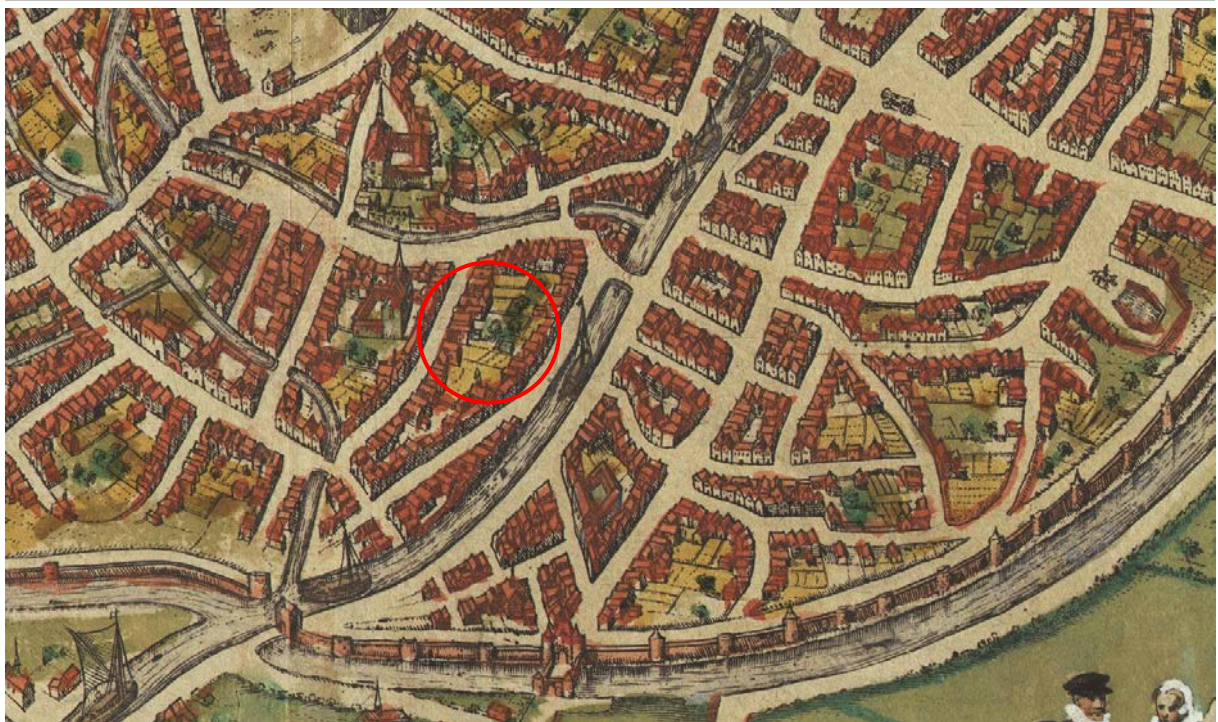

Fig. 3.27: Detail uit de stadskaart door Braun en Hogenberg (1612) met situering van het projectgebied³¹

Fig. 3.28: Detail uit de stadskaart van Blaeu (1649) met situering van het projectgebied³²

³¹ <https://www.regionalebeeldbank.be>

³² <https://www.regionalebeeldbank.be>

Het archeologisch vooronderzoek aan de Tichelrij te Mechelen

Fig. 3.29: Stadskaart van Mechelen door Tindal & Basire (1754) met situering van het projectgebied³³

Fig. 3.30: Ferrariskaart (ca. 1775) met aanduiding van het projectgebied³⁴

³³ <https://www.regionalebeeldbank.be>

³⁴ <https://www.geopunt.be>

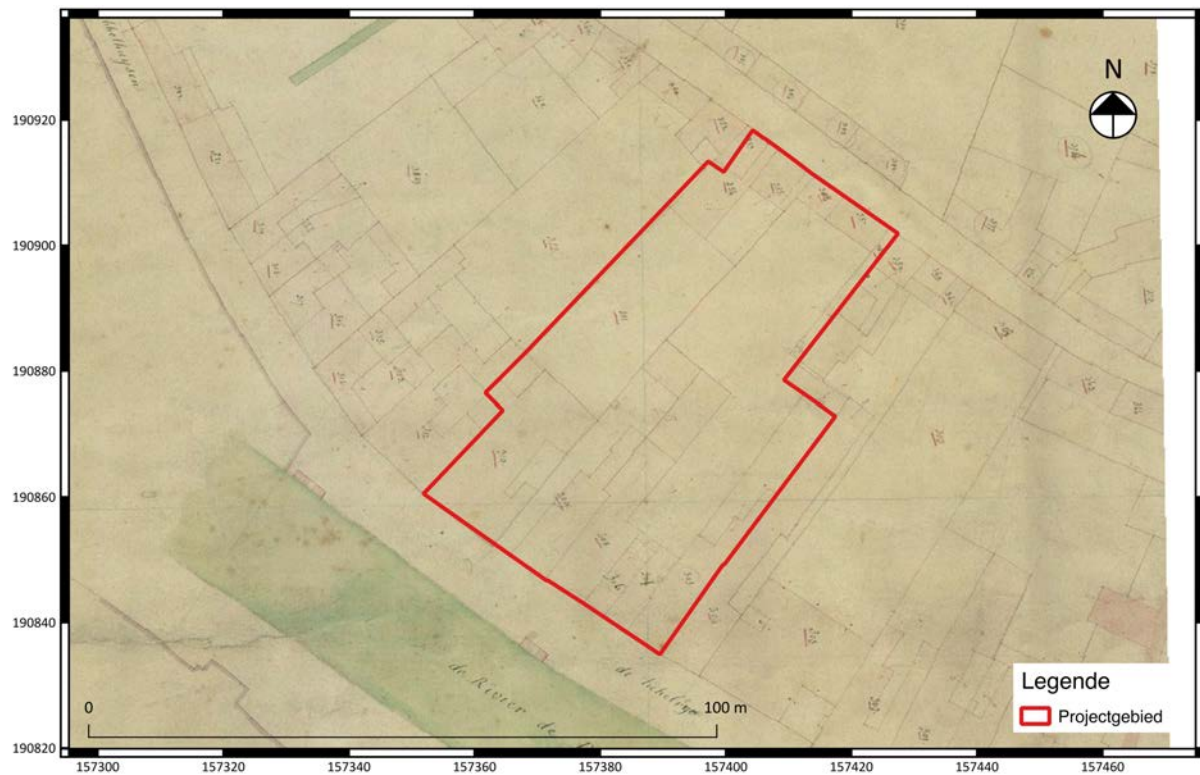

Fig. 3.31: Uittreksel uit het primitief kadaster (1830-1834) met aanduiding van het projectgebied³⁵

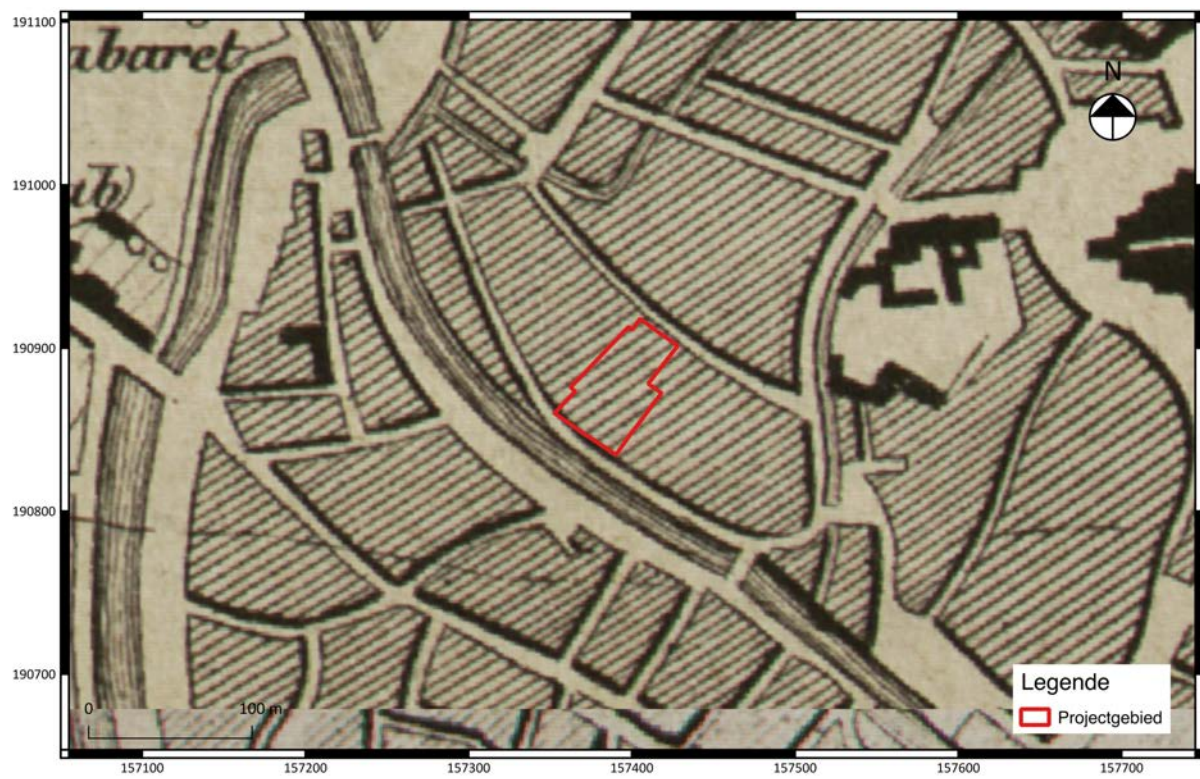

Fig. 3.32: Vandermaelenkaart (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied³⁶

³⁵ <https://www.geopunt.be>

³⁶ <https://www.geopunt.be>

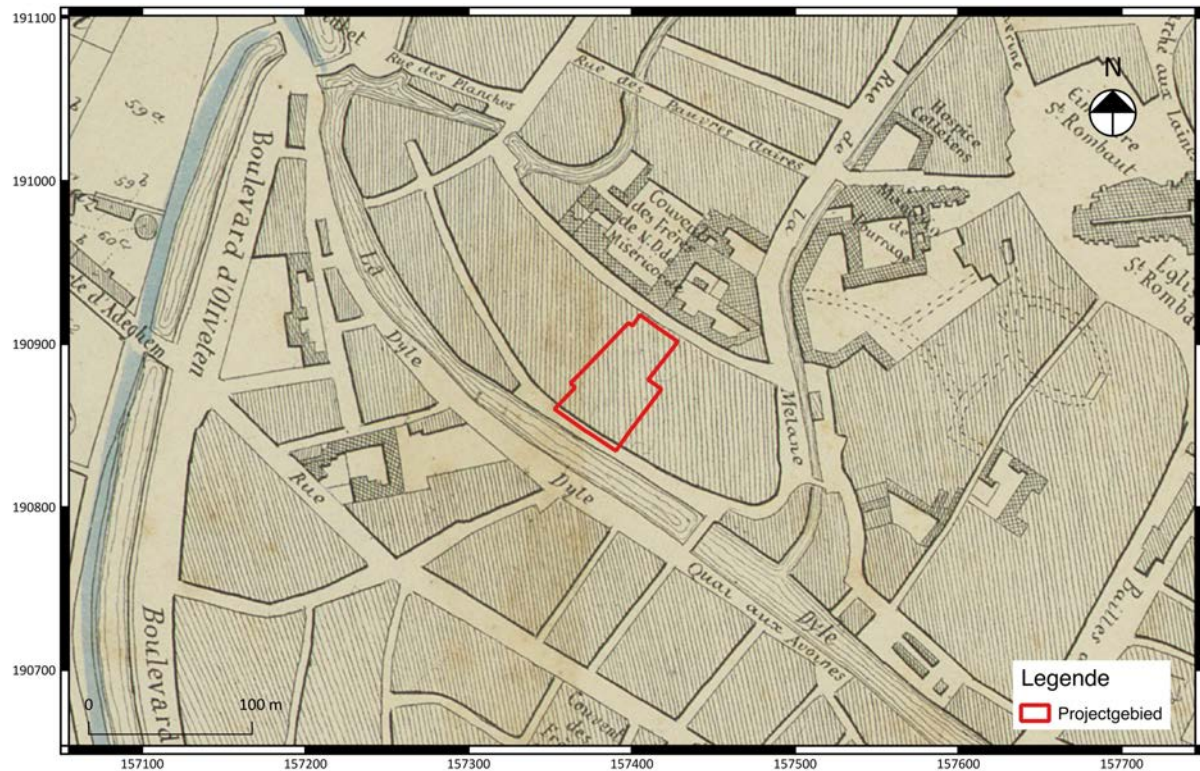

Fig. 3.33: Poppkaart (1842-1879) met aanduiding van het projectgebied³⁷

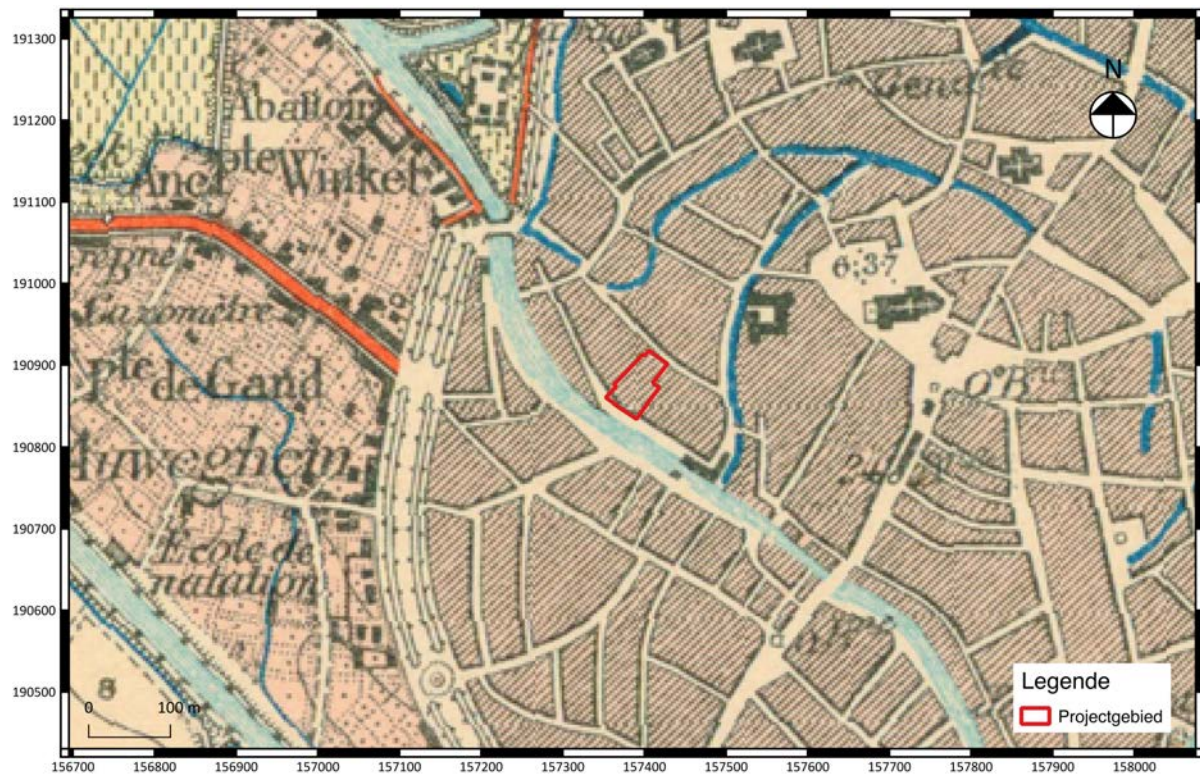

Fig. 3.34: Uittreksel uit een topografische kaart uit 1882 met aanduiding van het projectgebied³⁸

³⁷ <https://www.geopunt.be>

³⁸ <https://www.cartesius.be>

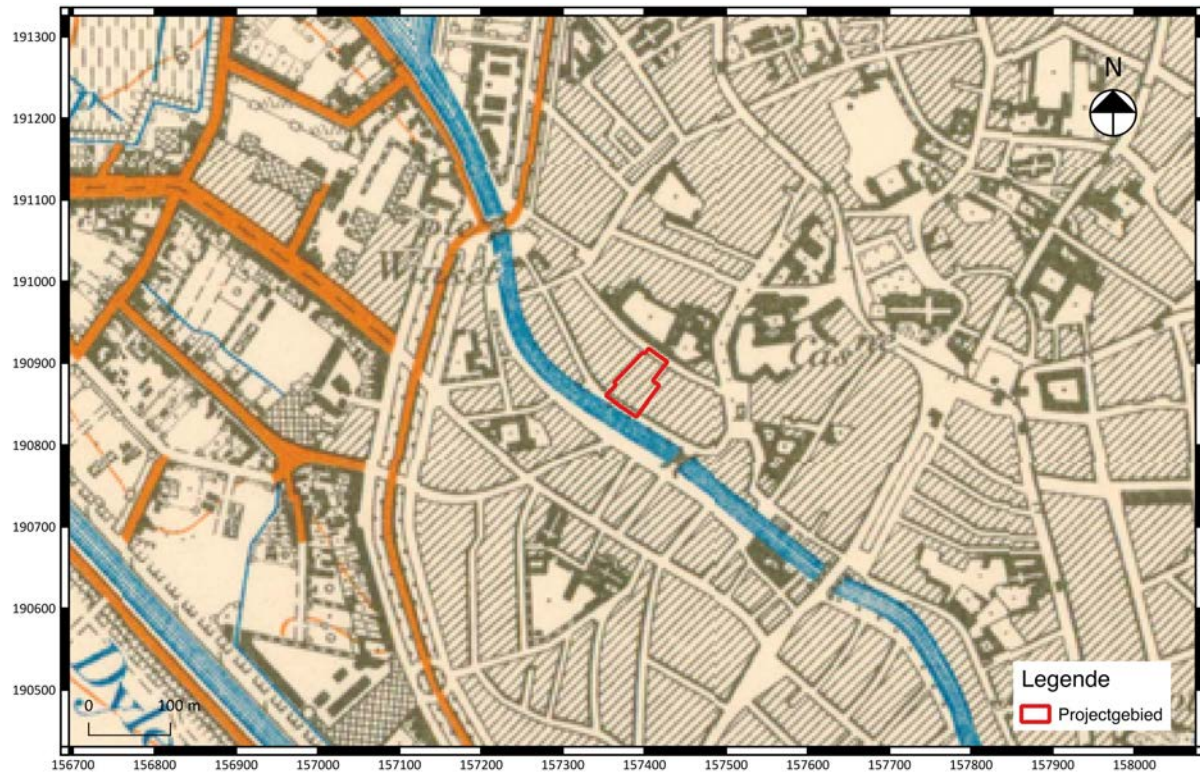

Fig. 3.35: Uittreksel uit een topografische kaart uit 1930 met aanduiding van het projectgebied³⁹

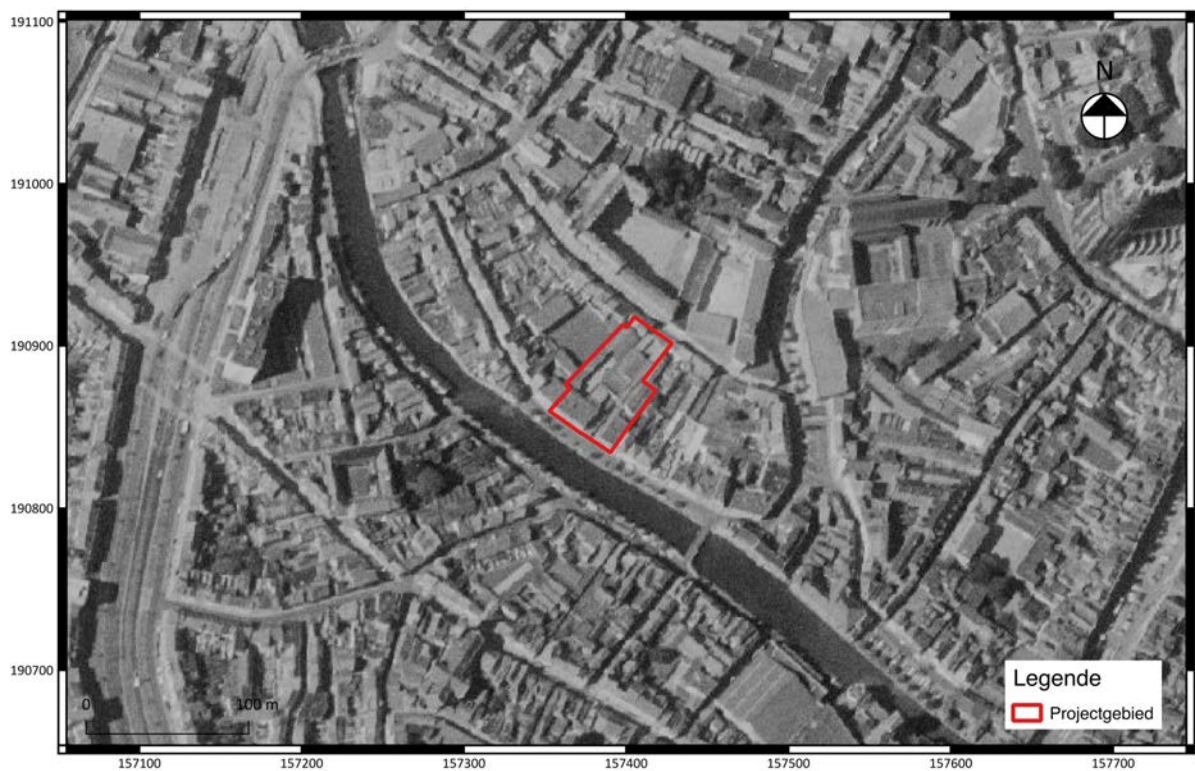

Fig. 3.36: Luchtfoto (1971) met aanduiding van het projectgebied (Bron: Geopunt Vlaanderen).

³⁹ <https://www.cartesius.be>

Fig. 3.37: Luchtfoto (1979-1990) met aanduiding van het projectgebied.⁴⁰

Fig. 3.38: Luchtfoto (2000-2003) met aanduiding van het projectgebied.⁴¹

⁴⁰ <https://www.geopunt.be>

⁴¹ <https://www.geopunt.be>

Fig. 3.39: Luchtfoto (2017) met aanduiding van het projectgebied⁴²

3.4 Archeologische voorkennis

In de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (fig. 3.40) zijn een aantal archeologische vindplaatsen opgenomen die zich in de nabije omgeving van het projectgebied bevinden. Het projectgebied situeert zich in het westen van de historische stadskern van Mechelen op de rechteroever van de Dijle (ID 140035). Deze zone wordt gekenmerkt door een reeks archeologische vindplaatsen die voornamelijk licht werpen op het middeleeuws verleden van de stad Mechelen.

Ten noorden van het projectgebied – ter hoogte van de Molenstraat- werd bij funderingswerken in 1965 een wit-stenen Priapusbeeld uit de Laat-Romeinse periode aangetroffen (fig. 3.40/151041). Meer oostwaarts, richting het centrum van Mechelen, vonden meerdere opgravingen plaats, vnl. uitgevoerd door de Stedelijke Dienst Archeologie Mechelen. In 2006 werd – eveneens aan de Molenstraat- een industriële volmolen uit de 16de eeuw opgegraven (fig. 3.40/207508). Ter hoogte van het voormalige minderbroederklooster, ook het ‘hooimagazijn’ genoemd, werden tijdens verschillende archeologische onderzoeken tussen 1936 en 2005 een aantal waarden uit de late middeleeuwen aangetroffen. Het gaat hier om meer dan 200 vlakgraven, resten van een gebouwplattegrond, losse vondsten aardewerk en de 17de -eeuwse kerk en kapel (fig. 3.40/102290). Ook de minderbroedersbrug werd in 2005 onderzocht waaraan een 16de -eeuwse oorsprong en 17de -eeuwse herstellingen kon worden toegekend (fig. 3.40/100836). Nabij het klooster werden voorts resten van bewoning uit de 14de en 15de eeuw blootgelegd, opgebouwd uit lemen vloerniveaus met bijhorende haardjes en een tonwaterput (fig. 3.40/207158). Een archeologische campagne tussen 2009 en 2011

⁴² <https://www.geopunt.be>

aan het Sint-Romboutskerkhof bracht meerdere vlakgraven aan het licht van een periode van ca. 1000 tot 1789 (fig. 3.40/160635). Hier werd ook een massagraf, 90 rekenpenningen (ca. 1300-1750) en los aardewerk (17de eeuw) aangetroffen. CAI-locatienummers 156332 en 156329 verwijzen naar twee vondstenconcentraties middeleeuws aardewerk, aangesneden tijdens een opgravingscampagnes in de tuinen van twee woningen.

Meer zuidwaarts, aan de Begijnenstraat, werden middeleeuwse vlieten en een 17de en 14de -eeuwse afval/beerput opgegraven naar aanleiding van sloopwerkzaamheden (fig. 3.40/156427). Door middel van controle van werken kon in deze zone ook verschillende kelders, houten funderingspalen, vloeren en een waterput uit de nieuwe tijd worden geregistreerd (fig. 3.40/207542). Iets verderop werd in 1991 opnieuw een overdekte vliet uit de 16de eeuw blootgelegd (fig. 3.40/156381). Archeologische proefputten aan het Loretteklooster legde oude muurresten en een aanzet van een keldergewelf bloot, gedateerd in de late middeleeuwen/nieuwe tijd (fig. 3.40/206815). Verdere sporen van middeleeuwse bewoning werden aangetroffen bij een opgraving aan Het Spijker in 2005. Dit resulteerde in de registratie van twee bakstenen huizen uit de 13de eeuw, met lemen voorganger, spijkers uit de 14de eeuw, het refugium van de abdij Heylussen met nieuwe traptoren en beerput, een erf uit de 16de eeuw en een ongedateerde afval/beerput (fig. 3.40/100835).

Ten zuidwesten van het projectgebied werd op basis van een mondelinge mededeling door W. Wouters (IAP) een portus (fig. 3.40/101652) (vermoedelijk ingepland door Karel de Kale in de 9de eeuw) en een 9de -eeuwse burcht (fig. 3.40/101656) aan de linker-oever van de Dijle gelokaliseerd. Hier werd tevens ook een vondstenconcentratie tegels, die mogelijk afkomstig zijn uit een droogoven voor mout (ongedateerd) en Delfste tegels (18de eeuw) gevonden (fig. 3.40/206767).

Een noodopgraving ten westen van het projectgebied - langsheen de Dijle - onthulde een 14de -eeuwse graanopslagplaats, twee afvalputten, beerputten, waterputten uit de 14de eeuw en een losse romeinse scherf (terra sigillata) (fig. 3.40/103992). Een 40-tal meters verderop werden, eveneens bij een noodopgraving, middeleeuwse bewoningssporen aangetroffen in de vorm van een 17de-eeuwse waterput, een beerput, en diverse gegroepeerde afvalputten. Een groot aantal spelden en halffabricaten wijzen mogelijk op de aanwezigheid van een voormalige speldenfabricant op deze locatie (fig. 3.40/156425). CAI-locatienummer 209309 - ter hoogte van 't Veer - verwijst naar de vondst van een betegelde kamer en aangrenzend vertrek met oven uit de 18de-19de eeuw, opgegraven in 1984.

In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied werden ook verschillende bouwkundig erfgoed geregistreerd (fig. 3.41) Het betreft vnl. burgerhuizen uit de 18de eeuw en het voormalige refugium van de cisterziënzerabdij van Villers in de omgeving van de Dijle en de Tichelrij. Voorts zijn de merkwaardigste monumenten in de nabij omgeving van het projectgebied de kloosterkerk van de voormalige Minderbroederskerk (17de eeuw) (fig. 3.41/10826313) en het Scheppersinstituut (19de – 20ste eeuw) met gotische kapel (fig. 3.41/10826923 en 10831591). In het laatstgenoemde bevond zich het voormalige klooster van Thabor (intra-muros).

3.5 Archeologische verwachting (datering en interpretatie) voor het onderzoeksgebied

Het projectgebied ligt in het westen van de vastgestelde archeologische zone “*historische stadskern van Mechelen*” aan de rechteroever van de Dijle. Deze zone, langsheen de Dijle, ontwikkelde al in de vroege middeleeuwen in een handelsnederzetting (*portus*). Beide oevers van de rivier werden in de 13de eeuw gebruikt als één grote loskade voor schepen. De naam “Tichelrij” verwijst dan ook naar het laden en lossen van bakstenen en dakpannen. Op de Centraal Archeologische Inventaris wordt aan de linkeroever van de Dijle een vroeg middeleeuwse (9de eeuw) Burcht en *portus* gesitueerd. Voorts werden tal van opgravingen uitgevoerd in de nabije omgeving van het projectgebied die het middeleeuws verleden van de stad belichten.

Het historisch kaartmateriaal toont de Tichelrij doorgaans als een dens bebouwde straat. Vermoedelijk situeerde zich ten zuidoosten van het projectgebied (Tichelrij nr’s 10, 11 en 14) het refugium van de abdij van Aulne (Tichelrij nr’s 6-8). De zijde van de Thaborstraat, die vroeger de Molenstraat werd genoemd, lijkt iets minder dens bebouwd geweest te zijn. Tijdens WOII werd de Tichelrij zwaar getroffen door bombardementen waardoor – met uitzondering van huisnr’s 1 en 4 – de volledige straat uit de 20ste eeuw stamt. Hierdoor is bovengronds nog weinig te merken van de middeleeuwse bebouwing. Ondergronds kunnen wel nog tal van sporen uit de middeleeuwse en laatmiddeleeuwse stratigrafie van het projectgebied worden verwacht. Deze gegevens kunnen bijdrage aan de kennis over de stadsontwikkeling van Mechelen, en meer specifiek licht werpen op één van de vroege kernen van de stad met de Dijle als onmiskenbare schakel.

Gezien de omvang van het terrein (3000 m² binnen stadscontext), de aard van de bedreiging (tot – 6 m onder het maaiveld), en het hoog archeologisch potentieel van het projectgebied wordt een vervolgonderzoek geadviseerd om na te gaan of er zich daadwerkelijk nog archeologische waarden binnen de contouren van het projectgebied bevinden.

3.6 Beantwoording onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen werden aan de hand van het reeds uitgevoerde bureauonderzoek beantwoord:

- ***Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?***

Verscheidene historische kaarten tonen het projectgebied als deel van een historisch woonblok nabij de Dijle. Beide oevers van de Dijle zouden in het verleden gebruikt zijn als één grote loskade voor schepen. De “Tichels” (bakstenen) die hier vervoerd werden hebben vermoedelijk naam gegeven aan de straat (Tichelrij). Op de Centraal Archeologische Inventaris wordt aan de linkeroever van de Dijle een vroeg middeleeuwse (9de eeuw) Burcht en *portus* gesitueerd. Voorts werden tal van opgravingen uitgevoerd in de nabije omgeving van het projectgebied die het middeleeuws verleden van de stad belichten. Er zou zich ten oosten van het projectgebied ook een refugium van de abdij van Aulne hebben gesitueerd.

In een latere fase wordt de Tichelrij, tijdens WOII, getroffen door bombardementen. Hierdoor is bovengronds nog weinig te merken van de middeleeuwse bebouwing. Ondergronds kunnen wel nog tal van sporen uit de middeleeuwse en laatmiddeleeuwse stratigrafie van het projectgebied worden verwacht. Deze gegevens kunnen bijdrage aan de kennis over de stadsontwikkeling van Mechelen, en meer specifiek licht werpen op één van de vroege kernen van de stad met de Dijle als onmiskenbare schakel.

- ***Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en opbouw van het aanwezige bodemarchief?***
Neen, er werd nog geen archeologisch onderzoek op het terrein of op de nabijgelegen terreinen verricht die een zicht bieden op de bodemopbouw van de percelen. Uit de resultaten van de uitgevoerde sonderingen op het terrein blijkt de bodem tussen de 4 a 6 m onder het maaiveld opgebouwd te zijn uit een zwak pakket van alluviale oorsprong onder de verharding. Het grondwater werd bereikt tussen de 1,3 en 2,6 m onder het maaiveld.
- ***Wat is de impact van de geplande werken op het archeologische erfgoed?***
De aanvraag omvat het integraal afbreken van de bebouwing op het projectgebied ten behoeve van drie bouwvolumes verbonden door een ondergrondse parkeergarage in twee verdiepingen over het volledige terrein. Hiervoor zal een maximale uitgravingsdiepte van – 6m onder het maaiveld worden aangehouden. Dit zal onvermijdelijk een destructie van het bodemarchief teweegbrengen.
- ***Kunnen de archeologische sporen in situ behouden blijven en welke acties dienen hiervoor ondernomen te worden?***
Behoud in situ is niet van toepassing binnen het kader van de voorziene ontwikkelingen.

Volgende onderzoeksvragen kunnen pas beantwoord worden na uitvoering van het vooronderzoek met ingreep in de bodem:

- ***Hoe was de oude perceelsindeling?***
- ***Zijn er archeologische sporen aanwezig, zo ja, op welke diepte?***
- ***Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband?***
- ***Hoeveel verschillende lagen/welke stratigrafie zijn/is te onderscheiden in de verschillende proefputten? En hoe zijn die over verschillende proefputten heen gelinkt?***
- ***Bevatten deze lagen archeologische vondsten?***
- ***Uit welke periode dateren de vondsten?***
- ***Hoe is de bewaringstoestand van de archeologische sporen?***
- ***In welke mate is het terrein reeds verstoord?***
- ***Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verharding op het archeologisch erfgoed?***
- ***Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem? Betreft het (een restant van) een podzolbodem?***
- ***Welke onderzoeksvragen moeten bij een eventueel vervolgonderzoek beantwoord worden?***
- ***Wat is de te volgen opgravingsstrategie bij een vervolgonderzoek?***

3.7 Impact van de geplande werken

Binnen de contouren van het projectgebied worden drie bouwvolumes gerealiseerd ten behoeve van 35 wooneenheden verbonden door een ondergrondse parkeergarage in twee verdiepingen over het volledige terrein. Er wordt een maximale uitgravingsdiepte voorzien van -6 m onder het maaiveld. Hierdoor zal de ondergrond van het projectgebied (met haar middeleeuwse stratigrafie) in het gedrang komen. Behoud van archeologisch erfgoed in situ is niet voorzien.

Gezien de omvang van het terrein (3000 m² binnen stadscontext), de aard van de bedreiging (tot – 6 m onder het maaiveld), en het hoog archeologisch potentieel van het projectgebied wordt bijgevolg een vervolgonderzoek geadviseerd om na te gaan of er zich daadwerkelijk nog archeologische waarden binnen de contouren van het projectgebied bevinden.

3.8 Aanbevelingen

Op basis van dit bureauonderzoek en op basis van verkregen info van de stedelijke dienst Archeologie van de stad Mechelen werd geopteerd om een vooronderzoek in de vorm van proefputten uit te voeren op het terrein. Dit om een zicht te krijgen van de stratigrafische opbouw van de te onderzoeken zones. Er worden 4 proefputten voorzien van 4 op 4 m (fig. 3.42). De putten kunnen na 1 m diepte worden verkleind tot 2 op 2 m.

Er wordt voorgesteld om 2 putten aan de zijde van de Tichelrij in te planten. Het uitgevoerde bureauonderzoek situeert de historische bebouwing voornamelijk aan straatzijde. Zo vormt de Tichelrij de historisch rijkste zone van het projectgebied. Deze doorgaans dens bebouwde straat kende in het verleden een hoge activiteitenconcentratie gelinkt aan de nabijheid van de Dijle. De zijde van de Thaborstraat lijkt in het verleden iets minder dens bebouwd geweest te zijn. Ter hoogte van deze straat wordt dan ook slechts één proefput voorzien. Tot slot wordt één proefput centraal op het terrein aangelegd om toch een voldoende steekproef te kunnen maken van het volledige projectgebied.

Fig. 3.42: Voorstel tot inplanting van de proefputten.

Hoofdstuk 4 Proefputtenonderzoek

4.1 Inplanting

Het voorgestelde plan voor het inplanten van de proefsleuven werd bij een werfvergadering op 9 mei 2018 aangepast in overleg met de opdrachtgevers en de archeologische dienst van Mechelen (fig. 4.1). Dit op basis van bij de afbraak ontdekte kelders. Deze locaties werden overgemaakt aan de opdrachtgever zodat de verharding hier kon worden weggenomen.

Na een terreinbezoek op 20 juni 2018 werd een extra proefput voorzien ter hoogte van de westelijke perceelgrens, aan de kant van de Tichelrij omdat daar grondbogen werden aangetroffen bij de voorbereidende werken voor het plaatsen van de palenwand (fig. 4.2 & fig. 4.3).

Fig. 4.1: Aangepast voorstel tot inplanting van de proefputten⁴⁵.

⁴⁵ Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV)

Fig. 4.2: Aangetroffen grondbogen.

Fig. 4.3: Inplanting van de 5 proefputten⁴⁶.

⁴⁶ Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV)

4.2 Bodemkundige opbouw

Binnen het projectgebied is de bodem niet gekarteerd geweest omwille van de aanwezige bebouwing. In elke proefput werd een profiel gezet om de bodemopbouw te onderzoeken (fig. 4.4). Hierbij werden enkele algemene observaties gemaakt zoals het compleet ontbreken van een natuurlijke bodemvorming en de duidelijke aanwezigheid van antropogene elementen zoals archeologische vondsten en bouwpuin in de verschillende lagen.

Hoewel er een uniforme bodemopbouw aanwezig lijkt te zijn (enkel antropogene pakketten) is elk profiel toch anders. Om deze reden is er geen referentieprofiel maar zullen alle profielen kort besproken worden. Voor een uitgebreidere bespreking: zie bijlage.

Fig. 4.4: Locatie van de profielputten⁴⁷.

4.2.1 Profiel 1

Profiel 1 (fig. 4.5) toont onder de betonnen funderingsbalken (fig. 4.5/1) en een nivellerings/ophogingspakket (fig. 4.5/2) een mogelijk vloerniveau dat gekenmerkt wordt door de aanwezigheid van een mortellaagje bovenop een zwart organisch pakket (fig. 4.5/3). Hieronder zitten pakketten (fig. 4.5/4 & 5), die vanop afstand natuurlijk lijken maar naast het ontbreken van bodemvorming ook antropogene elementen bevatten zoals bouw materiaal.

⁴⁷ Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV)

Fig. 4.5: Profiel 1.

4.2.2 Profiel 2

Profiel 2 (fig. 4.6) betreft een duidelijke antropogene opbouw waarbij de bovenste puinlaag (fig. 4.6/1) een gevolg is van de afbraakwerken. Hieronder zit een vloerniveau waarbij het zavelbed en een deel van vloer zelf nog aanwezig zijn (fig. 4.6/2). Deze vloer kan gelinkt zijn aan een 19de eeuwse verbouwfase aan de kant van de Tichelrij. Een tweede vloerniveau (fig. 4.6/4) situeert zich onder een ophogingspakket (fig. 4.6/3) en betreft mogelijk één van de 19de eeuwse bouwfasen. Een hieronder gelegen gedegrademd vloerniveau (fig. 4.6/5) lijkt ouder te zijn en komt mogelijk overeen met het vloerniveau in profiel 1 (fig. 4.5/3). De diepte is in elk geval gelijkaardig. Een datering van deze horizont is moeilijk bij gebrek aan vondsten. Het zou kunnen gaan om de pre 19de eeuwse bewoning. De sterk puinhoudende horizont (fig. 4.6/6) eronder bevatte ook geen vondsten maar wel veel bouwceramiek waaronder deels geglazuurde daktegels. Deze komen voor vanaf de late middeleeuwen en kunnen mogelijk deel uitmaken van een bewust ophogingspakket met allochtoon puin of zijn de resten van afgebroken woningen binnen het projectgebied die dan werden gebruikt als ophoging. In dat geval zou het eventueel ten vroegste kunnen gaan over de 15de-16de eeuwse (verbouwde) woningen van de familie Keldermans, die voormalig behoorden tot de abdij van van Aulne in de 14de en 15de eeuw.

Onder dit puin pakket is een duidelijke bakstenen riolering of afwatering aanwezig (fig. 4.6/7). Doordat zowel de linker als rechterwand van de proefput tot aan dit niveau bestaat uit betonnen sokkels is het niet op te maken of het bovenliggende pakket (fig. 4.6/6) een gevolg is van het opvullen van enkel de uitgraving voor de riolering, of dat dit pakket over een véél groter oppervlakte aanwezig is. De riolering of afwatering is te dateren voor de 19de eeuw, maar kan terug gaan tot eventueel de late middeleeuwen.

De onderste horizont lijkt de natuurlijke C-horizont te zijn (fig. 4.6/8), maar kan evenwel ook aangevoerd sediment zijn dat vanwege zijn ouderdom en afwezigheid van antropogene elementen het voorkomen heeft van een natuurlijke afzetting.

Fig. 4.6: Profiel 2.

4.2.3 Profiel 3

Profiel 3 (fig. 4.7) betreft eveneens een duidelijke antropogene opbouw waarbij de bovenste puinlaag (fig. 4.7/1) een gevolg is van de afbraakwerken. Hieronder zit een vloerniveau waarvan rechts op de foto de vloer zelf nog aanwezig is (S8). In het profiel is enkel nog het nivelleringsbed aanwezig (fig. 4.7/2). Het ontbreken van vondsten maakt een datering niet mogelijk. De versleten vloer lijkt een oudere datering (pre 19de eeuw) naar voren te schuiven, maar de industriële activiteiten aan de Tichelrij kunnen evengoed wijzen op een zeer intensief gebruikte 19de eeuwse vloer. Hieronder situeren zich twee puinpakketten (fig. 4.7/3 & 4) waarin ceramiek werd aangetroffen die te dateren is in de 11de – 13de eeuw (fig. 4.8). Afhankelijk van de herkomst van deze ophogingspakketten kan het gaan om aanwijzingen van de landwinning op de Dijle tijdens die periode of in een latere periode om aangevoerde grond waarin deze vondsten al aanwezig waren.

Fig. 4.7: Profiel 3.

Fig. 4.8: Ceramiek uit Horizont 3 van profiel 3.

4.2.4 Profiel 4

Profiel 4 (fig. 4.9) betreft opnieuw een duidelijke antropogene opbouw waarbij de bovenste horizont bestaat uit de aanwezige betonverharding (fig. 4.9/1). Hieronder is een oudere verharding aanwezig die bestaat uit kasseien (fig. 4.9/2). Mogelijk zijn deze afkomstig van een open koer. Een antropogene teelaarde laag wijst erop dat hier vroeger eerder een ‘tuin’ aanwezig was (fig. 4.9/3). Tuinen binnen het projectgebied zijn zichtbaar op enkele 17de en 18de eeuwse kaarten. In de 19de eeuw zou dat nog steeds het geval kunnen zijn in de vorm van een achtererf bij een arbeiderswoning aan de kant van de Thaborstraat.

Het hieronder gelegen ophogingspakket (fig. 4.9/4) is duidelijk jonger dan S13 (fig. 4.9/S13), wat een insteekvulling is van een riolering/afwatering die begint in proefput 5. Samen met de onderliggende ophoging (fig. 4.9/5) toont dit hier mogelijk de sequentie van de landwinning op de Dijle. Na een eerste ophoging tot boven de waterlijn konden met droge voeten waterbeheersingswerken uitgevoerd worden in de vorm van overdekte bakstenen riolerings/afwateringskanalen. Nadien kon het gewonnen land verder opgehoogd worden tot op het niveau dat waarschijnlijk overeenkwam met het toenmalige straatniveau van de omgeving. De aanwezig muur (S12) die ouder is dan S13 is misschien een deel van de oudere smallere riolering/afwatering, die later werd aangepast.

Dieper werd er niet gegraven vanwege de aanwezigheid van grondwater.

Fig. 4.9: Profiel 4.

4.2.5 Profiel 5

Profiel 5 (fig. 4.10) betreft een profiel binnen een woning aan de Thaborstraat. Het bovenste puinpakket maakt deel uit van de 20ste eeuwse sloop (fig. 4.10/1) waarbij alle toenmalig bestaande gebouwen binnen het projectgebied werden vervangen door 'nieuwbouw'. Dit puinpakket dekt de mogelijk 19de eeuwse vloer (fig. 4.10/S15) en haard (fig. 4.10/S14) af. Beide rusten op een zavelbed (fig. 4.10/2). De puinhorizont hieronder buigt duidelijk af naar de westelijke funderingsmuur toe. Deze horizont betreft dan ook de terugggelegde grond, die totdat de vloer werd gelegd mogelijk ook fungeerde als werfvloer (fig. 4.10/3). In deze horizont werd wat slachtafval, ceramiek en metaal aangetroffen (fig. 4.11). Bij de ceramiek zit een stukje Majolica, wat de meest recente vondst is en hierdoor de bouw van de woning ten vroegste plaatst in het midden van de 16de eeuw. Het kan ook zijn dat de aangetroffen woning recenter is of dat er (gedeeltelijke) verbouwingen in de tussentijd hebben plaatsgevonden.

Hieronder zijn twee ophogingspakketten aanwezig (fig. 4.10/4 & 5), die naar analogie met de vaststellingen in profiel 4 kunnen wijzen op verschillende fasen in het landwinningsproces. In de onderste horizont (fig. 4.10/5) werden scherven aangetroffen die in de late middeleeuwen te dateren zijn.

Dieper werd er niet gegraven vanwege de aanwezigheid van grondwater.

Fig. 4.10: Profiel 5.

Fig. 4.11: Vondsten uit horizont 3 van profiel 5.

Uit alle profielen kan geconcludeerd worden dat er antropogene pakketten aanwezig zijn die per profiel verschillen. Dit kan het logische gevolg zijn van het gebruik van sediment van verschillende herkomst voor de landwinning op de Dijle. De tweeledigheid van de onderste pakketten die in de profielen aangetroffen werd wijst op verschillende faseringen in het landwinningsproces. Het uiteindelijke gebruik van het herwonnen land speelt zich enkel bovenaan af waarbij eventueel meerderen vloerniveau's zeer kort op elkaar te situeren zijn.

4.3 Het sporen- en vondstenbestand

4.3.1 Algemeen

Er werden in totaal 18 sporen geregistreerd, de verschillende ophogingspakketten kregen geen nieuwe spoornummer aangezien deze reeds beschreven zijn binnen de profielen. Het gaat in alle gevallen om antropogene sporen die tot hoofdzakelijk bestaan uit muren (n=7⁴⁸) en vloeren (n=5⁴⁹). Daarnaast werden nog drie insteekvullingen aangetroffen (S2, 4 en 13), een Haardvloer (S14), Grondbogen (S1) en een riolering/afwatering (S3). Alle proefputten, bevatten sporen. In proefput 2 zijn deze allen vervat in het profiel. Er is een duidelijk verschil tussen de sporen gelinkt aan het winnen van het land (ophogingslagen, riolering/afwatering) en het gebruik van het land (muren en vloerniveau's) (fig. 4.12 - fig. 4.17).

⁴⁸ S6, S7, S11, S12, S16, S17 en S18.

⁴⁹ S5, S8, S9, S10 en S15.

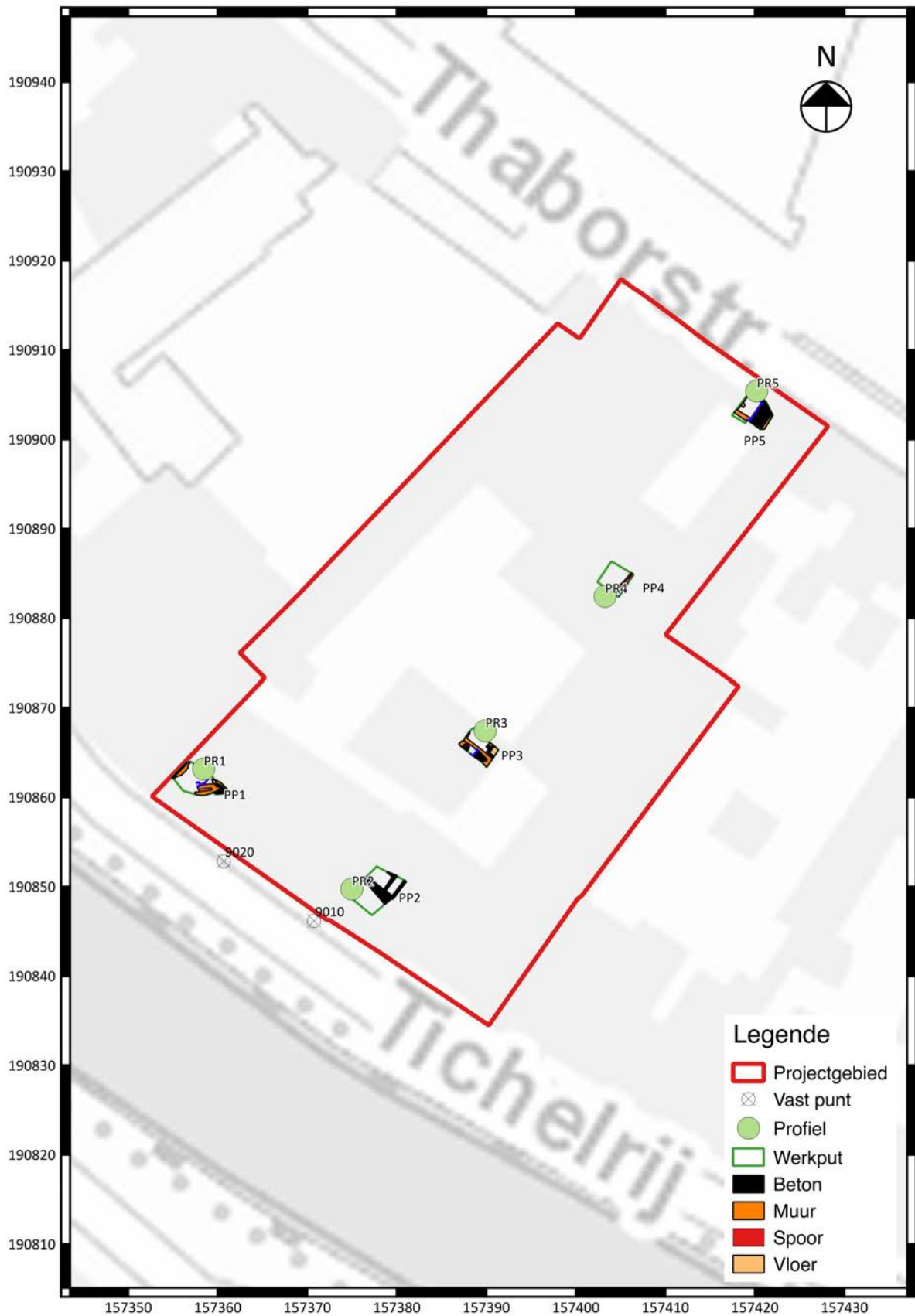

Fig. 4.12: Allesporen kaart.

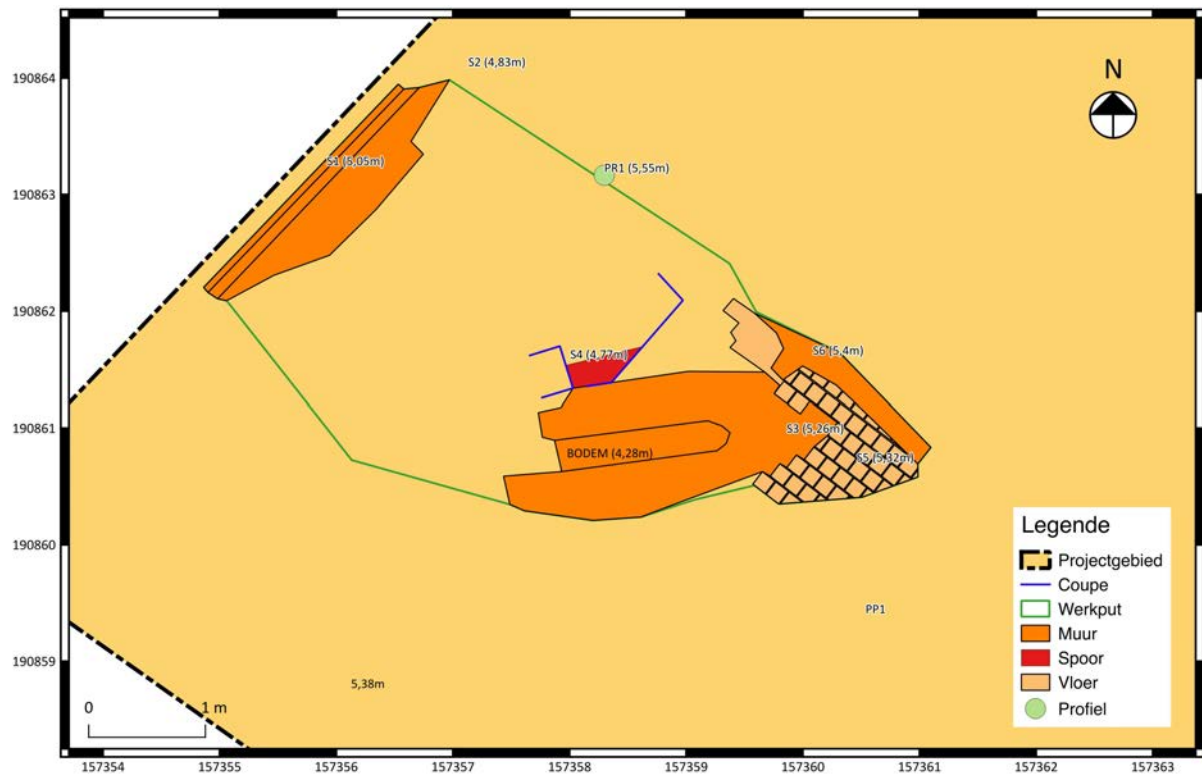

Fig. 4.13: Proefput 1.

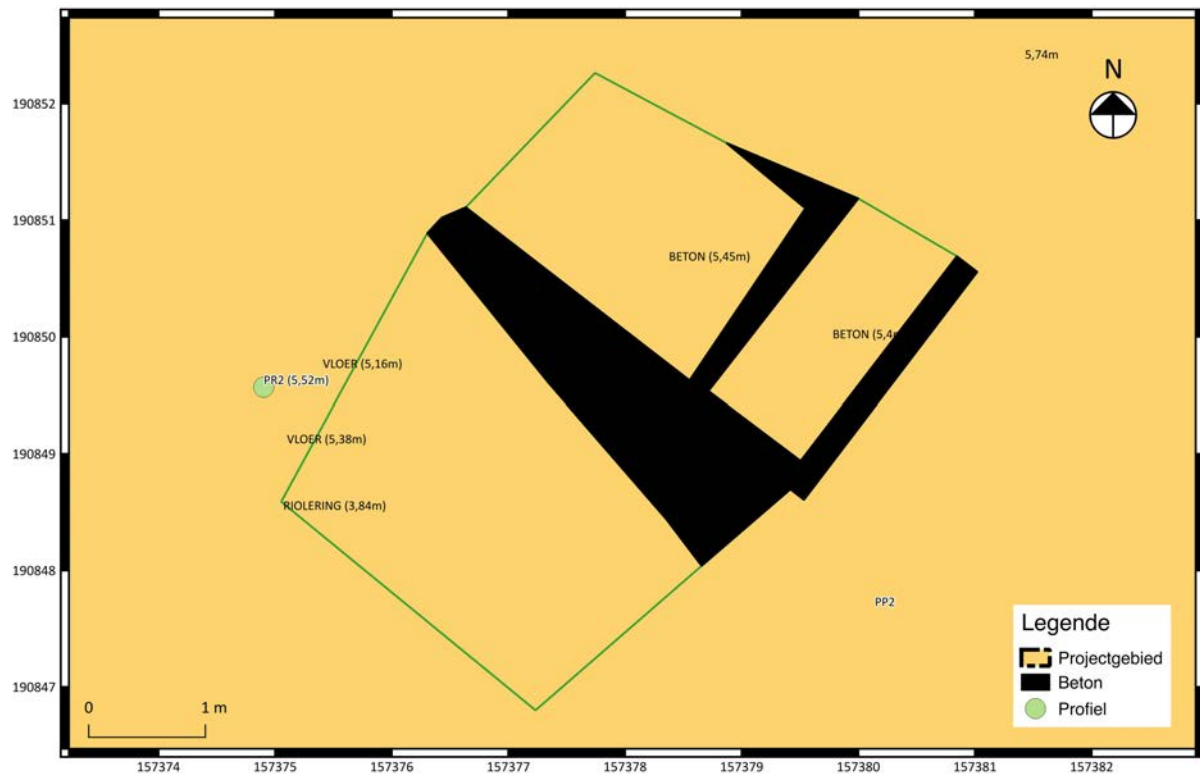

Fig. 4.14: Proefput 2.

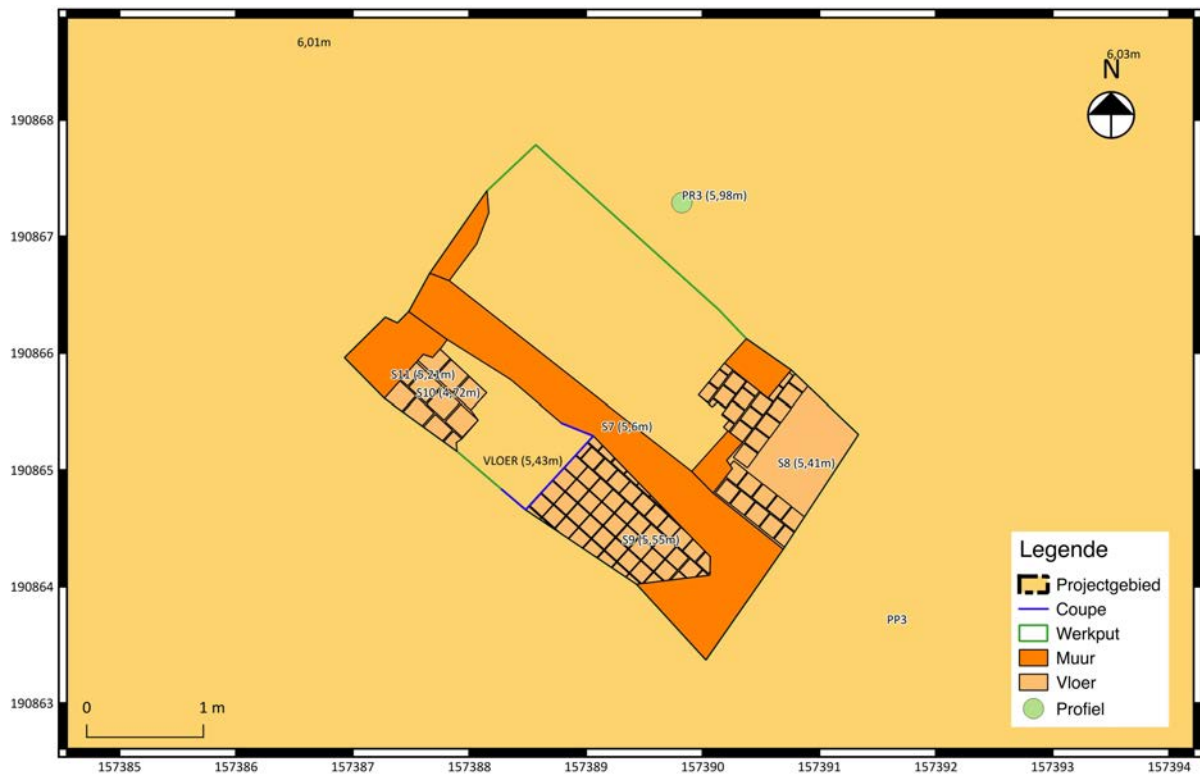

Fig. 4.15: Proefput 3.

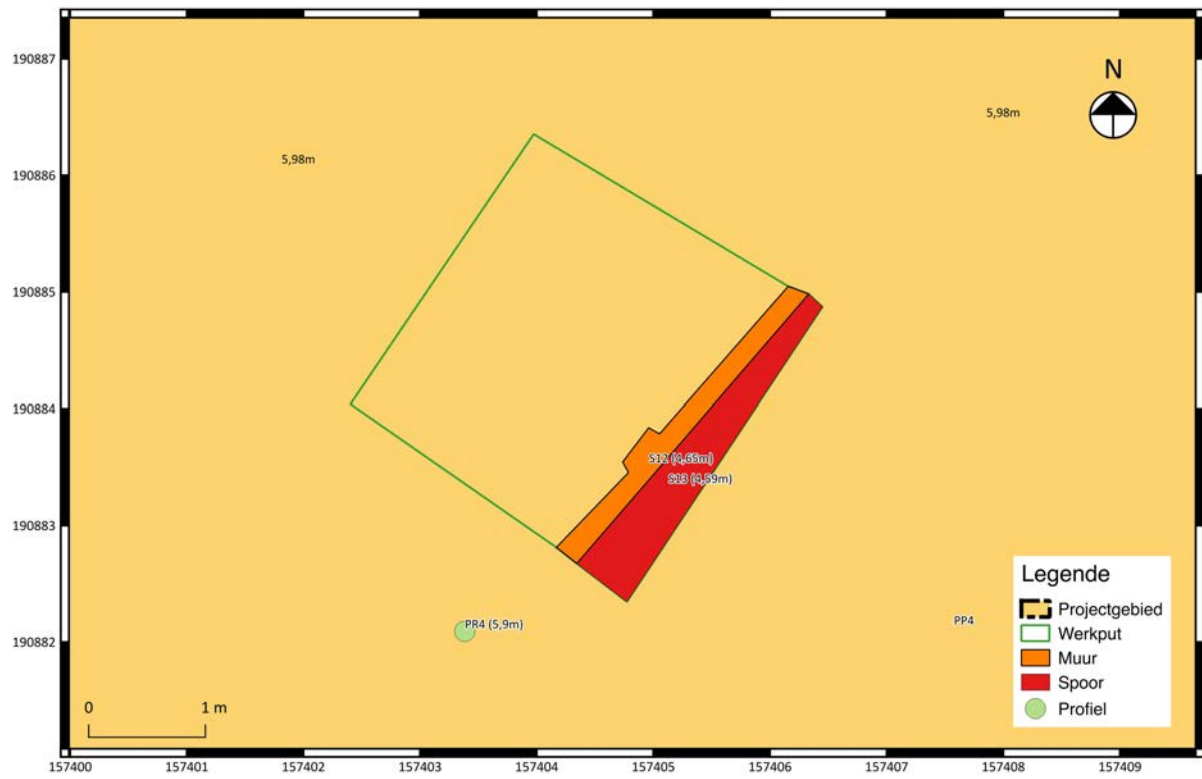

Fig. 4.16: Proefput 4.

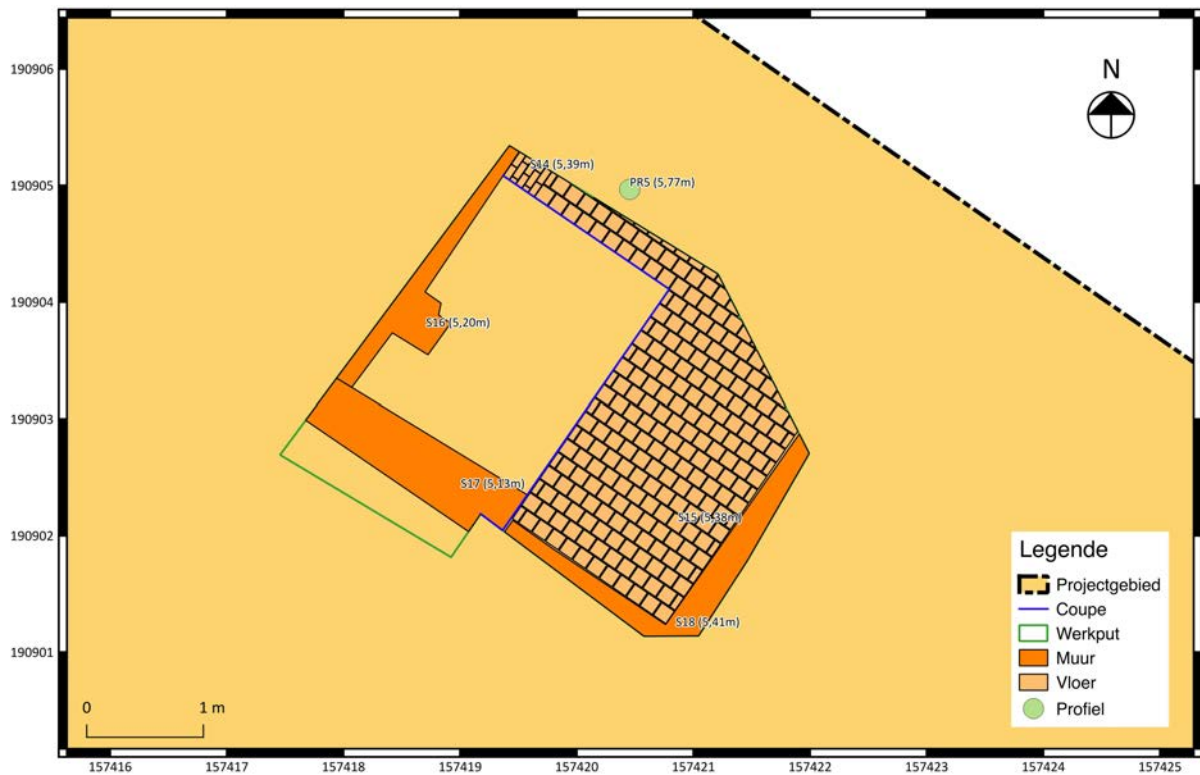

Fig. 4.17: Proefput 5.

4.3.2 Landwinningsporen

De sporen van de landwinning bestaan deels uit de onderste twee pakketten in de profielen (Zie 4.2 voor de beschrijving van deze pakketten) en deels uit bakstenen riolerings/afwateringsbuizen en hun insteekvulling. Deze waterbeheersingswerken werd aangetroffen in 4 van de 5 proefputten. Het gaat hierbij om een met baksteen gemetste traanvormige buis in proefput 1 (fig. 4.18), een kleine vierkante buis bestaande uit baksteen en tegels in proefput 2 (fig. 4.19) en een met baksteen gemetste brede buis met een tongewelf die begint in proefput 5 (fig. 4.20) en door proefput 4 gaat (fig. 4.21). De verschillende soorten van riolerings/afwateringsbuizen laat vermoeden dat er meermaals verbouwing zijn geweest en dat na de initiële werken er nadien nog aanpassingen zijn gedaan. Mogelijk als gevolg van nieuwe bouwwerken waarbij de funderingen gehinderd zouden worden door de aanwezige riolerings/afwateringsbuizen of waarbij er toevoegingen gedaan werden op het bestaande stelsel. Ook het gebruikte baksteenformaat is telkens anders. Op basis van de vondsten in de onderste horizonten kan als datering de late middeleeuwen naar voren geschoven worden voor de landwinning.

Fig. 4.18: Traanvormige riolering/afwatering in proefput 1.

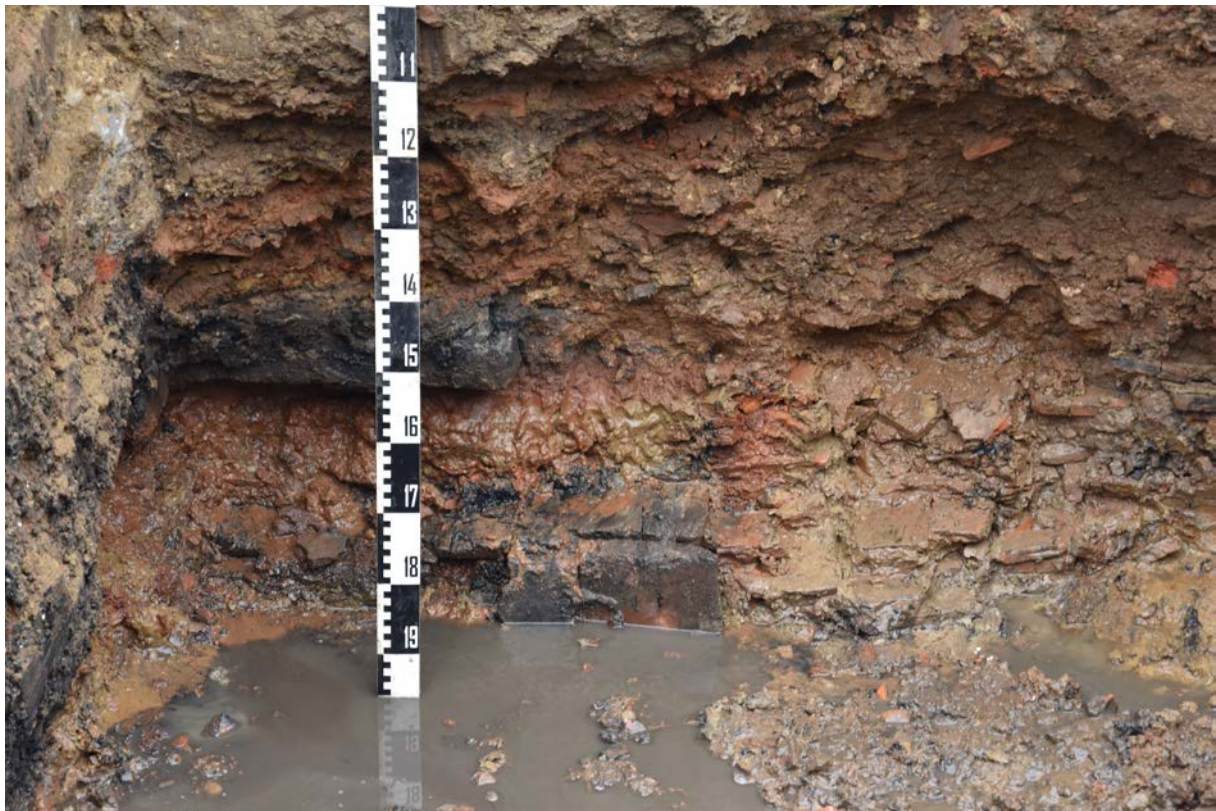

Fig. 4.19: Kleine vierkante buis in proefput 2.

Fig. 4.20: Begin van een grote riolering/afwatering in proefput 5.

Fig. 4.21: Gat naar de grote riolering/afwatering in proefput 4.

4.3.3 Bewoningssporen

De bewoningssporen bestaan uit muren en vloeren. Op één vloerniveau na (S10) werden de overige vloeren aangetroffen vlak onder het betonnen dek en de onderliggende puinpakketten. Er werden meerdere vloerniveau 's aangetroffen, dit zowel in de profielen (fig. 4.22) als in de proefputten zelf (fig. 4.23) in de bovenste 50-60 cm van elke proefput. Deze vloerniveau 's zijn van elkaar gescheiden door middel van ophogingspakketten. Mogelijk is dit gelinkt aan het veranderen van eigenaar waarna er verbouwingen plaatsvonden. Een nieuwe vloer kon dan gecombineerd worden met het ophogen van de vloerniveau op het gelijkvloers om dan gelijk of iets hoger uit te komen dan het straatniveau. Uitgebroken vloeren die vervangen werden door nieuwe vloeren op het zelfde niveau zijn uiteraard ook mogelijk, maar archeologisch veel moeilijker vast te stellen. De aangetroffen vloeren tonen wel duidelijke sporen van sleet. Dit kan het gevolg zijn van langdurig gebruik en/of intensief gebruik van deze vloeren als werkvloer voor de havenactiviteiten aan de Tichelrij. Binnen de aangetroffen muren werden weinig sporen aangetroffen van verbouwingen. Dit kan deels het gevolg zijn van de beperkte onderzochte oppervlakte of van het langdurig gebruik van bestaande gebouwen die eerder compleet vervangen werden dan verbouwd.

Fig. 4.22: Vloerniveau 's in profiel 2.

Fig. 4.23: Vloerniveau 's in het vlak van proefput 3.

Zoals vermeld is de enige dieper gelegen vloer te situeren in proefput 3. Dit spoor (fig. 4.24) is gelegen op een diepte van 120 cm. In relatie tot deze vloer werd een muur aangetroffen (S11) die duidelijk op deze vloer is gebouwd. Er is duidelijk geen relatie met de hoger gelegen vloerniveau's (S8 & 9) aangezien de hieraan gelinkt muur (S7) niet is afgewerkt onder de vloerniveau's (S8 & S9). Aan de kant van de dieper gelegen vloer (S10) gaat het duidelijk om de achterkant van een funderingsmuur. Spoor 7 gaat bovendien duidelijk doorheen zowel deze vloer (S10) als de muur (S11).

Zowel de dieper gelegen tegelvloer (S10) als de muur (S11) zijn duidelijk van een oudere fase. De vraag is of het gaat om een kelder of om een constructie die gelinkt is aan de landwinning of waterbeheersingswerken. De vloer en de muur zijn op het onderste pakket geplaatst wat tot boven het grondwatervniveau komt, maar zijn nadien overdekt met een tweede ophogingspakket (fig. 4.26). De relatie tussen de muur S7 en de dieper gelegen vloer S10 sluit in elk geval uit dat het gaat om een keldervloer waarvan S7 de kelder muur is.

Fig. 4.24: Dieper gelegen vloerniveau (S10) in proefput 3.

Fig. 4.25: Deels afgebroken muur (S11), die gelinkt is aan de dieper gelegen vloer (S10).

Fig. 4.26: Doorlopende ophogingslagen.

Het archeologisch vooronderzoek aan de Tichelrij te Mechelen

Aan de kant van de Thaborstraat werd in proefput 5 de resten aangetroffen van een woning. Hiervan werden muren (S16), de vloer (S15) (fig. 4.27) en de haard (S14) (fig. 4.28) aangetroffen. De omvangrijke fundering (S16) kan, gelet op de oorsprong van de grond, een noodzaak zijn geweest voor een stabiel gebouw. Het kan echter ook wijzen op een stenen gebouw met meerdere verdiepingen. Deze fundering is tegen een dwarsmuur aan het begin van de riolering/ waterbeheersing gebouwd (S17) (fig. 4.29). Mogelijk is deze dwarsmuur eerder een onderdeel van de riolering/waterbeheersing, dat later mee ingewerkt werd in de fundering van de woning. In de fundering (S16) is de locatie van de haard reeds herkenbaar aanwezig.

Op basis van het vondstenmateriaal dat ter hoogte van een ouder onderliggend vloerniveau werd aangetroffen kan besloten worden dat de woning vermoedelijk te dateren is vanaf het midden van de 16de eeuw.

Fig. 4.27: Zicht op de vloer (S15) in proefput 5.

Fig. 4.28: Zicht op de haardvloer (S14) in proefput 5.

Fig. 4.29: Funderingsmuur (S16) die duidelijk tegen een ouder muur (S17, links) is gebouwd.

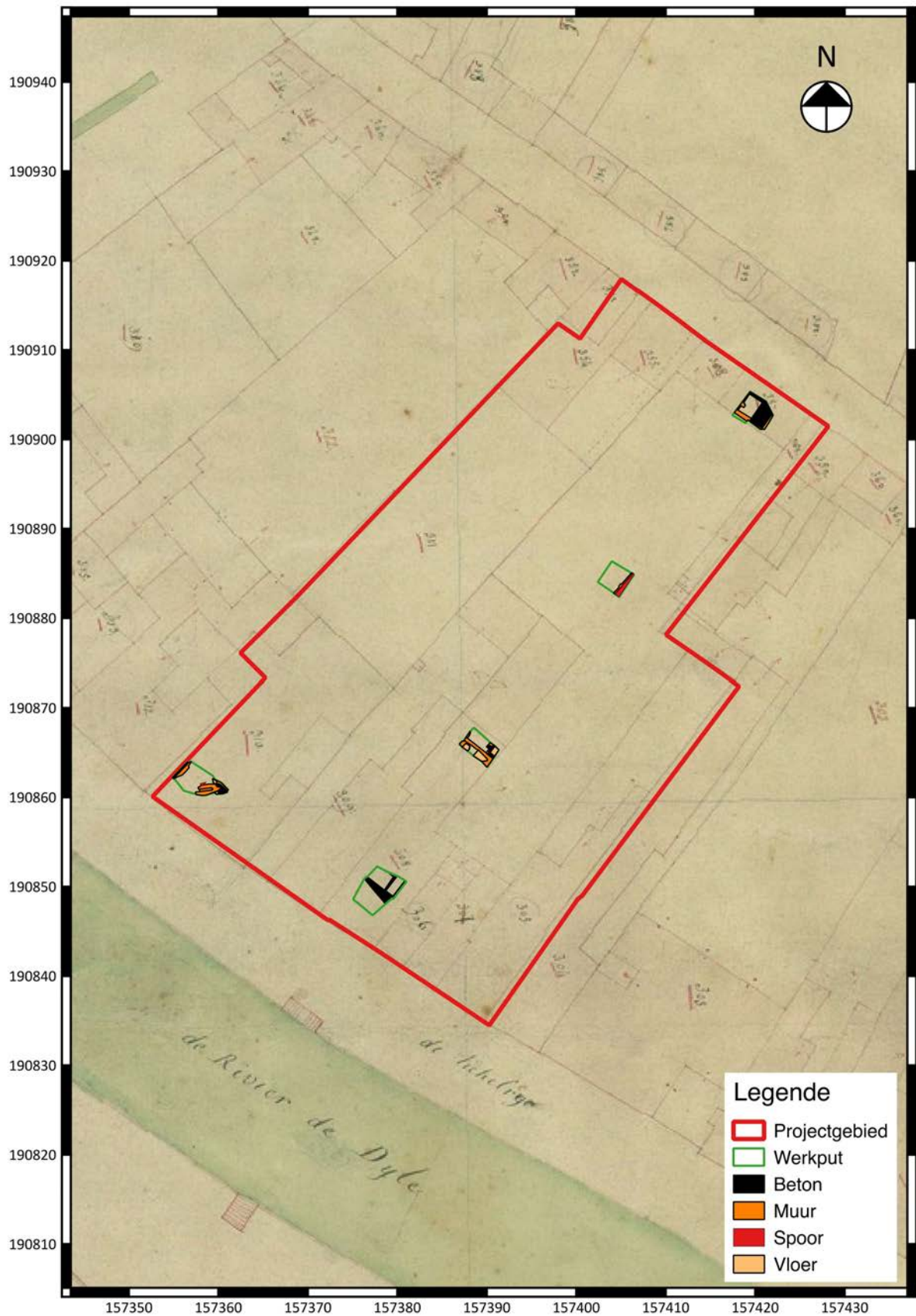

Fig. 4.30: Allesporenplan op het primitief kadaster (1830-1834).

Het archeologisch vooronderzoek aan de Tichelrij te Mechelen

Wanneer de aangetroffen muren en sporen op het primitief kadaster worden geplot kunnen nauwelijks conclusies uit getrokken worden (fig. 4.30). Er is namelijk geen enkele proefput die over oudere perceelsgrenzen te situeren is. Wel is duidelijk dat enkele muren uit proefput 3 en 5 overeenkomen met kadastergrenzen en dus hoogstwaarschijnlijk ook de buitenmuur vormen van de aangetroffen structuren.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat andere historische kaarten ofwel ongeschikt zijn om op dit niveau de aangetroffen archeologische resten te vergelijken met de historische bebouwing ofwel te weinig tot geen relevant verschil tonen met het primitief kadaster (fig. 4.31).

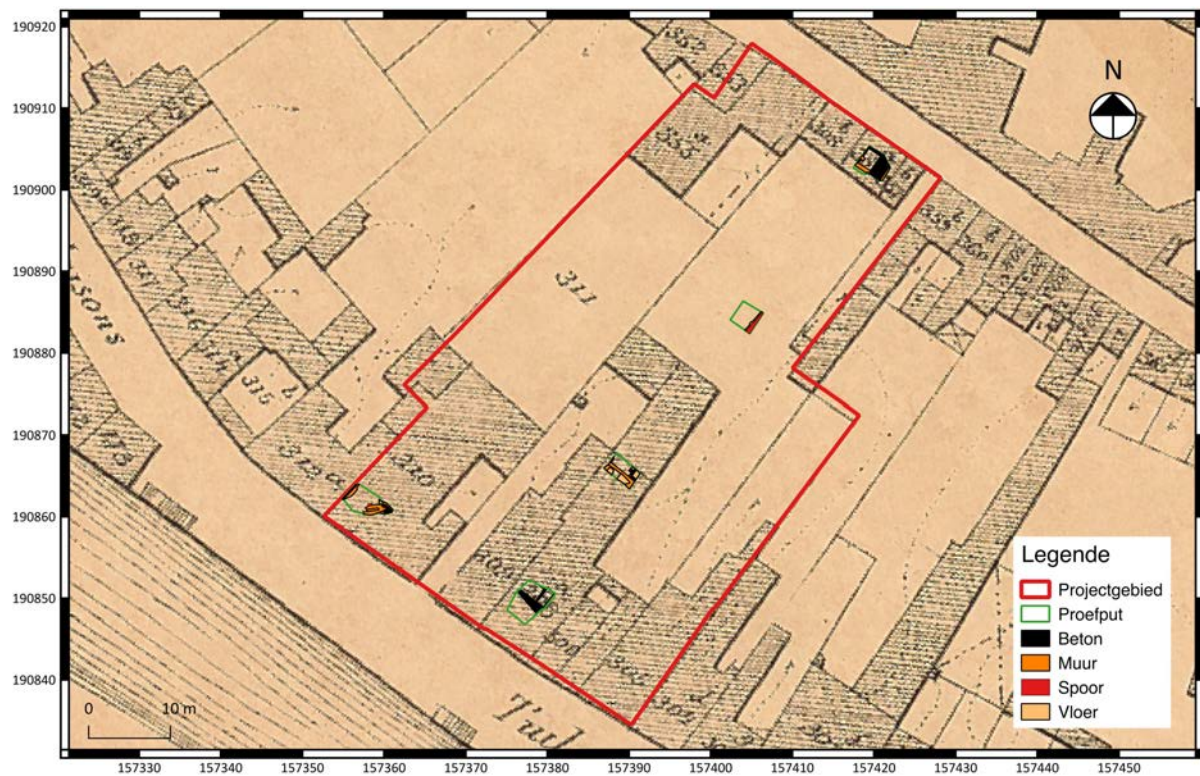

Fig. 4.31: Allesporenplan op de Popp kaart (1842-1879).

Hoofdstuk 5   Synthese

5.1 Interpretatie en datering

Binnen de contouren van het projectgebied werden archeologische resten uit de late middeleeuwen en post-middeleeuwse periode aangetroffen. Het gaat in het bijzonder om landwinning met bij behorende riolerings/waterbeheersingswerken, daarna gevolgd door bewoningssporen in de vorm van vloeren en muren. De archeologische sporen werden overal binnen het projectgebied aangetroffen.

Sinds de late middeleeuwen is het terrein in gebruik waarbij de verschillende bouwfases zich afspelen binnen ongeveer een zelfde maaiveldhoogte. Als gevolg hiervan kunnen oudere sporen volledig verstoord zijn door recentere bouwactiviteiten. De meest recente bouwactiviteiten in de 20ste eeuw hebben ook hun impact gehad op de ondergrond in de vorm van fundering sokkels in beton, een beperkt aantal kelders en stookolietanks. Het betondek lag iets hoger dan het voormalige maaiveld waardoor dit een goede bescherming heeft geboden tegen het 20ste eeuwse gebruik van het terrein en de afbraakwerken.

5.2 Beantwoording onderzoeksvragen

Het doel van deze prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- ***Hoe was de oude perceelsindeling?***
Op basis van het proefputtenonderzoek kan hier geen uitspraak over gedaan worden. Er is namelijk geen enkele proefput die over oudere perceelsgrenzen te situeren is. Wel is duidelijk dat enkele muren uit proefput 3 en 5 overeenkomen met kadastergrenzen en dus hoogstwaarschijnlijk ook de buitenmuur vormen van de aangetroffen structuren.
- ***Zijn er archeologische sporen aanwezig, zo ja, op welke diepte?***
- ***Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband?***
- ***Hoeveel verschillende lagen/welke stratigrafie zijn/is te onderscheiden in de verschillende proefputten? En hoe zijn die over verschillende proefputten heen gelinkt?***
- ***Hoe is de bewaringstoestand van de archeologische sporen?***
Er werden in totaal 18 archeologische waarden als spoor geregistreerd, andere sporen werden via de profielen geregistreerd en zijn vervat in de profielbeschrijving. De sporen zijn reeds te situeren valk onder de betonvloer van de voormalige 20ste eeuwse gebouwen. De sporen lopen vervolgens door tot onder de grondwatertafel (op 150 - 170 cm diepte). De diepte van de sporen is te situeren in twee zones. In de bovenste 50 cm zijn hoofdzakelijk bewoningssporen aanwezig. Daaronder situeren zich landwinningsporen en lagen die tot minstens 180 cm onder het maaiveld konden aangetroffen worden. Deze vaststellingen werden in het volledige projectgebied gedaan. Hoewel de vloeren sporen vertonen van slijtage door langdurig of zeer intensief gebruik is de algemene bewaringstoestand goed tot zeer goed.
- ***Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem? Betreft het (een restant van) een podzolbodem?***
De natuurlijke bodem werd nergens met zekerheid aangetroffen.

- **Bevatten deze lagen archeologische vondsten?**
- **Uit welke periode dateren de vondsten?**

De landwinningspakketten bevatten vondsten die beperkt zijn tot weinig afval in de vorm van ceramiek en faunresten van vee met slachtsporen. De ceramiek is te dateren tussen de volle middeleeuwen en de nieuwe tijd. Al deze vondsten zijn hoogstwaarschijnlijk meegekomen met het sediment dat werd gebruikt voor de landwinning. Deze is mogelijk te dateren in de late middeleeuwen, kort daarna gevolgd door bebouwing.
- **In welke mate is het terrein reeds verstoord?**
- **Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verharding op het archeologisch erfgoed?**
- **Welke onderzoeksvragen moeten bij een eventueel vervolgonderzoek beantwoord worden?**

Omwille van de beperkte aanwezigheid van kelders en ondergrondse opslagtanks voor stookolie zijn er weinig verstoringen. Ook heeft het 20ste eeuwse betonnen dek een goede bescherming geboden tegen zowel de activiteiten tot aan de afbraak als de afbraakwerken zelf.
- **Wat is de impact van de geplande werken op het archeologische erfgoed?**

Aangezien over het volledige projectgebied een ondergrondse parking van twee verdiepen komt zal het volledige archeologische erfgoed vernietigd worden.
- **Kunnen de archeologische sporen in situ behouden blijven en welke acties dienen hiervoor ondernomen te worden?**

Neen
- **Welke onderzoeksvragen moeten bij een eventueel vervolgonderzoek beantwoord worden?**

Relevante onderzoeksvragen kunnen pas gesteld worden na het archeologisch onderzoek. Indien het onderzoek volgens de minimumnormen uitgevoerd wordt volstaat een ervaren archeoloog om de situatie ter plekke correct in te schatten en tijdens het veldwerk registraties en stalen te nemen met het oog op het beantwoorden van zich op dat moment stellende potentiële onderzoeksvragen. De meeste onderzoeksvragen zijn namelijk reeds vervat in de minimumnormen of kunnen op basis van de gedane registraties beantwoord worden. Bij het vaststellen van uitzonderlijke vondsten of situaties die volgens de archeoloog een andere of bijkomende aanpak vragen moet Onroerend Erfgoed gecontacteerd worden om deze te bespreken met het oog op een zo goed mogelijke in-situ naar ex-situ opgraving.
- **Wat is de te volgen opgravingsstrategie bij een vervolgonderzoek?**

Het vervolgonderzoek dient plaats te vinden over het volledige projectgebied en betreft een vlakdekkende opgraving in minstens 2 hoofd vlakken: vlak 1 is te situeren vlak onder de betonplaten en betreft de bewoningssporen. Hierbinnen dient rekening gehouden te worden met meerdere vloerniveau's. Een tweede vlak betreft de landwinning onder deze bewoningssporen. Eénmaal de waterlijn doorbroken kan een derde vlak zich aandienen vanwege de potentiële aanwezigheid van overgaan organisch materiaal. Dit kunnen zowel gebruiksvoorwerpen zijn, afval als constructies in hout langs of in de Dijle. Het is wenselijk dat minstens één volledig profiel, haaks op de Dijle, van boven tot beneden en over de volledige lengte van het projectgebied dient geregistreerd te worden. Vanuit praktisch oogpunt kan dit echter nooit in één geheel gedaan worden en moet overgegaan worden in een registratiestrategie met zo groot mogelijke stukken waarbij hoofdzakelijk de hoogte van het profiel afhangt van de stabiliteit van het sediment en de hieraan gekoppelde veiligheid en risico op instorting van dit profiel.

Hoofdstuk 6   Besluit

Conform art. 4 § 2 van het Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999), 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003), 10 maart 2006 (B.S. 7.6.2006), 27 maart 2009 (B.S. 15.5.2009) en 18 november 2011 (B.S. 13.12.2011) zijn de eigenaar en de gebruiker ertoe gehouden de archeologische monumenten die zich op hun gronden bevinden te bewaren en te beschermen en ze voor beschadiging en vernieling te behoeden.

Wegens de bouw van een appartemensblok met 35 wooneenheden met een ondergrondse parking in twee verdiepingen worden eventuele archeologische waarden in de ondergrond bedreigd. Daarom werd een archeologische evaluatie van het terrein uitgevoerd door middel van een proefputtenonderzoek, volgend op een oriënterend bureauonderzoek. Uit de resultaten van het veldwerk bleek dat er over het volledige projectgebied archeologische waarden aanwezig zijn in verband met de landwinning op de Dijle en de daaropvolgende bewoning. Er werden dan ook aanbevelingen geformuleerd voor een verder archeologisch onderzoek over het volledige projectgebied.

Bij eventuele vrijgave van het terrein blijven de algemene bepalingen die voorzien zijn in het onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 Art. 5.1.4. van toepassing: “Iedereen die, op een ander moment dan bij het uitvoeren van een archeologisch vooronderzoek, een archeologische opgraving of het gebruik van een metaaldetector, een roerend of onroerend goed vindt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat het archeologische erfgoedwaarde heeft, is verplicht daarvan binnen drie dagen aangifte te doen bij het agentschap.” Deze aangifte kan gebeuren op <https://www.onroerendergoed.be/nl/digitaal-vondstmeldingsformulier>.

Bibliografie

ADVISION BVBA. 2018: *Rapport 1916718*, Hoeilaart.

KENNIS H. & MONDELAERS L, "Mechelen: het verhaal van een binnenstad". In: *Monumenten en Landschappen*, Jaargang 3, Nr 1, 1984.

R. DE ROO. *De Keldermansen naar de documentatie uit het Mechelse Stadsarchief*. Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen, 56 (1952), pp. 68-89.

Stadsarchief Mechelen, Fonds OCMW, nr. 3071.

Websites:

<https://geo.onroerendergoed.be>

<https://cai.onroerendergoed.be>

<https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

www.inventaris.onroerendergoed.be

www.dov.vlaanderen.be

www.geopunt.be

[https://www.regionalebeeldbank.be`](https://www.regionalebeeldbank.be)

<https://www.mechelen.be/archeologische-opgravingen>

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Mechelen binnenstad* (online):

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/126655>

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017 (online):

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/113765>

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Thaborstraat* (online):

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/113764>

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Dobbelhuizen* (online):

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/113709>

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *'t Veer* (online):

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/113767>

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Melaan* (online):

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/100797>

Bijlagen

Bijlage 1 Sporeninventaris

Afkortingen:

Aflijning/Bewaring:		Kleur:		Kleur:		Textuur/Materiaal:		Bijmenging/Mortel:		Vondsten:	
Re	Redelijk	L-	Licht	gevl.	gevekt	Re	Redelijk	AM	Asmortel	An	Andere
Ze	Zeer	D-	Donker	gelg.	gelaagd	Ze	Zeer	Be	Beton	Bo	Bouwceramiek
				gebr.	gebrokkeld			Bio	Bioturbatie	Ce	Ceramiek
S	Scherp	Br	Bruin	hom.	homogeen	Za	Zacht	Bo	Bouwceramiek	Fa	Faunaresten
D	Diffuus	Gl	Geel	het.	hetrogeen	Ha	Hard	BS	Baksteen	Fl	Floraresten
		Go	Groen			Va	Vast	Ce	Cement	Gl	Glas
Sl	Slecht	Gr	Grijs	m.	met	Lo	Los	CeM	Cementmortel	Ku	Kunststof
Go	Goed	Or	Oranje	k.	kern			DKS	Doornikse KS	Le	Leder
		Rd	Rood	r.	rand	Z	Zand	Fe	IJzerconcreties	Li	Litisch materiaal
Var	Variabel	Wt	Wit			L	Leem	Fe-slak	IJzerslak	Me	Metaal
Nat	Niet af te lijnen	Zw	Zwart	vl.	vlekken	K	Klei	FeZS	IJzerzandsteen	Mu	Munt
		Bl	Blauw	sp.	spikkels	V	Veen	Glau	Glaucaniet	Na	Natuursteen
		Pr	Purper	lg.	lagen			HK	Houtskool	Pi	Pijpaarde
		Rz	Roze	lgs.	laagjes			Hu	Humus	St	Staalname
				br.	brokken			K	Kalk		
				fi.	fibers			KM	Kalkmortel		
				to.	tongen			KS	Kalksteen		
				wi.	wiggen			KW	Kwarts		
				le.	lenzen			KZM	Kalkzandmortel		
								KZS	Kalkzandsteen		
								LS	Leisteen		
								Me	Mergel		
								Mg	Mangaan		
								NS	Natuursteen		
								SK	Steenkool		
								TG	Tegel		
								TM	Trasmortel		
								VL	Verbrande leem		
								ZM	Zandmortel		
								ZS	Zandsteen		

Het archeologisch vooronderzoek aan de Tichelrij te Mechelen

Spoor	Proefput	Vlak	Aard	Vorm / Verband	Aflijning / Bewaring	Kleur	Textuur / Materiaal LxBxH (cm.)	Bijmenging / Mortel	Vondsten	(Bewaarde) afmetingen LxBxH (cm.)	Datering	Opmerkingen
1	1	1	Grondbogen	Geen	ZeGo	Or-Rd	BS (17-20,5x8,5-9,5x4-6)	Ha Wt KM m. K sp.		x+53x+100	Post-Middeleeuws	
2	1	1	Insteekvulling		ZeS	gelg. Br m. DBr en Gr-Br	ReZaLo L>Z	HK, Bo, KM		x36x	Post-Middeleeuws	
3	1	1	Rioleringsafwatering	Staannd verband	ZeGo	Or-Rd	BS (16,5-17x7-7,5x4-4,5)	Ha Gr KM m. K sp., HK		x106x100	Post-Middeleeuws	Vulling ontstaan bij vrijleggen, was oorspronkelijk hol.
4	1	1	Insteekvulling		ZeS	gevl. LGI m. Br en DGI	ReHaVa L	HK, Bo		x45x	Post-Middeleeuws	
5	1	1	Vloer	Halfsteens verband	ReGo	Or-Rd	Tg (13,5x13,5x2)	Ha Wt KM m. K sp.		+115x+110x2	Post-Middeleeuws	Herstelling in baksteen
6	1	1	Muur	Niet zichtbaar	ReGo	Or-Rd	BS (16x8x4)	Ha GI KM m. K sp.		200x16x17	Post-Middeleeuws	
7	3	1	Muur	Staannd verband	ReGo	Or-Rd	BS (17,5-20x7,5-8,5x4-4,5)	Ha LGI KM m. K sp.		x27x75	Post-Middeleeuws	Slechts een zijde afgewerkt, andere zeer onregelmatig
8	3	1	Vloer	Halfsteens verband	ReGo	Or-Rd m. Or-Br	Tg (13,5-15x13,5-15x2,5-2,5)	Za DGI Br Leem		x+120x+120	Post-Middeleeuws	Baksteenbrokken mogelijk als herstelling van tegels.
9	3	1	Vloer	Dambord verband	ReGo	Zw	Tg (14x14x2,5)	Za Br Leem		150x+80x2,5	Post-Middeleeuws	Bevat bovenaan mortel, mogelijk van latere muren?
10	3	1	Vloer	Halfsteens verband	ReGo	Or-Rd	Tg (20x20x2,5)	Za DBr Leem		+80x+65x2,5	Post-Middeleeuws	
11	3	1	Muur	Geen	ReSl	Or-Rd	BS (15-16x10-12x4-5)	Ha LGI Br KZM m. K sp.		x+55x75	Post-Middeleeuws	
12	4	1	Muur	Kruis verband	ReGo	Or-Rd	BS (20-20x9-12x3-5)	Za LBrGI KM m. K sp.		x20x+25	Post-Middeleeuws	
13	4	1	Insteekvulling		ZeS	LGI-Br	ReHaLo L	KM, Bo, K	Me		Post-Middeleeuws	
14	5	1	Haardvloer	Halfsteens verband	ReGo	Zw	BS (15x7x6)	Za DBr Leem		x38x	Post-Middeleeuws	
15	5	1	Vloer	Halfsteens verband	ZeGo	Or-Rd	Tg (13x13x2)	Ha Wt KM m. K sp.		xx2	Post-Middeleeuws	
16	5	1	Muur	Staannd verband	Variabel	hom. DOr-Rd	BS (16x8x4)	Ha LGI KM m. K sp.		60x3x38	Post-Middeleeuws	
17	5	1	Muur	Geen	ReGo	hom. DOr-Rd	BS (20x9x5)	Ha LGI Wt KM m. K sp.		135x35x80	Post-Middeleeuws	

Het archeologisch vooronderzoek aan de Tichelrij te Mechelen

Spoor	Proefput	Vlak	Aard	Vorm / Verband	Aflijning / Bewaring	Kleur	Textuur / Materiaal LxBxH (cm.)	Bijmenging / Mortel	Vondsten	(Bewaarde) afmetingen LxBxH (cm.)	Datering	Opmerkingen
18	5	1	Muur	Dambord verband	ReGo	hom. DOr-Rd	BS (17x7x4)	Ha LGIWt KM m. K sp.		Niet zichtbaarNiet	Post- Middeleeuws	

Bijlage 2 Vondsteninventaris

Totaal: 46 33 1.281

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering	Vulling	N	MAE	M (gr)				
	13	Insteekvulling			Onbepaald	1	1	1				
Metaal	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Boven	Midden	Onder	Additieven	Arch. vol.	N	MAE	M (gr)
2018-032-S13-Me21	Brons Onbepaald	Speld	Laat-Middeleeuws - 20ste eeuw					1		1	1	1

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering	Vulling	N	MAE	M (gr)				
	PR2L6	Profiel				3	3	271				
Bouwceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Midden	Hoek	Andere	Arch. vol.	N	MAE	M (gr)
2018-032-PR2L6-Bo11	Ceramiek Oxiderend	Daktegels	Laat-Middeleeuws - Post-Middeleeuws	Deels geglaazuurd	1	1				2	2	266

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering	Vulling	N	MAE	M (gr)				
	2018-032-PR2L6-Fa13	Skelet Zoogdier		Onbepaald		1	1	5				
Faunaresten	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Kop	Romp	Poten	Tanden	Arch. vol.	N	MAE	M (gr)
2018-032-PR2L6-Fa13	Skelet Zoogdier	Wervel	Onbepaald			1		1		1	1	5

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering	Vulling	N	MAE	M (gr)				
	PR3L3	Profiel				15	5	277				
Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	N	MAE	M (gr)
2018-032-PR3L3-Ce52	Wielgedraaid (P)ME reducerend gebakken	Pot	11de eeuw - 13de eeuw	Alle scherven op één na van één pot. Later gebruikt als bloempot		9	2	1		12	2	204
2018-032-PR3L3-Ce53a	Wielgedraaid Steengoed Protosteengoed		13de eeuw - 1ste kwart 14de eeuw			1				1	1	2
Faunaresten	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Kop	Romp	Poten	Tanden	Arch. vol.	N	MAE	M (gr)
2018-032-PR3L3-Fa13	Skelet Zoogdier	Slachtafval	Onbepaald	Onderkaak van geit of schaaap	1		1			2	2	71

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering	Vulling	N	MAE	M (gr)				
	PR5L3	Profiel				23	22	577				
Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	N	MAE	M (gr)
2018-032-PR5L3-Ce53b	Wielgedraaid Steengoed Raeren	Fles	Post-Middeleeuws		1			1		2	1	52
2018-032-PR5L3-Ce10	Handgevormd Onbepaald	Pot	Vol-Middeleeuws - Laat-Middeleeuws	Mogelijk restje van standvin.				1		1	1	59
2018-032-PR5L3-Ce51	Wielgedraaid (P)ME oxiderend gebakken		Laat-Middeleeuws - Post-Middeleeuws		2	5	1	2		10	10	328
2018-032-PR5L3-Ce54	Wielgedraaid Tinglazuur (maj/fai)		Midden 16de eeuw - 18de eeuw			1				1	1	1

Het archeologisch vooronderzoek aan de Tichelrij te Mechelen

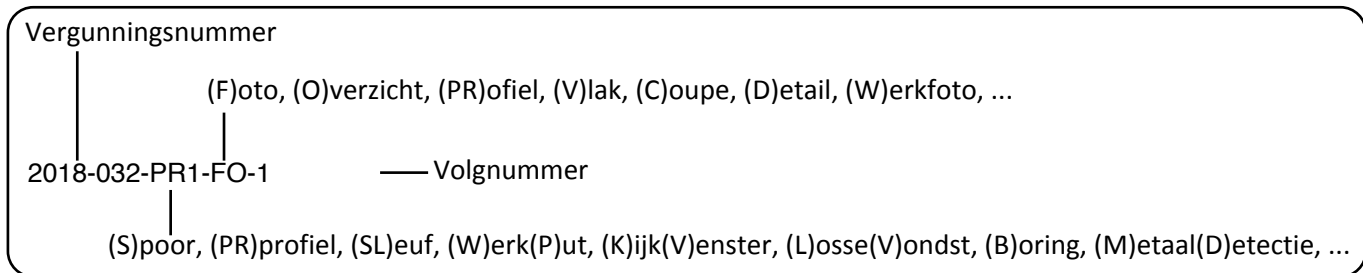
Faunaresten	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Kop	Romp	Poten	Tanden	Arch. vol.	6	6	84
2018-032-PR5L3-Fa13	Skelet Zoogdier	Slachtafval	Onbepaald				6			6	6	84

Metaal	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Boven	Midden	Onder	Additieven	Arch. vol.	3	3	53
2018-032-PR5L3-Me10	Ijzer Onbepaald	Nagel	Onbepaald						3	3	3	53

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering	Vulling	N	MAE	M (gr)
	PR5L5	Profiel				4	2	155

Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	4	2	155
2018-032-PR5L5-Ce52	Wielgedraaid (P)ME reducerend gebakken	Pot	Laat-Middeleeuws		2			1		3	1	88
2018-032-PR5L5-Ce51	Wielgedraaid (P)ME oxiderend gebakken	Grape	13de eeuw - Post-Middeleeuws				1			1	1	67

Bijlage 3 Fotoinventaris

2018-032-OVERZICHT-FO-1	2018-032-PP5-FO-6	2018-032-PR4-FPR-3	2018-032-S4-FC-1
2018-032-OVERZICHT-FO-2	2018-032-PP5-FO-7	2018-032-PR4-FPR-4	2018-032-S4-FC-2
2018-032-OVERZICHT-FO-3	2018-032-PP5-FO-8	2018-032-PR4-FPR-5	2018-032-S4-FV-1
2018-032-OVERZICHT-FO-4	2018-032-PP5-FO-9	2018-032-PR4-FPR-6	2018-032-S4-FV-2
2018-032-OVERZICHT-FO-5	2018-032-PR1-FO-1	2018-032-PR5-FO-1	2018-032-S4-FV-3
2018-032-OVERZICHT-FO-6	2018-032-PR1-FO-2	2018-032-PR5-FPR-1	2018-032-S5-FD-1
2018-032-PP1-FO-1	2018-032-PR1-FO-3	2018-032-PR5-FPR-2	2018-032-S5-FV-1
2018-032-PP1-FO-2	2018-032-PR1-FO-4	2018-032-PR5-FPR-3	2018-032-S5-FV-2
2018-032-PP1-FO-3	2018-032-PR1-FPR-1	2018-032-PR5-FPR-4	2018-032-S6-FD-1
2018-032-PP1-FO-4	2018-032-PR1-FPR-2	2018-032-PR5-FPR-5	2018-032-S6-FD-2
2018-032-PP1-FO-5	2018-032-PR1-FPR-3	2018-032-PR5-FPR-6	2018-032-S6-FV-1
2018-032-PP1-FW-1	2018-032-PR2-FD-1	2018-032-PR5L3-Ce-FO-1	2018-032-S6-FV-2
2018-032-PP2-FO-1	2018-032-PR2-FD-2	2018-032-PR5L3-Fa-FO-1	2018-032-S7-FD-1
2018-032-PP2-FO-2	2018-032-PR2-FD-3	2018-032-S1-FV-1	2018-032-S7-FV-1
2018-032-PP2-FO-3	2018-032-PR2-FD-4	2018-032-S1-FV-2	2018-032-S7-FV-2
2018-032-PP2-FO-4	2018-032-PR2-FD-5	2018-032-S1-FV-3	2018-032-S7-FV-3
2018-032-PP2-FO-5	2018-032-PR2-FD-6	2018-032-S1-FV-4	2018-032-S7-FV-4
2018-032-PP2-FO-6	2018-032-PR2-FD-7	2018-032-S1-FW-1	2018-032-S7-FV-5
2018-032-PP3-FO-1	2018-032-PR2-FD-8	2018-032-S1-FW-2	2018-032-S8-FV-1
2018-032-PP3-FO-2	2018-032-PR2-FO-1	2018-032-S1-FW-3	2018-032-S8-FV-2
2018-032-PP3-FO-3	2018-032-PR2-FPR-1	2018-032-S1-FW-4	2018-032-S8-FV-3
2018-032-PP3-FO-4	2018-032-PR2-FPR-2	2018-032-S1-FW-5	2018-032-S8-FV-4
2018-032-PP3-FO-5	2018-032-PR2-FPR-3	2018-032-S1-FW-6	2018-032-S9-FV-1
2018-032-PP3-FO-6	2018-032-PR2-FPR-4	2018-032-S1-FW-7	2018-032-S9-FV-2
2018-032-PP3-FO-7	2018-032-PR3-FO-1	2018-032-S1-FW-8	2018-032-S9-FV-3
2018-032-PP4-FO-1	2018-032-PR3-FPR-1	2018-032-S2-FC-1	2018-032-S10-FV-1
2018-032-PP4-FO-2	2018-032-PR3-FPR-2	2018-032-S2-FC-2	2018-032-S10-FV-2
2018-032-PP4-FO-3	2018-032-PR3-FPR-3	2018-032-S2-FC-3	2018-032-S10-FV-3
2018-032-PP4-FO-4	2018-032-PR3-FPR-4	2018-032-S2-FC-4	2018-032-S11-FV-1
2018-032-PP4-FO-5	2018-032-PR3-FPR-5	2018-032-S2-FC-5	2018-032-S11-FV-2
2018-032-PP4-FO-6	2018-032-PR3L3-Ce-FO-1	2018-032-S2-FC-6	2018-032-S11-FV-3
2018-032-PP5-FO-1	2018-032-PR3L3-Ce-FO-2	2018-032-S3-FC-1	2018-032-S11-FV-4
2018-032-PP5-FO-2	2018-032-PR4-FD-1	2018-032-S3-FC-2	2018-032-S11-FV-5
2018-032-PP5-FO-3	2018-032-PR4-FO-1	2018-032-S3-FV-1	2018-032-S12-FD-1
2018-032-PP5-FO-4	2018-032-PR4-FPR-1	2018-032-S3-FV-2	2018-032-S12-FD-2
2018-032-PP5-FO-5	2018-032-PR4-FPR-2	2018-032-S3-FV-3	2018-032-S12-FV-1

2018-032-S13-FD-1
2018-032-S13-FD-2
2018-032-S13-FD-3
2018-032-S13-FD-4
2018-032-S13-FV-1
2018-032-S14-FD-1
2018-032-S14-FV-1
2018-032-S14-FV-2
2018-032-S14-FV-3
2018-032-S15-FD-1
2018-032-S15-FD-2
2018-032-S15-FV-1
2018-032-S15-FV-2
2018-032-S16-FV-1
2018-032-S16-FV-2
2018-032-S16-FV-3
2018-032-S16-FV-4
2018-032-S16-FV-5
2018-032-S16-FV-6
2018-032-S17-FV-1
2018-032-S17-FV-2
2018-032-S17-FV-3
2018-032-S17-FV-4
2018-032-S17-FV-5
2018-032-S18-FD-1
2018-032-S18-FV-1
2018-032-S18-FV-2

Bijlage 4 Profielinventaris

Legende

Aflijning:		Kleur:		Kleur:		Bijmenging:		Vondsten:	
A	Abrupt	L-	Licht	gevl.	gevekt	AM	Asmortel	An	Andere
Du	Duidelijk	D-	Donker	gelg.	gelaagd	Be	Beton	Bo	Bouwceramiek
G	Geleidelijk			gebr.	gebrokeeld	Bio	Bioturbatie	Ce	Ceramiek
Di	Diffuus	Br	Bruin	hom.	homogeen	Bo	Bouwceramiek	Fa	Faunaresten
gr.	ondergrens	Gl	Geel	het.	hetrogeen	BS	Baksteen	Fl	Floraresten
		Go	Groen			Ce	Cement	Gl	Glas
Textuur:		Gr	Grijs	m.	met	CeM	Cementmortel	Ku	Kunststof
		Or	Oranje	vl.	vlekken	DKS	Doornikse KS	Le	Leder
Re	Redelijk	Rd	Rood	sp.	spikkels	Fe	Ijzerconcreties	Li	Litisch materiaal
Ze	Zeer	Wt	Wit	lg.	lagen	Fe-slak	Ijzerslak	Me	Metaal
Za	Zacht	Zw	Zwart	lgs.	laagjes	FeZS	Ijzerzandsteen	Mu	Munt
Ha	Hard	Bl	Blauw	br.	brokken	Glau	Glauconiet	Na	Natuursteen
Va	Vast	Pr	Purper	fi.	fibers	HK	Houtskool	Pi	Pijpaarde
Lo	Los	Rz	Roze	to.	tongen	Hu	Humus	St	Staalname
Z	Zand			wi.	wiggen	K	Kalk		
L	Leem			le.	lenzen	KM	Kalkmortel		Beschrijving:
K	Klei					KS	Kalksteen	B	beschrijving
V	Veen					KW	Kwarts	d	droog
						KZM	Kalkzandmortel	v	vochtig
						KZS	Kalkzandsteen	n	nat
						LS	Leisteen		
						Me	Mergel		
						Mg	Mangaan		Kalkreactie HCl:
						NS	Natuursteen		
						SK	Steenkool	O	Onbepaald
						TG	Tegel	J	Ja
						TM	Trasmortel	N	Nee
						VL	Verbrande leem		
						ZM	Zandmortel		
						ZS	Zandsteen		

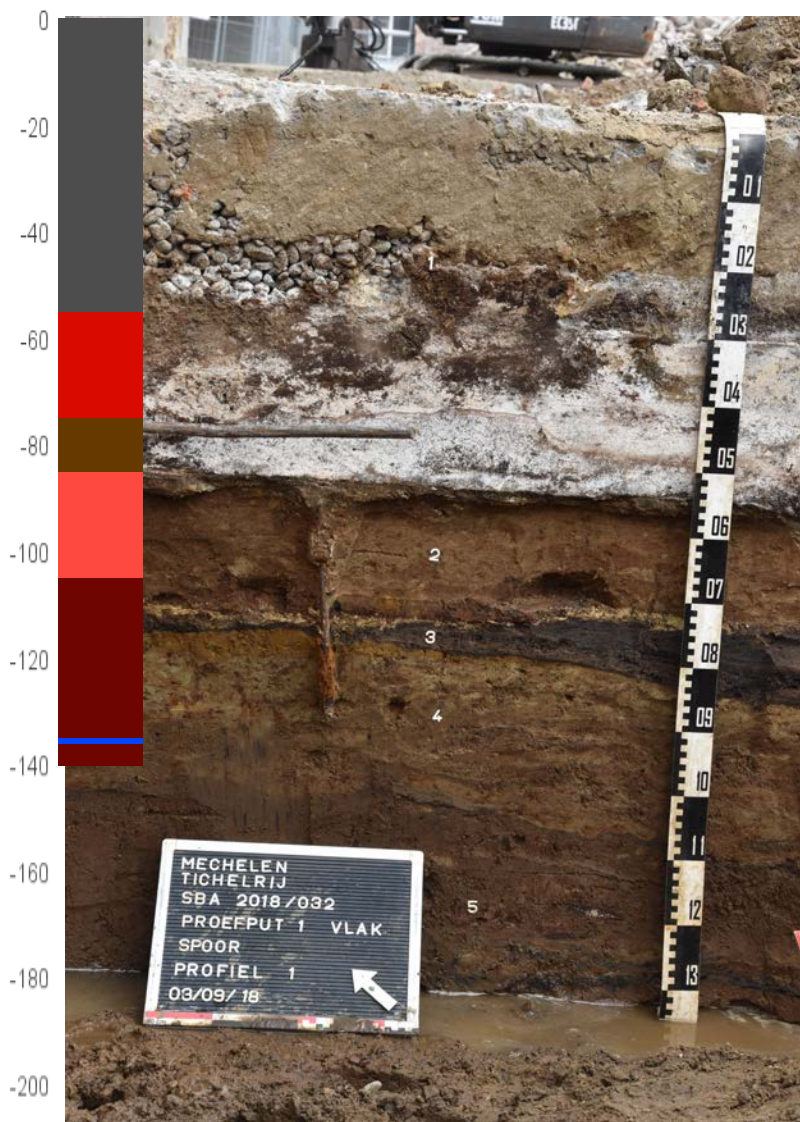
De kleurweergave van het gevisualiseerde profiel is typologisch, en benadert dus niet per definitie de hoofdkleur van de horizont.

Profiel PR1

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Wouter Yperman, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch: proefsleuven en proefputten
3. Plaats:	Mechelen - Tichelrij
4. Hoogteligging:	5,55 m TAW.
5. Coördinaten:	157358,43 N; 190863,09 O. (lamb 72)
6. Datum:	maandag, 3/09/2018
7. Gereedschap:	Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Bewoond, Geen
9. Weersomstandigheden:	Zwaar bewolkt
10. Oriëntatie:	NO.
11. Bodemeenheid:	OT (vergraven terrein)

2. Profielbeschrijving

H1 (Verharding)

0-55 cm: ZeHaVa ; niet gespecificeerd; LGr ; [Keien;]; A recht gr. Betonbalk, maar ook 19de - 20ste eeuwse structuren(B: v, HCl: O)

H2 (HTM)

55-75 cm: ReHaLo L; niet gespecificeerd; LBr m. Br-Rd vl. ; [St: BC, Sp: HK]; A recht gr. Ouder dan fundering(B: v, HCl: O)

H3 (Horizont 3)

75-85 cm: ReZaLo L; niet gespecificeerd; gelg. Zw m. Br ; [Br: Oester, St: HK, Hout,]; A recht gr. Organische laag, ouder dan riolering, vloer niveau?(B: v, HCl: O)

H4 (HTM2)

85-105 cm: ZeZaLo L; niet gespecificeerd; gevl. LGl m. Br-Gr en Rd-Br ; [St: HK,]; A golvend gr. Ouder dan riolering(B: v, HCl: O)

H5 (HTM3)

105- cm: ZeZaLo L; niet gespecificeerd; gelg. DBr m. Br-Gr en Zw ; [St: BC, HK,]; Mogenlijk alluvium.(B: v, HCl: O)

Bereikte diepte: -140 cm.

Grondwatertafel: -135 cm.

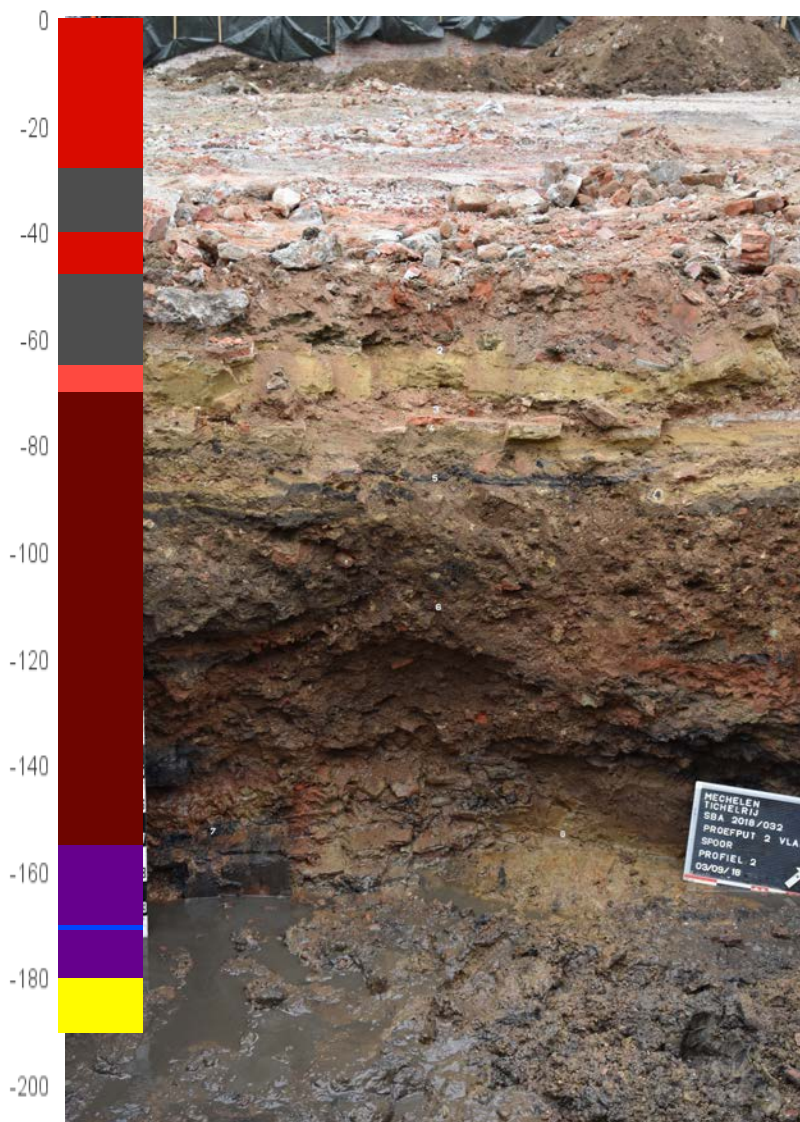
Opmerkingen:

Profiel PR2

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver: Wouter Yperman, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek: Archeologisch: proefsleuven en proefputten
3. Plaats: Mechelen - Tichelrij
4. Hoogteligging: 5,52 m TAW.
5. Coördinaten: 157374,9 N; 190849,57 O. (lamb 72)
6. Datum: maandag, 3/09/2018
7. Gereedschap: Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik: Bewoond, Geen
9. Weersomstandigheden: Zwaar bewolkt
10. Oriëntatie: NW.
11. Bodemeenheid: OT (vergraven terrein)

2. Profielbeschrijving

H1 (HTM)

0-28 cm: ReHaVa L; niet gespecificeerd; Gr-Rd ;
[Br: Beton, Cement, BS,]; A recht gr.
Afbraakpuin(B: v, HCl: O)

H2 (Verharding)

28-40 cm: ZeHaVa L; niet gespecificeerd; gelg. Rd
m. Wt en LGI ; A recht gr. Tegel: 14x14x2,5
Witte km met kalkstukjes(B: v, HCl: O)

H3 (Ophoging)

40-48 cm: ZeHaLo L; niet gespecificeerd; gebr. Rd
m. Gr en Br ; [St: BC, KM,]; A recht gr.(B: v, HCl:
O)

H4 (Verharding)

48-65 cm: ZeHaVa L; niet gespecificeerd; gelg. Rd
m. Wt en LGI-Br ; A golvend gr. Tegel: 14x14x2,5
Harde witte kalkmortel met kalkbrokjes(B: v,
HCl: O)

H5 (HTM2)

65-70 cm: ReZaVa L; niet gespecificeerd; gelg.
Gr-Br m. Zw ; [Br: BC, St: KM, SK,]; A recht gr.
Resten vloerniveau(B: v, HCl: O)

H6 (HTM3)

70-155 cm: ReZaVa L; niet gespecificeerd; gelg.
Br m. Rd en Zw ; [St: HK, BC, Mossel, KM,]; A
onregelmatig gr. , , , , Bo, Fa(B: v, HCl: O)

H7 (Spoorvulling)

155-180 cm: ZeHaVa ; niet gespecificeerd; A
recht gr. Biegeling: Baksteen: v12x7

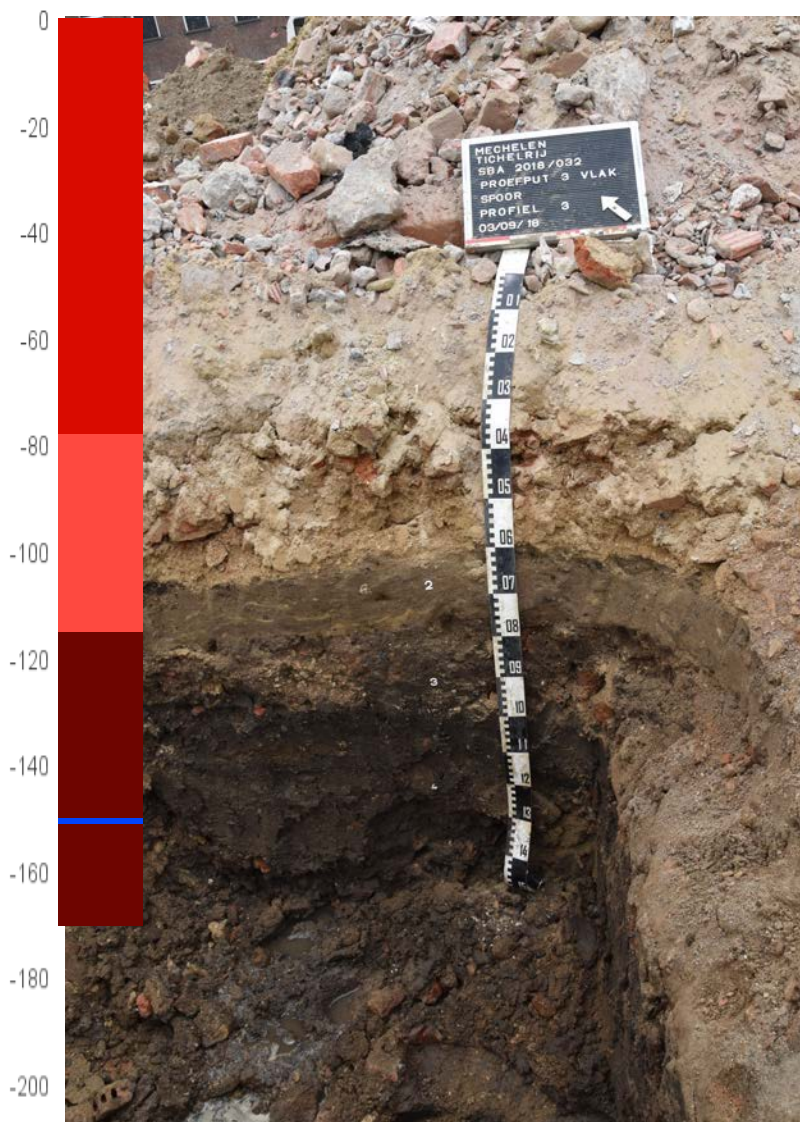

Profiel PR3

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Wouter Yperman, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch: proefsleuven en proefputten
3. Plaats:	Mechelen - Tichelrij
4. Hoogteligging:	5,98 m TAW.
5. Coördinaten:	157389,91 N; 190867,18 O. (Iamb 72)
6. Datum:	maandag, 3/09/2018
7. Gereedschap:	Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Bewoond, Geen
9. Weersomstandigheden:	Zwaar bewolkt
10. Oriëntatie:	NO.
11. Bodemeenheid:	OT (vergraven terrein)

2. Profielbeschrijving

H1 (Ophoging)

0-60 cm: ZeHaLo L>Z; niet gespecificeerd; LGI-Br ; [Br: BC, Beton, Cement, KM,]; A recht gr.(B: v, HCl: O)

H2 (HTM)

60-78 cm: ReZaLo L>Z; niet gespecificeerd; Gr-Br m. Gl lgs. ; [St: HK,]; A recht gr. Nivelering of uitvulling onder vloer S8.(B: v, HCl: O)

H3 (HTM2)

78-115 cm: ReZaVa L; niet gespecificeerd; Zw ; [Br: BC, KM, HK,]; Du golvend gr. Ce, , , , Fa(B: v, HCl: O)

H4 (HTM3)

115- cm: ReZaVa L; niet gespecificeerd; DGr ; [Br: BC, St: HK, KM,]; Onder S10(B: v, HCl: O)

Bereikte diepte: -170 cm.

Grondwatertafel: -150 cm.

Opmerkingen:

Profiel PR4

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Wouter Yperman, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch: proefsleuven en proefputten
3. Plaats:	Mechelen - Tichelrij
4. Hoogteligging:	5,9 m TAW.
5. Coördinaten:	157403,38 N; 190882,09 O. (Iamb 72)
6. Datum:	maandag, 3/09/2018
7. Gereedschap:	Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Bewoond, Geen
9. Weersomstandigheden:	Zwaar bewolkt
10. Oriëntatie:	ZW.
11. Bodemeenheid:	OT (vergraven terrein)

2. Profielbeschrijving

H1 (Verharding)

0-35 cm: ZeHaVa ; niet gespecificeerd; LGr ; A recht gr. Gewapend beton.(B: v, HCl: O)

H2 (Verharding)

35-50 cm: ZeHaVa L; niet gespecificeerd; gevl. LGr m. Zw en Gr ; [Br: BC, KM, St: Kalk, SK,]; Du recht gr. Kasseien(B: v, HCl: O)

H3 (Aa)

50-68 cm: ZeHaVa L; niet gespecificeerd; Zw ; [Veel bio, Hu; St: KM, SK, Sp: BC]; G recht gr. Voormalige tuin?(B: v, HCl: O)

H4 (HTM)

68-100 cm: ZeHaVa L; niet gespecificeerd; DGr-Br ; [St: KM, Sp: BC, SK]; G recht gr. Jonger dan S13(B: v, HCl: O)

H5 (HTM2)

100- cm: ReZaVa L; niet gespecificeerd; DGr-Zw ; [Br: BC, St: KM, Sp: SK]; Ouder dan S13(B: v, HCl: O)

Bereikte diepte: -160 cm.

Grondwatertafel: -160 cm.

Opmerkingen:

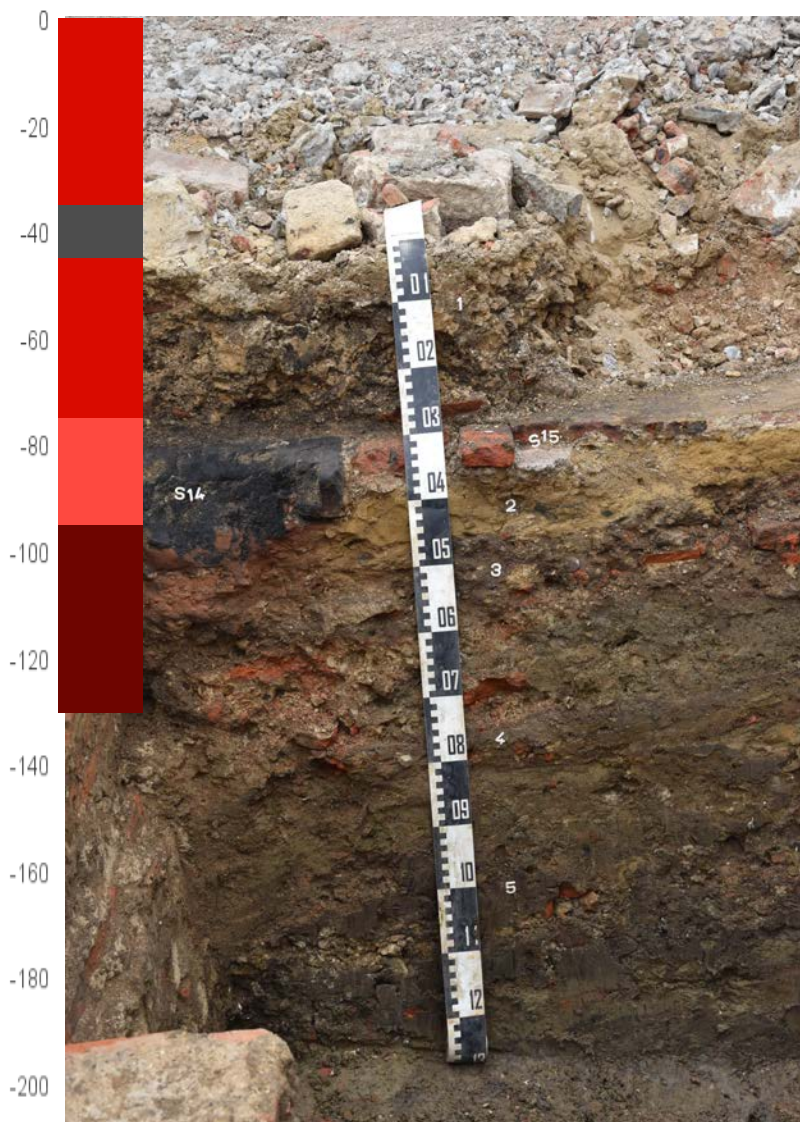

Profiel PR5

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Wouter Yperman, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch: proefsleuven en proefputten
3. Plaats:	Mechelen - Tichelrij
4. Hoogteligging:	5,77 m TAW.
5. Coördinaten:	157420,45 N; 190904,97 O. (Iamb 72)
6. Datum:	maandag, 3/09/2018
7. Gereedschap:	Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Bewoond, Geen
9. Weersomstandigheden:	Zwaar bewolkt
10. Oriëntatie:	NO.
11. Bodemeenheid:	OT (vergraven terrein)

2. Profielbeschrijving

H1 (Ophoging)

0-35 cm: ZeHaLo L>Z; niet gespecificeerd; LBr-GI ; [Br: BC, KM, St: LS, Beton, SK,]; A recht gr. (B: v, HCl: O)

H2 (Verharding)

35-45 cm: ZeZaLo L; niet gespecificeerd; GI ; A golvend gr. Zavelbeld vloer S14 en S15(B: v, HCl: O)

H3 (HTM)

45-75 cm: ReHaVa L; niet gespecificeerd; gelg. DBr-Gr m. LGl-Br ; [Br: BC, KM,]; Du onregelmatig gr. , , Ce, , , , , , , , Me, Fa(B: v, HCl: O)

H4 (HTM2)

75-95 cm: ReZaVa L; niet gespecificeerd; gelg. DBr m. Gr-Go ; [Br: Oester, St: BC, Mossel, KM, Sp: HK]; G golvend gr.(B: v, HCl: O)

H5 (HTM3)

95- cm: ReZaVa L; niet gespecificeerd; DGr m. Gr-Go lg. ; [St: BC, KM, Mossel, Sp: HK]; Ce, , (B: v, HCl: O)

Bereikte diepte: -130 cm.

Grondwatertafel: Niet bereikt.

Opmerkingen:

Bijlage 1 Sporeninventaris

Afkortingen:

Aflijning/Bewaring:		Kleur:		Kleur:		Textuur/Materiaal:		Bijmenging/Mortel:		Vondsten:	
Re	Redelijk	L-	Licht	gevl.	gevekt	Re	Redelijk	AM	Asmortel	An	Andere
Ze	Zeer	D-	Donker	gelg.	gelaagd	Ze	Zeer	Be	Beton	Bo	Bouwceramiek
				gebr.	gebrokkeld			Bio	Bioturbatie	Ce	Ceramiek
S	Scherp	Br	Bruin	hom.	homogeen	Za	Zacht	Bo	Bouwceramiek	Fa	Faunaresten
D	Diffuus	Gl	Geel	het.	heterogeen	Ha	Hard	BS	Baksteen	Fl	Floraresten
		Go	Groen			Va	Vast	Ce	Cement	Gl	Glas
Sl	Slecht	Gr	Grijs	m.	met	Lo	Los	CeM	Cementmortel	Ku	Kunststof
Go	Goed	Or	Oranje	k.	kern			DKS	Doornikse KS	Le	Leder
		Rd	Rood	r.	rand	Z	Zand	Fe	IJzerconcreties	Li	Litisch materiaal
Var	Variabel	Wt	Wit			L	Leem	Fe-slak	IJzerlak	Me	Metaal
Nat	Niet af te lijnen	Zw	Zwart	vl.	vlekken	K	Klei	FeZS	IJzerzandsteen	Mu	Munt
		Bl	Blauw	sp.	spikkels	V	Veen	Glau	Glaucaniet	Na	Natuursteen
		Pr	Purper	lg.	lagen			HK	Houtskool	Pi	Pijpaarde
		Rz	Roze	lgs.	laagjes			Hu	Humus	St	Staalname
				br.	brokken			K	Kalk		
				fi.	fibers			KM	Kalkmortel		
				to.	tongen			KS	Kalksteen		
				wi.	wiggen			KW	Kwarts		
				le.	lenzen			KZM	Kalkzandmortel		
								KZS	Kalkzandsteen		
								LS	Leisteen		
								Me	Mergel		
								Mg	Mangaan		
								NS	Natuursteen		
								SK	Steenkool		
								TG	Tegel		
								TM	Trasmortel		
								VL	Verbrande leem		
								ZM	Zandmortel		
								ZS	Zandsteen		

Het archeologisch vooronderzoek aan de Tichelrij te Mechelen

Spoor	Proefput	Vlak	Aard	Vorm / Verband	Aflijning / Bewaring	Kleur	Textuur / Materiaal LxBxH (cm.)	Bijmenging / Mortel	Vondsten	(Bewaarde) afmetingen LxBxH (cm.)	Datering	Opmerkingen
1	1	1	Grondbogen	Geen	ZeGo	Or-Rd	BS (17-20,5x8,5-9,5x4-6)	Ha Wt KM m. K sp.		x+53x+100	Post-Middeleeuws	
2	1	1	Insteekvulling		ZeS	gelg. Br m. DBr en Gr-Br	ReZaLo L>Z	HK, Bo, KM		x36x	Post-Middeleeuws	
3	1	1	Rioleringsafwatering	Staannd verband	ZeGo	Or-Rd	BS (16,5-17x7-7,5x4-4,5)	Ha Gr KM m. K sp., HK		x106x100	Post-Middeleeuws	Vulling ontstaan bij vrijleggen, was oorspronkelijk hol.
4	1	1	Insteekvulling		ZeS	gevl. LGI m. Br en DGI	ReHaVa L	HK, Bo		x45x	Post-Middeleeuws	
5	1	1	Vloer	Halfsteens verband	ReGo	Or-Rd	Tg (13,5x13,5x2)	Ha Wt KM m. K sp.		+115x+110x2	Post-Middeleeuws	Herstelling in baksteen
6	1	1	Muur	Niet zichtbaar	ReGo	Or-Rd	BS (16x8x4)	Ha GI KM m. K sp.		200x16x17	Post-Middeleeuws	
7	3	1	Muur	Staannd verband	ReGo	Or-Rd	BS (17,5-20x7,5-8,5x4-4,5)	Ha LGI KM m. K sp.		x27x75	Post-Middeleeuws	Slechts een zijde afgewerkt, andere zeer onregelmatig
8	3	1	Vloer	Halfsteens verband	ReGo	Or-Rd m. Or-Br	Tg (13,5-15x13,5-15x2,5-2,5)	Za DGI Br Leem		x+120x+120	Post-Middeleeuws	Baksteenbrokken mogelijk als herstelling van tegels.
9	3	1	Vloer	Dambord verband	ReGo	Zw	Tg (14x14x2,5)	Za Br Leem		150x+80x2,5	Post-Middeleeuws	Bevat bovenaan mortel, mogelijk van latere muren?
10	3	1	Vloer	Halfsteens verband	ReGo	Or-Rd	Tg (20x20x2,5)	Za DBr Leem		+80x+65x2,5	Post-Middeleeuws	
11	3	1	Muur	Geen	ReSl	Or-Rd	BS (15-16x10-12x4-5)	Ha LGI Br KZM m. K sp.		x+55x75	Post-Middeleeuws	
12	4	1	Muur	Kruis verband	ReGo	Or-Rd	BS (20-20x9-12x3-5)	Za LBrGI KM m. K sp.		x20x+25	Post-Middeleeuws	
13	4	1	Insteekvulling		ZeS	LGI-Br	ReHaLo L	KM, Bo, K	Me		Post-Middeleeuws	
14	5	1	Haardvloer	Halfsteens verband	ReGo	Zw	BS (15x7x6)	Za DBr Leem		x38x	Post-Middeleeuws	
15	5	1	Vloer	Halfsteens verband	ZeGo	Or-Rd	Tg (13x13x2)	Ha Wt KM m. K sp.		xx2	Post-Middeleeuws	
16	5	1	Muur	Staannd verband	Variabel	hom. DOr-Rd	BS (16x8x4)	Ha LGI KM m. K sp.		60x3x38	Post-Middeleeuws	
17	5	1	Muur	Geen	ReGo	hom. DOr-Rd	BS (20x9x5)	Ha LGI Wt KM m. K sp.		135x35x80	Post-Middeleeuws	

Het archeologisch vooronderzoek aan de Tichelrij te Mechelen

Spoor	Proefput	Vlak	Aard	Vorm / Verband	Aflijning / Bewaring	Kleur	Textuur / Materiaal LxBxH (cm.)	Bijmenging / Mortel	Vondsten	(Bewaarde) afmetingen LxBxH (cm.)	Datering	Opmerkingen
18	5	1	Muur	Dambord verband	ReGo	hom. DOr-Rd	BS (17x7x4)	Ha LGIWt KM m. K sp.		Niet zichtbaarNiet	Post-Middeleeuws	

Bijlage 2 Vondsteninventaris

Totaal: 46 33 1.281

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering	Vulling	N	MAE	M (gr)				
	13	Insteekvulling			Onbepaald	1	1	1				
Metaal	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Boven	Midden	Onder	Additieven	Arch. vol.	N	MAE	M (gr)
2018-032-S13-Me21	Brons Onbepaald	Speld	Laat-Middeleeuws - 20ste eeuw					1		1	1	1

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering	Vulling	N	MAE	M (gr)				
	PR2L6	Profiel				3	3	271				
Bouwceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Midden	Hoek	Andere	Arch. vol.	N	MAE	M (gr)
2018-032-PR2L6-Bo11	Ceramiek Oxiderend	Daktegel	Laat-Middeleeuws - Post-Middeleeuws	Deels geglaazuurd	1	1				2	2	266

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering	Vulling	N	MAE	M (gr)				
	2018-032-PR2L6-Fa13	Skelet Zoogdier		Onbepaald		1	1	5				
Faunaresten	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Kop	Romp	Poten	Tanden	Arch. vol.	N	MAE	M (gr)
2018-032-PR2L6-Fa13	Skelet Zoogdier	Wervel	Onbepaald			1		1		1	1	5

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering	Vulling	N	MAE	M (gr)				
	PR3L3	Profiel				15	5	277				
Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	N	MAE	M (gr)
2018-032-PR3L3-Ce52	Wielgedraaid (P)ME reducerend gebakken	Pot	11de eeuw - 13de eeuw	Alle scherven op één na van één pot. Later gebruikt als bloempot		9	2	1		12	2	204
2018-032-PR3L3-Ce53a	Wielgedraaid Steengoed Protosteengoed		13de eeuw - 1ste kwart 14de eeuw			1				1	1	2
Faunaresten	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Kop	Romp	Poten	Tanden	Arch. vol.	N	MAE	M (gr)
2018-032-PR3L3-Fa13	Skelet Zoogdier	Slachtafval	Onbepaald	Onderkaak van geit of schaap	1		1			2	2	71

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering	Vulling	N	MAE	M (gr)				
	PR5L3	Profiel				23	22	577				
Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	N	MAE	M (gr)
2018-032-PR5L3-Ce53b	Wielgedraaid Steengoed Raeren	Fles	Post-Middeleeuws		1			1		2	1	52
2018-032-PR5L3-Ce10	Handgevormd Onbepaald	Pot	Vol-Middeleeuws - Laat-Middeleeuws	Mogelijk restje van standvin.				1		1	1	59
2018-032-PR5L3-Ce51	Wielgedraaid (P)ME oxiderend gebakken		Laat-Middeleeuws - Post-Middeleeuws		2	5	1	2		10	10	328
2018-032-PR5L3-Ce54	Wielgedraaid Tinglazuur (maj/fai)		Midden 16de eeuw - 18de eeuw			1				1	1	1

Het archeologisch vooronderzoek aan de Tichelrij te Mechelen

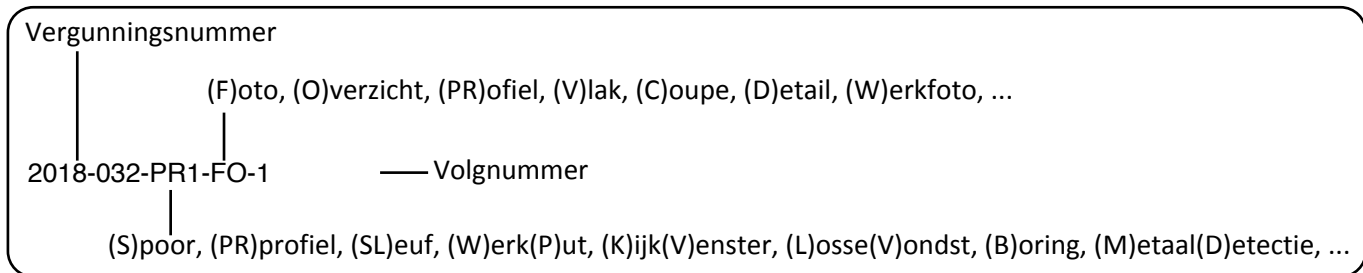
Faunaresten	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Kop	Romp	Poten	Tanden	Arch. vol.	6	6	84
2018-032-PR5L3-Fa13	Skelet Zoogdier	Slachtafval	Onbepaald				6			6	6	84

Metaal	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Boven	Midden	Onder	Additieven	Arch. vol.	3	3	53
2018-032-PR5L3-Me10	Ijzer Onbepaald	Nagel	Onbepaald						3	3	3	53

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering	Vulling	N	MAE	M (gr)
	PR5L5	Profiel				4	2	155

Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	4	2	155
2018-032-PR5L5-Ce52	Wielgedraaid (P)ME reducerend gebakken	Pot	Laat-Middeleeuws		2			1		3	1	88
2018-032-PR5L5-Ce51	Wielgedraaid (P)ME oxiderend gebakken	Grape	13de eeuw - Post-Middeleeuws				1			1	1	67

Bijlage 3 Fotoinventaris

2018-032-OVERZICHT-FO-1	2018-032-PP5-FO-6	2018-032-PR4-FPR-3	2018-032-S4-FC-1
2018-032-OVERZICHT-FO-2	2018-032-PP5-FO-7	2018-032-PR4-FPR-4	2018-032-S4-FC-2
2018-032-OVERZICHT-FO-3	2018-032-PP5-FO-8	2018-032-PR4-FPR-5	2018-032-S4-FV-1
2018-032-OVERZICHT-FO-4	2018-032-PP5-FO-9	2018-032-PR4-FPR-6	2018-032-S4-FV-2
2018-032-OVERZICHT-FO-5	2018-032-PR1-FO-1	2018-032-PR5-FO-1	2018-032-S4-FV-3
2018-032-OVERZICHT-FO-6	2018-032-PR1-FO-2	2018-032-PR5-FPR-1	2018-032-S5-FD-1
2018-032-PP1-FO-1	2018-032-PR1-FO-3	2018-032-PR5-FPR-2	2018-032-S5-FV-1
2018-032-PP1-FO-2	2018-032-PR1-FO-4	2018-032-PR5-FPR-3	2018-032-S5-FV-2
2018-032-PP1-FO-3	2018-032-PR1-FPR-1	2018-032-PR5-FPR-4	2018-032-S6-FD-1
2018-032-PP1-FO-4	2018-032-PR1-FPR-2	2018-032-PR5-FPR-5	2018-032-S6-FD-2
2018-032-PP1-FO-5	2018-032-PR1-FPR-3	2018-032-PR5-FPR-6	2018-032-S6-FV-1
2018-032-PP1-FW-1	2018-032-PR2-FD-1	2018-032-PR5L3-Ce-FO-1	2018-032-S6-FV-2
2018-032-PP2-FO-1	2018-032-PR2-FD-2	2018-032-PR5L3-Fa-FO-1	2018-032-S7-FD-1
2018-032-PP2-FO-2	2018-032-PR2-FD-3	2018-032-S1-FV-1	2018-032-S7-FV-1
2018-032-PP2-FO-3	2018-032-PR2-FD-4	2018-032-S1-FV-2	2018-032-S7-FV-2
2018-032-PP2-FO-4	2018-032-PR2-FD-5	2018-032-S1-FV-3	2018-032-S7-FV-3
2018-032-PP2-FO-5	2018-032-PR2-FD-6	2018-032-S1-FV-4	2018-032-S7-FV-4
2018-032-PP2-FO-6	2018-032-PR2-FD-7	2018-032-S1-FW-1	2018-032-S7-FV-5
2018-032-PP3-FO-1	2018-032-PR2-FD-8	2018-032-S1-FW-2	2018-032-S8-FV-1
2018-032-PP3-FO-2	2018-032-PR2-FO-1	2018-032-S1-FW-3	2018-032-S8-FV-2
2018-032-PP3-FO-3	2018-032-PR2-FPR-1	2018-032-S1-FW-4	2018-032-S8-FV-3
2018-032-PP3-FO-4	2018-032-PR2-FPR-2	2018-032-S1-FW-5	2018-032-S8-FV-4
2018-032-PP3-FO-5	2018-032-PR2-FPR-3	2018-032-S1-FW-6	2018-032-S9-FV-1
2018-032-PP3-FO-6	2018-032-PR2-FPR-4	2018-032-S1-FW-7	2018-032-S9-FV-2
2018-032-PP3-FO-7	2018-032-PR3-FO-1	2018-032-S1-FW-8	2018-032-S9-FV-3
2018-032-PP4-FO-1	2018-032-PR3-FPR-1	2018-032-S2-FC-1	2018-032-S10-FV-1
2018-032-PP4-FO-2	2018-032-PR3-FPR-2	2018-032-S2-FC-2	2018-032-S10-FV-2
2018-032-PP4-FO-3	2018-032-PR3-FPR-3	2018-032-S2-FC-3	2018-032-S10-FV-3
2018-032-PP4-FO-4	2018-032-PR3-FPR-4	2018-032-S2-FC-4	2018-032-S11-FV-1
2018-032-PP4-FO-5	2018-032-PR3-FPR-5	2018-032-S2-FC-5	2018-032-S11-FV-2
2018-032-PP4-FO-6	2018-032-PR3L3-Ce-FO-1	2018-032-S2-FC-6	2018-032-S11-FV-3
2018-032-PP5-FO-1	2018-032-PR3L3-Ce-FO-2	2018-032-S3-FC-1	2018-032-S11-FV-4
2018-032-PP5-FO-2	2018-032-PR4-FD-1	2018-032-S3-FC-2	2018-032-S11-FV-5
2018-032-PP5-FO-3	2018-032-PR4-FO-1	2018-032-S3-FV-1	2018-032-S12-FD-1
2018-032-PP5-FO-4	2018-032-PR4-FPR-1	2018-032-S3-FV-2	2018-032-S12-FD-2
2018-032-PP5-FO-5	2018-032-PR4-FPR-2	2018-032-S3-FV-3	2018-032-S12-FV-1

2018-032-S13-FD-1
2018-032-S13-FD-2
2018-032-S13-FD-3
2018-032-S13-FD-4
2018-032-S13-FV-1
2018-032-S14-FD-1
2018-032-S14-FV-1
2018-032-S14-FV-2
2018-032-S14-FV-3
2018-032-S15-FD-1
2018-032-S15-FD-2
2018-032-S15-FV-1
2018-032-S15-FV-2
2018-032-S16-FV-1
2018-032-S16-FV-2
2018-032-S16-FV-3
2018-032-S16-FV-4
2018-032-S16-FV-5
2018-032-S16-FV-6
2018-032-S17-FV-1
2018-032-S17-FV-2
2018-032-S17-FV-3
2018-032-S17-FV-4
2018-032-S17-FV-5
2018-032-S18-FD-1
2018-032-S18-FV-1
2018-032-S18-FV-2

Bijlage 4 Profielinventaris

Legende

Aflijning:		Kleur:		Kleur:		Bijmenging:		Vondsten:	
A	Abrupt	L-	Licht	gevl.	gevekt	AM	Asmortel	An	Andere
Du	Duidelijk	D-	Donker	gelg.	gelaagd	Be	Beton	Bo	Bouwceramiek
G	Geleidelijk			gebr.	gebrokeeld	Bio	Bioturbatie	Ce	Ceramiek
Di	Diffuus	Br	Bruin	hom.	homogeen	Bo	Bouwceramiek	Fa	Faunaresten
gr.	ondergrens	Gl	Geel	het.	hetrogeen	BS	Baksteen	Fl	Floraresten
		Go	Groen			Ce	Cement	Gl	Glas
Textuur:		Gr	Grijs	m.	met	CeM	Cementmortel	Ku	Kunststof
		Or	Oranje	vl.	vlekken	DKS	Doornikse KS	Le	Leder
Re	Redelijk	Rd	Rood	sp.	spikkels	Fe	Ijzerconcreties	Li	Litisch materiaal
Ze	Zeer	Wt	Wit	lg.	lagen	Fe-slak	Ijzerslak	Me	Metaal
Za	Zacht	Zw	Zwart	lgs.	laagjes	FeZS	Ijzerzandsteen	Mu	Munt
Ha	Hard	Bl	Blauw	br.	brokken	Glau	Glauconiet	Na	Natuursteen
Va	Vast	Pr	Purper	fi.	fibers	HK	Houtskool	Pi	Pijpaarde
Lo	Los	Rz	Roze	to.	tongen	Hu	Humus	St	Staalname
Z	Zand			wi.	wiggen	K	Kalk		
L	Leem			le.	lenzen	KM	Kalkmortel		Beschrijving:
K	Klei					KS	Kalksteen	B	beschrijving
V	Veen					KW	Kwarts	d	droog
						KZM	Kalkzandmortel	v	vochtig
						KZS	Kalkzandsteen	n	nat
						LS	Leisteen		
						Me	Mergel		
						Mg	Mangaan		Kalkreactie HCl:
						NS	Natuursteen		
						SK	Steenkool	O	Onbepaald
						TG	Tegel	J	Ja
						TM	Trasmortel	N	Nee
						VL	Verbrande leem		
						ZM	Zandmortel		
						ZS	Zandsteen		

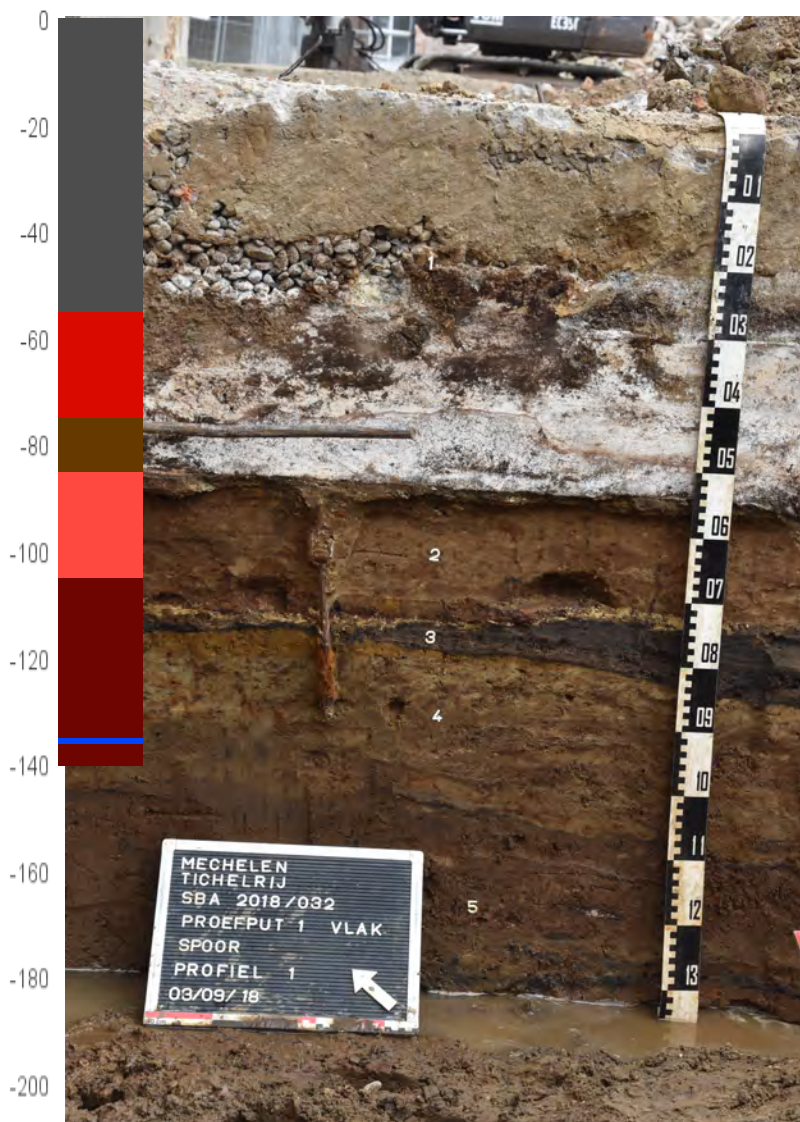
De kleurweergave van het gevisualiseerde profiel is typologisch, en benadert dus niet per definitie de hoofdkleur van de horizont.

Profiel PR1

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Wouter Yperman, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch: proefsleuven en proefputten
3. Plaats:	Mechelen - Tichelrij
4. Hoogteligging:	5,55 m TAW.
5. Coördinaten:	157358,43 N; 190863,09 O. (Iamb 72)
6. Datum:	maandag, 3/09/2018
7. Gereedschap:	Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Bewoond, Geen
9. Weersomstandigheden:	Zwaar bewolkt
10. Oriëntatie:	NO.
11. Bodemeenheid:	OT (vergraven terrein)

2. Profielbeschrijving

H1 (Verharding)

0-55 cm: ZeHaVa ; niet gespecificeerd; LGr ; [Keien;]; A recht gr. Betonbalk, maar ook 19de - 20ste eeuwse structuren(B: v, HCl: O)

H2 (HTM)

55-75 cm: ReHaLo L; niet gespecificeerd; LBr m. Br-Rd vl. ; [St: BC, Sp: HK]; A recht gr. Ouder dan fundering(B: v, HCl: O)

H3 (Horizont 3)

75-85 cm: ReZaLo L; niet gespecificeerd; gelg. Zw m. Br ; [Br: Oester, St: HK, Hout,]; A recht gr. Organische laag, ouder dan riolering, vloer niveau?(B: v, HCl: O)

H4 (HTM2)

85-105 cm: ZeZaLo L; niet gespecificeerd; gevl. LGl m. Br-Gr en Rd-Br ; [St: HK,]; A golvend gr. Ouder dan riolering(B: v, HCl: O)

H5 (HTM3)

105- cm: ZeZaLo L; niet gespecificeerd; gelg. DBr m. Br-Gr en Zw ; [St: BC, HK,]; Mogenlijk alluvium.(B: v, HCl: O)

Bereikte diepte: -140 cm.

Grondwatertafel: -135 cm.

Opmerkingen:

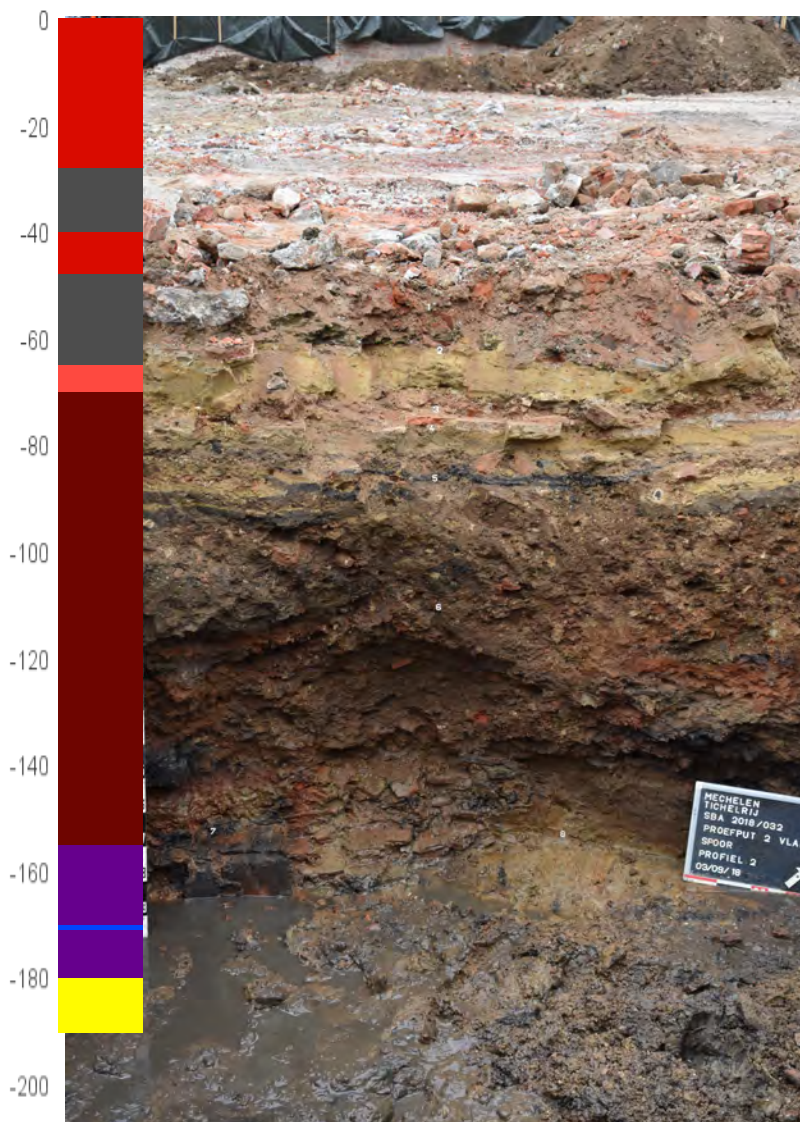

Profiel PR2

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Wouter Yperman, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch: proefsleuven en proefputten
3. Plaats:	Mechelen - Tichelrij
4. Hoogteligging:	5,52 m TAW.
5. Coördinaten:	157374,9 N; 190849,57 O. (lamb 72)
6. Datum:	maandag, 3/09/2018
7. Gereedschap:	Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Bewoond, Geen
9. Weersomstandigheden:	Zwaar bewolkt
10. Oriëntatie:	NW.
11. Bodemeenheid:	OT (vergraven terrein)

2. Profielbeschrijving

H1 (HTM)

0-28 cm: ReHaVa L; niet gespecificeerd; Gr-Rd ;
[Br: Beton, Cement, BS,]; A recht gr.
Afbraakpuin(B: v, HCl: O)

H2 (Verharding)

28-40 cm: ZeHaVa L; niet gespecificeerd; gelg. Rd
m. Wt en LGI ; A recht gr. Tegel: 14x14x2,5
Witte km met kalkstukjes(B: v, HCl: O)

H3 (Ophoging)

40-48 cm: ZeHaLo L; niet gespecificeerd; gebr. Rd
m. Gr en Br ; [St: BC, KM,]; A recht gr.(B: v, HCl:
O)

H4 (Verharding)

48-65 cm: ZeHaVa L; niet gespecificeerd; gelg. Rd
m. Wt en LGI-Br ; A golvend gr. Tegel: 14x14x2,5
Harde witte kalkmortel met kalkbrokjes(B: v,
HCl: O)

H5 (HTM2)

65-70 cm: ReZaVa L; niet gespecificeerd; gelg.
Gr-Br m. Zw ; [Br: BC, St: KM, SK,]; A recht gr.
Resten vloerniveau(B: v, HCl: O)

H6 (HTM3)

70-155 cm: ReZaVa L; niet gespecificeerd; gelg.
Br m. Rd en Zw ; [St: HK, BC, Mossel, KM,]; A
onregelmatig gr. , , , , Bo, Fa(B: v, HCl: O)

H7 (Spoorvulling)

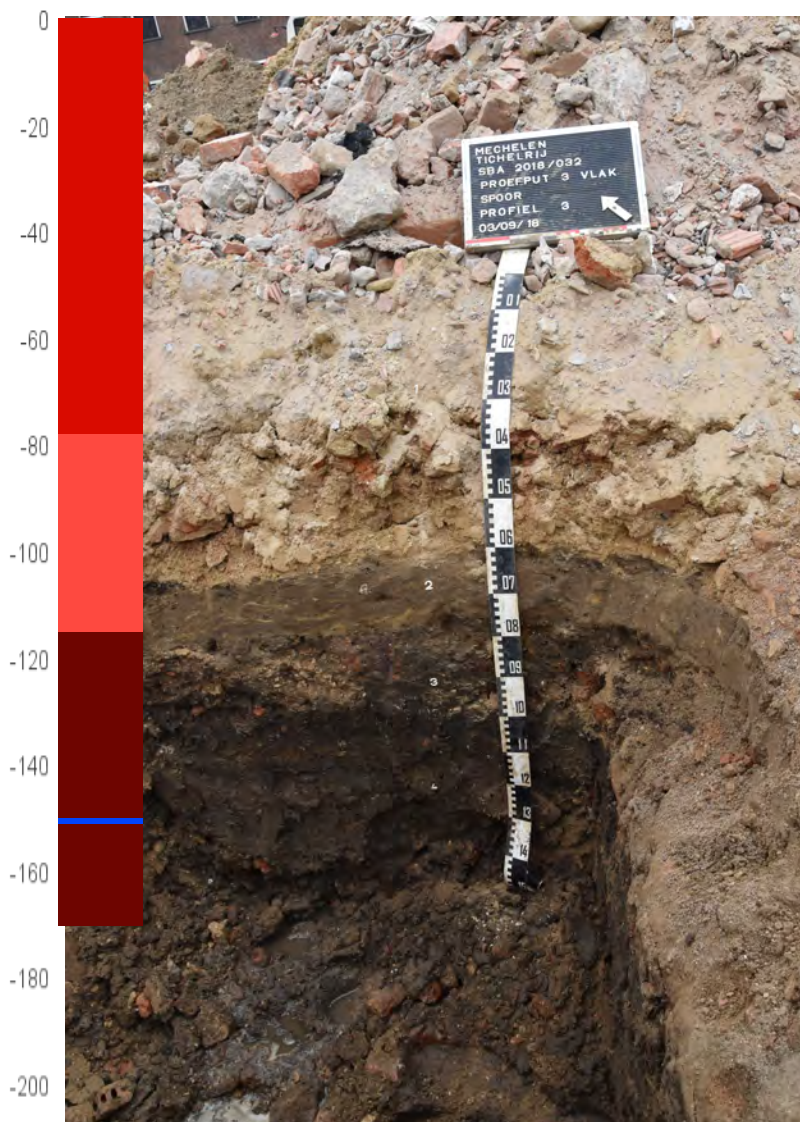
155-180 cm: ZeHaVa ; niet gespecificeerd; A
recht gr. Biegeling: Baksteen: v12x7

Profiel PR3

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Wouter Yperman, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch: proefsleuven en proefputten
3. Plaats:	Mechelen - Tichelrij
4. Hoogteligging:	5,98 m TAW.
5. Coördinaten:	157389,91 N; 190867,18 O. (lamb 72)
6. Datum:	maandag, 3/09/2018
7. Gereedschap:	Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Bewoond, Geen
9. Weersomstandigheden:	Zwaar bewolkt
10. Oriëntatie:	NO.
11. Bodemeenheid:	OT (vergraven terrein)

2. Profielbeschrijving

H1 (Ophoging)

0-60 cm: ZeHaLo L>Z; niet gespecificeerd; LGI-Br ; [Br: BC, Beton, Cement, KM,]; A recht gr.(B: v, HCl: O)

H2 (HTM)

60-78 cm: ReZaLo L>Z; niet gespecificeerd; Gr-Br m. Gl lgs. ; [St: HK,]; A recht gr. Nivelering of uitvulling onder vloer S8.(B: v, HCl: O)

H3 (HTM2)

78-115 cm: ReZaVa L; niet gespecificeerd; Zw ; [Br: BC, KM, HK,]; Du golvend gr. Ce, , , , Fa(B: v, HCl: O)

H4 (HTM3)

115- cm: ReZaVa L; niet gespecificeerd; DGr ; [Br: BC, St: HK, KM,]; Onder S10(B: v, HCl: O)

Bereikte diepte: -170 cm.

Grondwatertafel: -150 cm.

Opmerkingen:

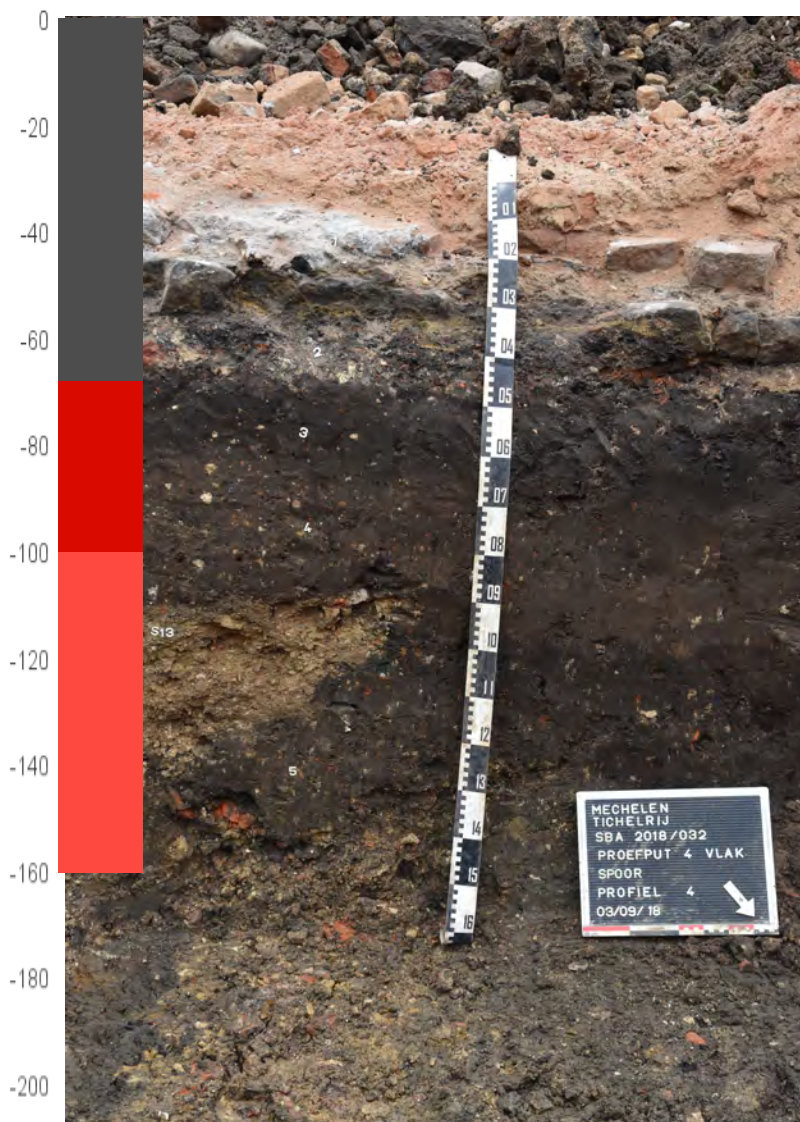

Profiel PR4

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Wouter Yperman, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch: proefsleuven en proefputten
3. Plaats:	Mechelen - Tichelrij
4. Hoogteligging:	5,9 m TAW.
5. Coördinaten:	157403,38 N; 190882,09 O. (Iamb 72)
6. Datum:	maandag, 3/09/2018
7. Gereedschap:	Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Bewoond, Geen
9. Weersomstandigheden:	Zwaar bewolkt
10. Oriëntatie:	ZW.
11. Bodemeenheid:	OT (vergraven terrein)

2. Profielbeschrijving

H1 (Verharding)

0-35 cm: ZeHaVa ; niet gespecificeerd; LGr ; A recht gr. Gewapend beton.(B: v, HCl: O)

H2 (Verharding)

35-50 cm: ZeHaVa L; niet gespecificeerd; gevl. LGr m. Zw en Gr ; [Br: BC, KM, St: Kalk, SK,]; Du recht gr. Kasseien(B: v, HCl: O)

H3 (Aa)

50-68 cm: ZeHaVa L; niet gespecificeerd; Zw ; [Veel bio, Hu; St: KM, SK, Sp: BC]; G recht gr. Voormalige tuin?(B: v, HCl: O)

H4 (HTM)

68-100 cm: ZeHaVa L; niet gespecificeerd; DGr-Br ; [St: KM, Sp: BC, SK]; G recht gr. Jonger dan S13(B: v, HCl: O)

H5 (HTM2)

100- cm: ReZaVa L; niet gespecificeerd; DGr-Zw ; [Br: BC, St: KM, Sp: SK]; Ouder dan S13(B: v, HCl: O)

Bereikte diepte: -160 cm.

Grondwatertafel: -160 cm.

Opmerkingen:

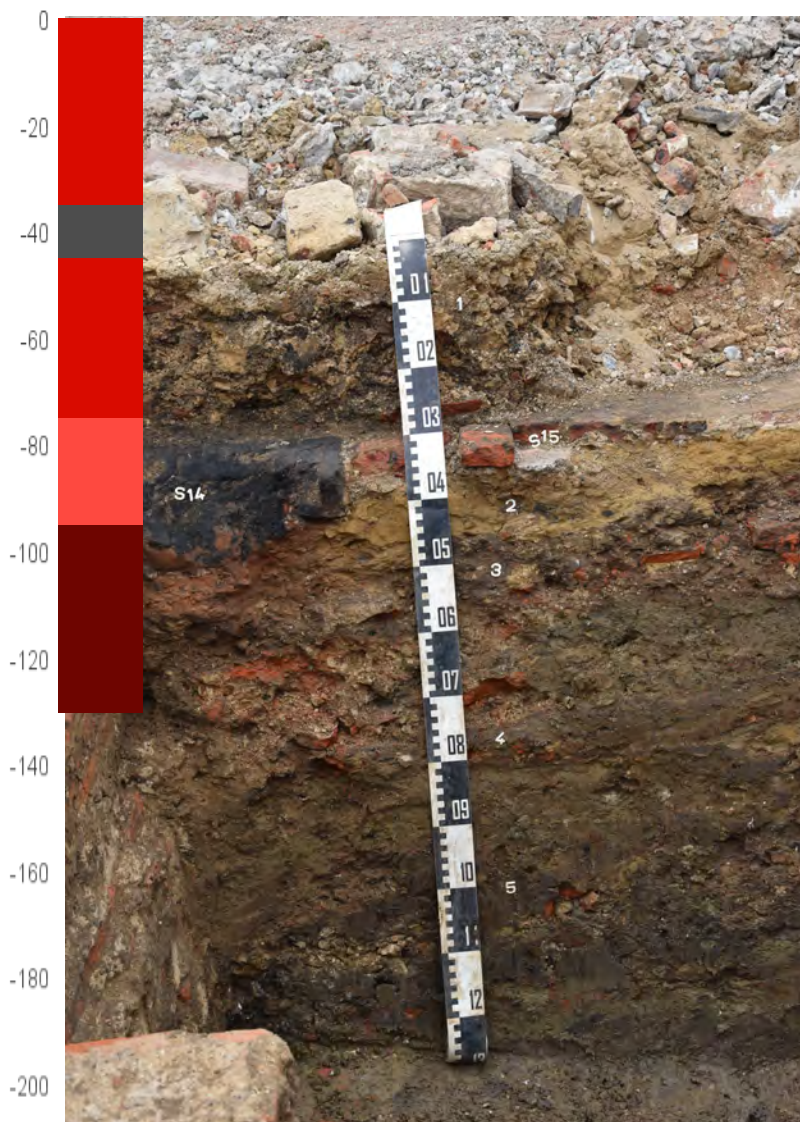

Profiel PR5

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Wouter Yperman, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch: proefsleuven en proefputten
3. Plaats:	Mechelen - Tichelrij
4. Hoogteligging:	5,77 m TAW.
5. Coördinaten:	157420,45 N; 190904,97 O. (Iamb 72)
6. Datum:	maandag, 3/09/2018
7. Gereedschap:	Schop, Truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Bewoond, Geen
9. Weersomstandigheden:	Zwaar bewolkt
10. Oriëntatie:	NO.
11. Bodemeenheid:	OT (vergraven terrein)

2. Profielbeschrijving

H1 (Ophoging)

0-35 cm: ZeHaLo L>Z; niet gespecificeerd; LBr-GI ; [Br: BC, KM, St: LS, Beton, SK,]; A recht gr. (B: v, HCl: O)

H2 (Verharding)

35-45 cm: ZeZaLo L; niet gespecificeerd; GI ; A golvend gr. Zavelbeld vloer S14 en S15(B: v, HCl: O)

H3 (HTM)

45-75 cm: ReHaVa L; niet gespecificeerd; gelg. DBr-Gr m. LGl-Br ; [Br: BC, KM,]; Du onregelmatig gr. , , Ce, , , , , , , Me, Fa(B: v, HCl: O)

H4 (HTM2)

75-95 cm: ReZaVa L; niet gespecificeerd; gelg. DBr m. Gr-Go ; [Br: Oester, St: BC, Mossel, KM, Sp: HK]; G golvend gr.(B: v, HCl: O)

H5 (HTM3)

95- cm: ReZaVa L; niet gespecificeerd; DGr m. Gr-Go lg. ; [St: BC, KM, Mossel, Sp: HK]; Ce, , (B: v, HCl: O)

Bereikte diepte: -130 cm.

Grondwatertafel: Niet bereikt.

Opmerkingen: